

Finansiell forståelse

Forskjeller i finansiell forståelse og spareatferd mellom norske kvinner og menn.

LILL CHRISTINE JOHANSEN &
VIBEKE HALLINGSTAD

VEILEDER

Ellen K. Nyhus

Universitetet i Agder, 2017

Fakultet for Handelshøyskolen ved UiA

Institutt for Økonomi

Forord

Denne oppgaven er skrevet som en avslutning på vår masterstudie i Økonomi og administrasjon ved Universitetet i Agder. Utredningen er skrevet i løpet av det siste semesteret, og utgjør 30 studiepoeng. Vi har begge valgt fordypningen Økonomisk Styring de to siste årene. Det har vært en lærerik, spennende og krevende prosess. Vi sitter begge igjen med ny kunnskap og erfaringer som vi kommer til å ta med oss videre.

Gjennom studiets gang har vi fått innblikk i mange ulike områder og spennende fagfelt som det kunne være interessant å studere nærmere. Vi synes at området økonomisk forståelse er interessant, spesielt hvordan egenskaper og finansiell kunnskap påvirker økonomiske beslutninger. Dette området valgte vi å studere nærmere for å se på om kjønn påvirker den finansielle forståelsen og den økonomiske atferden. I denne utredningen har vi undersøkt om nivået på den finansielle forståelsen er påvirket av kjønn, og om den påvirker valg av spareform.

Vi vil benytte anledningen til å takke vår veileder Professor Ellen Katrine Nyhus for all god hjelp og råd underveis i prosessen. Vi ønsker også å takke Aksje Norge og Agder forskning for tilgang til data fra spørreundersøkelsen de gjennomførte i 2016. Til slutt ønsker vi å rette en takk til alle andre som har bidratt til gjennomføring av oppgaven.

Sammendrag

Alle mennesker tar økonomiske avgjørelser hver eneste dag. Uansett om man er leder for et stort selskap som skal vurdere lønnsomheten på en investering, eller om man er et lite barn som prøver å regne ut best utnyttelse av ukelønna. Grunnet deregulering, globalisering og raskt utviklende teknologi har vi både større utvalg og tilgang til informasjon om de ulike avgjørelsene vi må ta. Dette gjør at det enkelte individ selv har ansvaret for å skape en god/sikker økonomisk framtid.

I masteroppgaven kartlegger vi om det er forskjeller i nivået av den finansielle forståelsen mellom norske kvinner og menn. Vi undersøker om dette har en effekt på valg av spareform, altså om de som har høyere finansiell forståelse tar bedre avgjørelser angående sparing enn individer med lavere forståelse. Fra tidligere forskning er det konstatert at sparing øker med alder og at menn sparer mer enn kvinner, mens enslige sparer mest målt ved andel av inntekt (Halvorsen, 2011, s. 231).

Analysen vår er basert på en undersøkelse for å kartlegge nordmenns kunnskap og atferd knyttet til sin egen økonomi og er gjennomført av AksjeNorge i 2016, i samarbeid med Finans Norge, Finansforbundet og Agderforskning. Leder i AksjeNorge Lene M. Refvik sier at *”God finansiell forståelse er avgjørende for hvor godt vi kan møte framtidens økte krav om å ta egne finansielle beslutninger. Denne undersøkelsen vil avdekke hva vi kan og hva vi kan bli bedre på i møte med denne utviklingen”* (AksjeNorge, 2016). Datasettet fra undersøkelsen har blitt lite bearbeidet og vi anser oss selv som heldige som har fått tilgang og mulighet til å gjennomføre en dypere analyse. I vår utredning bygger vi videre på det Refvik sier om å kartlegge nivået på nordmenns finansielle forståelse, samt at vi avdekker sammenhengen mellom den finansielle kompetansen og valg av ulike spareprodukter.

Resultatet fra analysen bekrefter kjønnsforskjeller på nivå av finansiell forståelse mellom norske kvinner og menn, hvor menn i gjennomsnitt har en høyere forståelse. Vi dokumenterer også kjønnsforskjeller ved bruk av ulike spareformer. Ved videre analyse finner vi at kjønnsforskjellen i spareatferden i større grad er påvirket av andre faktorer, som risikovillighet, inntekt samt alder, og er i mindre grad påvirket av nivå på finansiell forståelse.

Innholdsfortegnelse

FORORD	II
SAMMENDRAG	III
LISTE OVER FIGURER	VI
LISTE OVER TABELLER	VII
1. INTRODUKSJON	1
1.1 INNLEDNING	1
1.2 PROBLEMSTILLING	3
1.3 OPPGAVENS OPPBYGGING	3
2. TEORETISK TILNÆRMING	4
2.1 PRAKTISK RELEVANS	4
3. TEORETISK FORANKRING	6
3.1 FINANSIELL FORSTÅELSE	6
3.1.1 Begrepet "Financial literacy"	6
3.1.2 Begrepet "Financial Capability"	6
3.1.3 Måling av finansiell forståelse	7
3.1.4 Nivået av finansiell forståelse hos kvinner og menn	8
3.1.5 Finansiell risiko	10
3.1.6 Lønnsinntekter	10
3.2 SPARING	12
3.2.1 Spareraten i Norge	13
3.2.2 Kriterier for valg av spareform	14
3.2.3 Motiver for sparing	17
3.2.4 Kunnskapskrav og evne ved valg av spareform	18
3.2.5 Kjønnsforskjeller ved valg av spareformer	18
3.2.6 Ulike former for sparing	19
3.3 FORSKNINGSMODELL	24
3.4 FORSKNINGSSPØRSMÅL OG HYPOTESER	25
4. METODE	26
4.1 FORSKNINGSDSIGN	26
4.2 UNDERSØKELSESDSIGN OG METODISK TILNÆRMING	26
4.3 INNSAMLING AV DATA OG UTVALGET	27
4.4 MÅLENIVÅ OG MÅLESKALA	28
4.5 EVALUERING AV METODEN	28
4.5.1 Validitet	29
4.5.2 Reliabilitet	30
4.6 STATISTISKE ANALYSER	30
4.6.1 Independent samples t-test	31
4.6.2 Kji-kvadrattest	31
4.6.3 Binær Logistisk regresjon	33
4.7 ETIKKEN I UNDERSØKELSEN	34
5. DATA	35
5.1 FORKLARINGSVARIABLER	35
5.2 KODING AV DATA	36
5.3 DESKRIPTIV STATISTIKK	36
5.3.1 Kjønn og alder	36
5.3.2 De syv ulike spareformene	37

6. ANALYSE OG RESULTATER	38
6.1 DESKRIPTIV ANALYSE	38
6.1.1 De syv kunnskapsspørsmålene	38
6.1.2 Eierskap og kjennskap til de ulike spareformene	44
6.1.3 Langsiktig tenkning.....	48
6.1.4 Risiko.....	49
6.1.5 Pensjonssparing	49
6.1.6 Aksjesparing.....	51
6.2 STATISTISK ANALYSE	52
6.2.1 Kji-kvadrat- og t-tester	52
6.2.2 Binær logistisk regresjon.....	72
7. DISKUSJON	82
7.1 ”ER DET EN FORSKJELL MELLOM KVINNER OG MENN VED VALG AV SPAREFORM?”	82
7.2 ”HAR NORSKE KVINNER OG MENN ULIK FINANSIELL FORSTÅELSE?”	82
7.3 ”ER DET EN SAMMENHENG MELLOM FINANSIELL FORSTÅELSE OG VALG AV SPAREFORM?”	83
7.4 ”ER DET ANDRE FAKTORER SOM PÅVIRKER SAMMENHENG MELLOM KJØNN OG VALG AV SPAREFORM?”	84
7.5 OPPSUMMERING	85
8. KONKLUSJON	86
8.1 IMPLIKASJONER/BEGRENSNINGER	87
8.2 ANBEFALINGER	88
8.2.1 Videre forskning.....	89
REFERANSELISTE	90
VEDLEGG	94
VEDLEGG 1 - SPØRREUNDERSØKELSEN	94
VEDLEGG 2 - KODING AV VARIABLER	95
VEDLEGG 3 - DE ÅTTE KUNNSKAPSSPØRSMÅLENE	97
VEDLEGG 4 - RESPONDENTENES SVAR PÅ OECDs SYV KUNNSKAPSSPØRSMÅL.....	98
VEDLEGG 5 - KORRELASJONSMATRISJE (PEARSON)	99
VEDLEGG 6 - INDEPENDENT SAMPLES T-TEST	100
VEDLEGG 7 - KJI-KVADRATTESTING.....	102
VEDLEGG 8 - BINÆR LOGISTISK REGRESJON.....	134
VEDLEGG 9 - REFLEKSJONSNOTAT	146

Liste over figurer

Figur 1 –Gjennomsnittlig målscore (5+) på finansiell kompetanse.....	8
Figur 2 – Gjennomsnittlig målscore (5+) på finansiell kompetanse etter kjønn	9
Figur 3 - Økonomisk forståelse og risiko i Europa.....	10
Figur 4 - Lønnsgap mellom menn og kvinner i 2015	11
Figur 5 - Kvartalsvis sparerate i Norge med og uten aksjeutbytte.....	14
Figur 6 - Risiko og avkastning for ulike spareformer.....	15
Figur 7 - Årlig endring av nordmenns beholdning av sparekonto	21
Figur 8 - Oslo Børs Hovedindeks fra 30. Mai 2012 – 30. Mai 2017	22
Figur 9 - Utviklingen av produkter i hovedbanken.....	24
Figur 10 - Forenklet forskningsmodell	25
Figur 11 - Svar på kunnskapsspørsmål 2 om inflasjon	39
Figur 12 - Svar på kunnskapsspørsmål 3 om renter.....	40
Figur 13 - Svar på kunnskapsspørsmål 4 om renter.....	40
Figur 14 - Svar på kunnskapsspørsmål 5 om renters renter.....	41
Figur 15 - Svar på kunnskapsspørsmål 6 om avkastning og risiko.....	41
Figur 16 - Svar på kunnskapsspørsmål 7 om inflasjon	42
Figur 17 - Svar på kunnskapsspørsmål 8 om diversifisering av aksjer.....	42
Figur 18 - Kjennskap og eierskap av ulike spareformer	44
Figur 19 - Menn og kvinners kjennskap til ulike spareformer.....	45
Figur 20 - Menns og kvinners eierskap til ulike spareformer	46
Figur 21 - Mest avgjørende informasjonskilder ved kjøp av siste spareprodukt	47
Figur 22 - Langsiktighet hos kvinner og menn.....	48
Figur 23 - Kvinner og menns forhold til risiko.....	49
Figur 24 - Hvor godt kvinner og menn mener de har planlagt pensjonssparing.....	50
Figur 25 - Hvordan menn og kvinner vil finansiere pensjonen sin.....	50
Figur 26 - Viktigste faktorer ved aksjesparing	51
Figur 27 - Insentiver til å spare i aksjer	52
Figur 28 - Forskningsspørsmål 1	54
Figur 29 - Forskningsspørsmål 2	58
Figur 30 - Antall rette svar fordelt på kvinner og menn	59
Figur 31 - God og dårlig finansiell forståelse hos menn og kvinner	59
Figur 32 - Forskningsspørsmål 3	62
Figur 33 - Forskningsspørsmål 4	65
Figur 34 – Riktig svar på de syv kunnskapsspørsmålene	83

Liste over tabeller

Tabell 1 - Fordelingen av kjønn i de ulike aldersgruppene i undersøkelsen	37
Tabell 2 - Fordelingen av ulike spareformer mellom menn og kvinner	37
Tabell 3 - Oppsummering av menn og kvinners svar på kunnskapsspørsmål	43
Tabell 4 - Husholdningenes daglige beslutninger	47
Tabell 5 - Krysstabell for kjønn kontrollert for alder og finansiell forståelse	61
Tabell 6 - Logistisk regresjon av privat pensjonssparing	76
Tabell 7 - Logistisk regresjon av fondssparing	78
Tabell 8 - Logistisk regresjon av aksjesparing	80

1. Introduksjon

1.1 Innledning

Målet for oppgaven er å undersøke nivået på finansiell kunnskap hos norske kvinner og menn. Vi ønsker også å undersøke om personer med høy finansiell forståelse sparer på andre måter enn personer med lav forståelse. Spesielt ønsker vi å finne ut om kvinner og menn har ulikt kunnskapsnivå og ulik kompetanse.

I dagens samfunn forventes stadig mer av oss som individer når det gjelder økonomiske beslutninger. Deregulering, globalisering og høy teknologisk framgang gjør at vi står overfor stadig større finansielle avgjørelser i et stadig mer komplekst og uoversiktlig finansmarked. Med økende antall tilbydere av usikret kreditt til forbrukermarkedet ser vi også økende kredittkortgjeld, og at stadig flere nordmenn sliter med å orientere seg i en stadig økende komplisert finansiell verden. Vi må også i økende grad spare til egen pensjon dersom vi vil opprettholde levestandarden i alderdommen. Forventet levetid har økt mer eller mindre kontinuerlig de siste 170 årene, bare avbrutt av verdenskriger og spanskesyken i 1918 (HDM, 2016). Som følge av befolkningsframskrivinger 2016-2100 fortsetter levealderen å øke framover, og vil mest sannsynlig øke fra dagens 80 år til rundt 87 år i 2060 for menn, og fra 84 til 89 år for kvinner (Syse, Pham & Keilman, 2016). Når vi i dagens velferdssamfunn lever lenger fører dette også til et høyere antall pensjonister. Økningen i antall pensjonister førte til pensjonsreformen som trådte i kraft 1. Januar 2011. Det skal lønne seg å arbeide, og med fleksibelt uttak av pensjon gir det større mulighet for å kombinere arbeid og pensjon (Bourdbar Tacklami, 2013). Mindre penger avsatt til pensjon og mer fokus på å jobbe lenger fører til at vi som enkeltmennesker må planlegge mer, og behovet for fornuftige økonomiske avgjørelser blir mer og mer avgjørende.

En rekke studier fra ulike land viser til at kvinner generelt har en lavere finansiell forståelse enn menn på samme alder. Et eksempel er studien gjennomført av Lusardi og Mitchell, konkluderer med at eldre menn har generelt høyere finansiell forståelse enn eldre kvinner (Lusardi & Mitchell, 2014, s. 17). Samme studie viser det samme mønsteret mellom unge respondenter også. Vi undersøker om disse resultatene fra andre land i Europa også gjelder i Norge, og om det i så fall har betydning for hvordan menn og kvinner sparer. For å belyse dette vil vi bruke relevant teori og forskning om finansiell forståelse samt spareatferd.

Temaet har også fått global anerkjennelse, blant annet fra lederne for G20 som består av finansministre og sentralbanksjefene av verdens største økonomier samt den Europeiske union. Med formål om å vurdere, revidere og diskutere sentrale emner innenfor den globale økonomien og skape stabilitet og vekst (Globalis, 2017). I juni 2012 erklærte G20 lederne at de anerkjente behovet for at kvinner og spesielt de yngre skulle få tilgang til både finansiell service og finansiell utdanning. Dette er noe som sterkt relaterer seg til G20's agenda om å gi bevis og analyser som kan fungere som en veiledning til å hjelpe beslutningstakere til å adressere kvinners behov for å øke økonomisk bevissthet og utdanning (OECD, 2013, s. 4).

Belysningen av problemet fra G20 resulterte blant annet i en rapport fra OECD i 2013, ”*Addressing women's needs for financial education*”. Her kom det fram at det ikke bare er det at kvinner virker å ha mindre kunnskap og mindre interesse i finansielle problemer enn menn, men at de også er mindre selvsikre enn menn i både deres finansielle forståelse og økonomiske ferdigheter, og da spesielt i forhold til komplekse finansielle problemstillinger (OECD, 2013). Kvinner har også en tendens til å spare et mindre beløp enn menn. Når de skal velge mellom de ulike produktene for sparing, tar de seg mindre tid til å se gjennom de ulike formene for sparing som finnes, som for eksempel sparing på konto, fond, aksjer og obligasjoner. Grunnet mindre kunnskap rundt de ulike produktene står kvinnene dårligere stilt til å ta gode og velinformerte avgjørelser. Dette fører også til at de får lavere gjennomsnittlig avkastning enn menn.

I følge Jappelli og Padula (2013) er stor del av befolkningen som vet lite om finans og økonomiske basiskonsepter som diversifisering av portefølje, inflasjon og renters renter effekt. Det finnes signifikant bevis på at nivået av *financial literacy* har en sammenheng med rikdom og lønnsomme porteføljebeslutninger. Samtidig anerkjenner de at finansiell forståelse er et valg og at det er en kostnad med hvor mye tid en investerer for å oppnå høy *financial literacy* (Jappelli & Padula, 2013). En nyere studie fra november 2016 konkluderer med at mennesker med god finansiell forståelse av finans- og risikokonsepter, har betydelig høyere sannsynlighet for å ta gode økonomiske avgjørelser, kontra de med redusert økonomisk forståelse (Allianz, 2017, s. 24).

1.2 Problemstilling

Det finnes en del forskning på finansiell kompetanse. Det finnes derimot mer begrenset forskning på forskjellen mellom kvinner og menn når det gjelder slik kompetanse. Dette er noe vi ønsket å se nærmere på for å finne ut om den finansielle forståelsen har en signifikant påvirkning på valg av investeringsmetode. Eksempelvis om en person med lavere finansiell forståelse har en tendens til å velge mer tradisjonelle spareformer, og om en person med høyere finansiell forståelse har en tendens til å velge mer kompliserte og risikofylte former for sparing. Dette resulterte i at vi kom fram til følgende problemstilling:

- Er det en forskjell i finansiell forståelse mellom kvinner og menn, og påvirker i så fall dette valg av spareform?

1.3 Oppgavens oppbygging

I første del av utredningen vil vi presentere relevansen av vår oppgave ved å forklare hvordan dagens situasjon ser ut. Den neste delen vil bestå av relevant teori og presentasjon av tidligere forskning, blant annet om begrepet *financial literacy* samt motivasjon for sparing og teori om ulike spareprodukter. Deretter følger metodekapittelet med presentasjon av forskningsdesign og evaluering av reliabiliteten og validiteten på metoden. Videre vil data og undersøkelsens design bli definert og forklart. Avslutningsvis vil funn og resultater av analysen bli presentert sammen med anbefalinger til videre forskning.

2. Teoretisk tilnærming

2.1 Praktisk relevans

Som nevnt innledningsvis forventes det stadig mer av oss som individer i den stadig mer kompliserende finansiell verden og det blir stadig viktigere at alle har nok kunnskap til å ta gode økonomiske avgjørelser. I Norge er det dokumentert kjønnsforskjeller. Nye tall viser at kvinner i alle aldre har lavere kunnskap om personlig økonomi enn menn, sier informasjonsdirektør i Finans Norge (Staavi, 2016). Ved å finne og belyse årsaker til den lavere finansielle forståelsen hos kvinner, vil det skapes større mulighet for å utjevne den kjønnsmessige forskjellen. Derfor kan vår oppgave kan være et virkemiddel til å lage et nytt og bedre program for å skape høyere økonomiske forståelse blant unge jenter spesielt.

Undersøkelsen gir et bidrag til den norske litteraturen ved å samle tidligere forskning på kjønnsgapet ved den finansielle forståelsen. Ved nøyaktig analyse av en nylig gjennomført undersøkelse av Aksje Norge i 2016 definerer vi det norske kjønnsgapet, og ser på hvordan dette påvirker finansielle avgjørelser vedrørende sparing.

I både utviklende og velutviklede økonomier har bevissthet om viktighet av finansiell utdanning hatt en økning de siste årene, som igjen har økt arbeidet med flere nasjonale strategier for finansiell utdanning (OECD, 2016, s. 6). Interessen har også økt på et internasjonalt nivå, som har gjort at flere store aktører satser på temaet. Når lederne av G20 belyste temaet i 2013, førte dette til OECD's arbeid for å utvikle et universelt rammeverk på finansiell kompetanse for å de over 18 år. Rammeverket består av fire kjernekompetanseområder (Penger og transaksjoner, planlegging og styring av penger, risiko og belønning samt finansielt landskap) som skal brukes som et verktøy for å forbedre *financial literacy* (finansiell forståelse) i hverdagslivet (OECD, 2016). Formålet med dette rammeverket er at de ulike interessentene kan bruke så mye eller lite av rammeverket de føler som nødvendig til å skreddersy strategier for å bedre den finansielle kompetansen.

Det blir stadig viktigere for forbrukerne å ha mer kunnskap og år 2018 blir et år med mye endringer for personkundene innenfor bankvirksomhet. Når PSD2 (Revised Payment Service Directive – Revidert betalingstjenestedirektiv) blir implementert, vil bankenes monopol på kundens kontoinformasjon og betalingstjenester forsvinne (EVRY, 2017). Dette vil si at personkundene ikke er like avhengig av bankene, og vil stå fritt til å bruke

tredjepartsleverandører til å styre pengene sine, som for eksempel Facebook eller Google. Disse endringene vil føre til at masteroppgaven vil få enda større relevans i fremtiden, da det vil være flere tilbydere og det er desto viktigere at forbrukerne kan ta riktige valg. Dette kan føre til negative konsekvenser for forbrukerne på lang sikt om de kjøper produkter som de ikke har tilstrekkelig forståelse for. I følge studien gjennomført av Econa er det gjennomgående trekk at de som svarer feil på kunnskapsspørsmålene om finansielle begreper, er de som i større grad benytter kreditt og som opplever å ha mindre kontroll på sin personøkonomi, samt at flere oppgir å ha problemer med å betjene gjeld (Econa, 2017).

3. Teoretisk forankring

I dette kapittelet vil vi presentere teori og tidligere studier som er relevant for besvarelse av vår problemstilling. Det ene er finansielle forståelse og herunder definisjon av det sentrale begrepet *financial literacy*, samt hvordan dette måles. Sparing er det andre temaet med fokus på de ulike alternativene, samt motiver for hvorfor man sparer.

3.1 Finansiell forståelse

3.1.1 Begrepet ”Financial literacy”

Det engelske begrepet ”financial literacy” er et sentralt begrep innen økonomisk teori, og har mange definisjoner. For å nevne noen er *financial literacy* evnen til å ta informerte samt effektive avgjørelser angående bruken og planlegging av penger (Noctor, 1992). En annen definisjon er at *financial literacy* er basiskunnskap som mennesker trenger for å klare å overleve i det moderne samfunn (Kim, 2001). Om man deler opp ordene, blir ordet *literacy* direkte oversatt til å *være i stand til å gjøre* noe, handle eller reflektere og utvikle bedre sine menneskelige egenskaper. Sammensatt med finansiell, betyr det å ha evne til å ta gode økonomiske avgjørelser (Peters & Arthur, 2012, s. 16). Vi oversetter dermed begrepet noe upresist til finansiell forståelse, som i vår oppgave vil innebære den finansielle kompetansen samt evnen til å ta gode økonomiske avgjørelser. Den finansielle forståelsen er en av de viktigste egenskapene man kan utvikle, men den er en egenskap som mennesker flest glemmer å arbeide med for å forbedre å utvikle den finansielle forståelsen. Viktigheten med å forstå finansielle konsepter som effekten av renters renter, inflasjon og andre enkle begreper kan føre til at en tar bedre økonomiske avgjørelser. Dette blir stadig viktigere i det komplekse og svingende finansielle markedet.

Finansielle aktører kan forbedre sin finansielle forståelse av produkter samt konsepter igjennom instruksjon og råd som vil føre til utvikling av forståelsen. Dette vil også føre til høyere selvsikkerhet for å bli i stand til å ha forståelse for finansiell risiko, og mulighet til å ta bedre økonomiske avgjørelser som forbedrer egen økonomisk situasjon (OECD, 2006, s. 25).

3.1.2 Begrepet ”Financial Capability”

Financial capability er et finansielt konsept som er knyttet tett opp mot *financial literacy*. Det betraktes som et bredere konsept enn *financial literacy* ved at det inkluderer individets handlinger og oppførsel (Johnson & Sherraden, 2007). Begrepet kan oversettes til *finansiell*

evne. Konseptet deles normalt inn i tre områder som påvirker den finansielle evnen, kunnskap og forståelse, ferdigheter, og selvtillit og holdninger (Kempson, Collard & Moore, 2006).

Atkinson, McKay, Kempson og Collard (2006) skiller videre mellom fem ulike områder for finansiell evne: (1) styring av penger, (2) administrere penger, (3) planlegge fremover, (4) velge produkter, og (5) holde seg informert. Styring av penger betyr å få endene til å møtes og ha små problemer med å håndtere økonomiske forpliktelser. Å administrere penger derimot går på å holde styr på pengene og ha en oversikt over utgiftene. Punkt tre handler om å være fremtidsrettet, mens punkt fire dreier seg om å velge produkter som vil si å ta fornuftige avgjørelser. Det å holde seg informert vil bety å søke etter informasjon om økonomien og finansielle produkter.

3.1.3 Måling av finansiell forståelse

Det finnes en rekke forskjellige metoder for å måle nivået på finansiell forståelse, men foreløpig eksisterer det ikke en standardmetode for hvordan man bør gjennomføre en slik undersøkelse (Huston, 2010). I følge Huston (2010), er det flere problemer som er årsaken til at det ikke finnes en standardisert metode for å måle *Financial literacy*. Den viktigste er mangel på konseptualisering og definisjon av den finansielle forståelsen. Det vanligste er å bruke et spørreskjema, men også intervju kan bli benyttet. Det er viktig med mange, gode spørsmål som gjør det mulig å skille kunnskapsrike fra kunnskapsfattige respondenter.

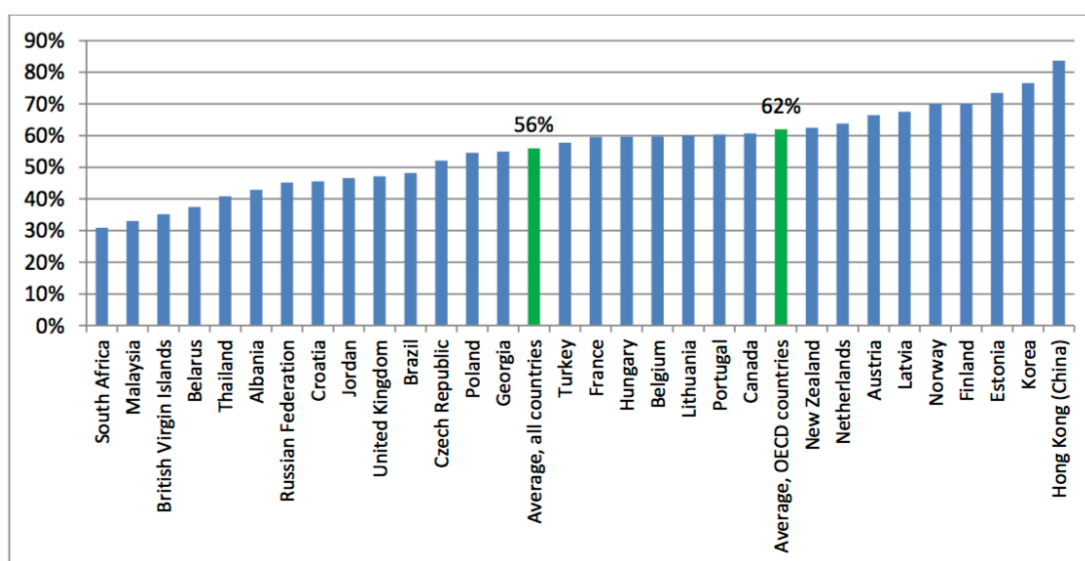
OECD INFE, International Network on Financial Education har utviklet et måleinstrument som kan brukes til å måle den finansielle forståelsen til mennesker i ulike land og med forskjellig sosioøkonomisk bakgrunn. Undersøkelsen er designet for telefonintervju eller direkte samtale (Atkinson & Messy, 2012, s. 6). Dette er en av de mest brukte måtene for å måle finansiell kompetanse, som er basert på tidligere praksis fra eksisterende undersøkelser ble brukt. Den dekker tema som finansiell kunnskap, oppførsel og holdning til flere aspekter av *financial literacy* og inkluderer budsjett, pengeplanlegging, kortsiktige og langsiktige planer, samt de forskjellige valgene av finansielle produkter.

Et nylig eksempel på måling av den finansielle forståelsen er undersøkelsen Allianz gjennomførte i 2016, hvor spørsmålene i undersøkelsen var utviklet av den anerkjente professoren Lusardi (Allianz, 2017, s. 6). Den ble gjennomført i 10 europeiske land; Østeriket, Belgia, Frankrike, Tyskland, Italia, Nederland, Spania, Sveits og England, med 1000

respondenter fra hvert land. Den finansielle forståelsen ble målt ved å bruke spørsmål om fundamentale konsepter for økonomiske avgjørelser. Disse var designet og utviklet av Professor Annamaria Lusardi og Professor Olivia Mitchell, og var først brukt i en pilotundersøkelse i USA i 2004. Spørsmål knyttet til å ta risiko var også basert på tidligere undersøkelser, og ved å benytte seg av eksisterende akademisk arbeid gir det en mulighet til å bedre forstå hvordan finansiell forståelse og risiko har endret seg over de 10 siste årene.

3.1.4 Nivået av finansiell forståelse hos kvinner og menn

Studien av Lusardi and Mitchell fra 2008 avslører at kvinner generelt har mindre finansiell kompetanse enn menn. Spesielt på spørsmål om risikodiversifikasjon har kvinner en høyere tendens til å svare feil. Få kvinner klarer å svare rett på alle spørsmål som brukes for å måle den finansielle kompetansen i forhold til menn (Mitchell, 2011, s. 10) I denne undersøkelsen kom Norge noe dårlig ut, men landet kan ikke direkte sammenlignes med de andre deltakerlandene i og med at nordmenn fikk vanskeligere spørsmål. Dermed velger vi å bruke en annen måling fra 2015/2016 gjennomført av OECD når vi ønsker å kommenterer nivået i Norge i forhold til andre land i Europa. I denne undersøkelsen scoret norske kvinner og menn over gjennomsnittet på alle kunnskapsspørsmålene som ble brukt til å måle finansiell kunnskap. Figuren nedenfor viser hvor mange prosent som ble definert til å ha god finansiell forståelse i de ulike landene, ved at de svarte riktig på fem eller flere av de syv kunnskapsspørsmålene. Norge scorer over bedre enn over gjennomsnittet av OECD landene. Med en score på over 62% vil nordmenn som defineres til å ha god finansiell forståelse.

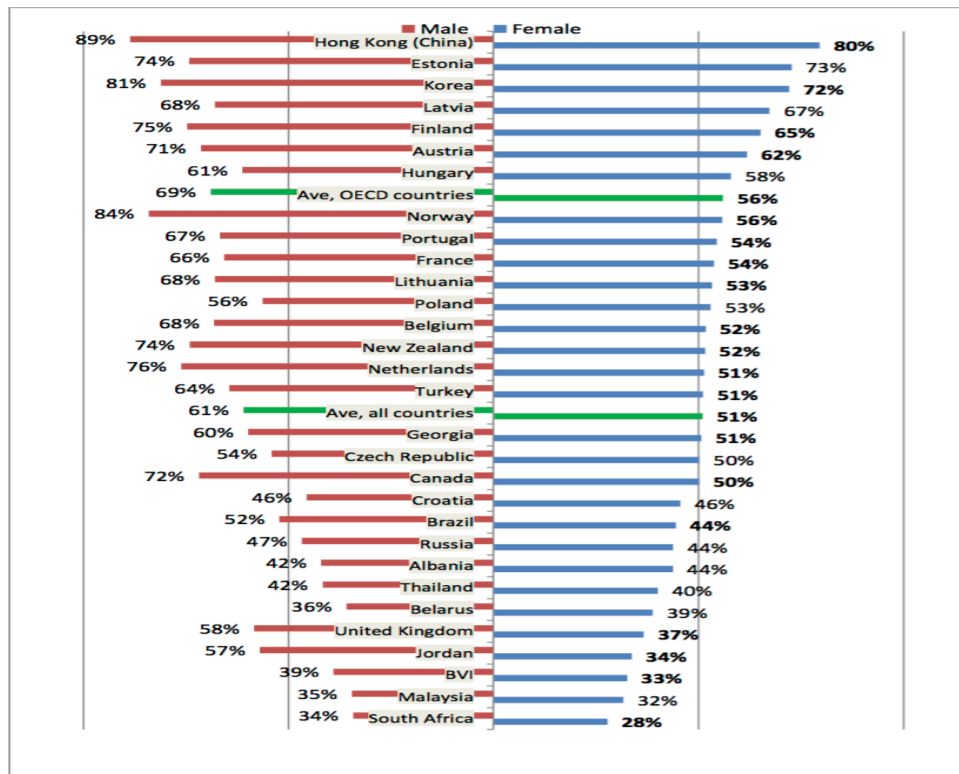

Figur 1 –Gjennomsnittlig målscore (5+) på finansiell kompetanse

Tabell hentet fra (OECD, 2016, s. 24)

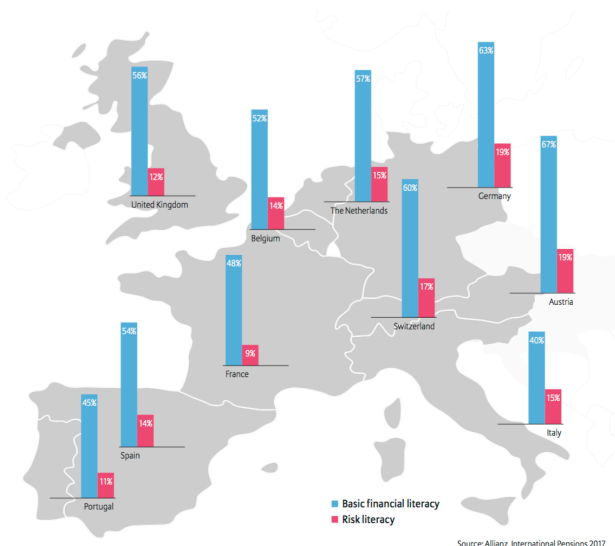
Fra figur 2 nedenfor, som er hentet fra samme undersøkelse gjennomført av OECD, var Norges resultater gode på grunn av den høye scoren til norske menn. Hele 84% av de norske mennene svarte riktig på fem eller flere av kunnskapsspørsmålene mot kun 56% av de norske kvinnene, noe som indikerer at de norske kvinnene trekker gjennomsnittet betraktelig ned.

Figur 2 – Gjennomsnittlig målscore (5+) på finansiell kompetanse etter kjønn

Bildet er hentet fra (OECD, 2016, s. 32)

En annen studie gjennomført av Allianz i 2016 i 10 europeiske land, bekrefter at kvinner fortsatt har lavere finansiell forståelse enn menn, og scorer spesielt lavt ved risikorelaterte spørsmål (Allianz, 2017, s. 10). Dette vil vi komme tilbake til senere i oppgaven. Data i undersøkelsen ble innhentet online, og utvalget er representativt i hvert land med hensyn til alder, kjønn og bosted. I undersøkelsen scorer mennene 14% bedre på basisspørsmålene som er konstruert for å måle finansiell forståelse, og som nevnt er det enda større forskjell ved spørsmålene om risiko der menn scorer hele 31 % høyere enn kvinner. Italia kommer dårligst ut med det største gapet mellom kvinner. Norge var ikke med i denne undersøkelsen. Under presenteres en figur som viser nivået av den finansielle forståelsen og forståelse for risikobegrepet i de europeiske landene som deltok i undersøkelsen.

Figur 3 - Økonomisk forståelse og risiko i Europa

Bildet hentet fra (Allianz, 2017, s. 16)

3.1.5 Finansiell risiko

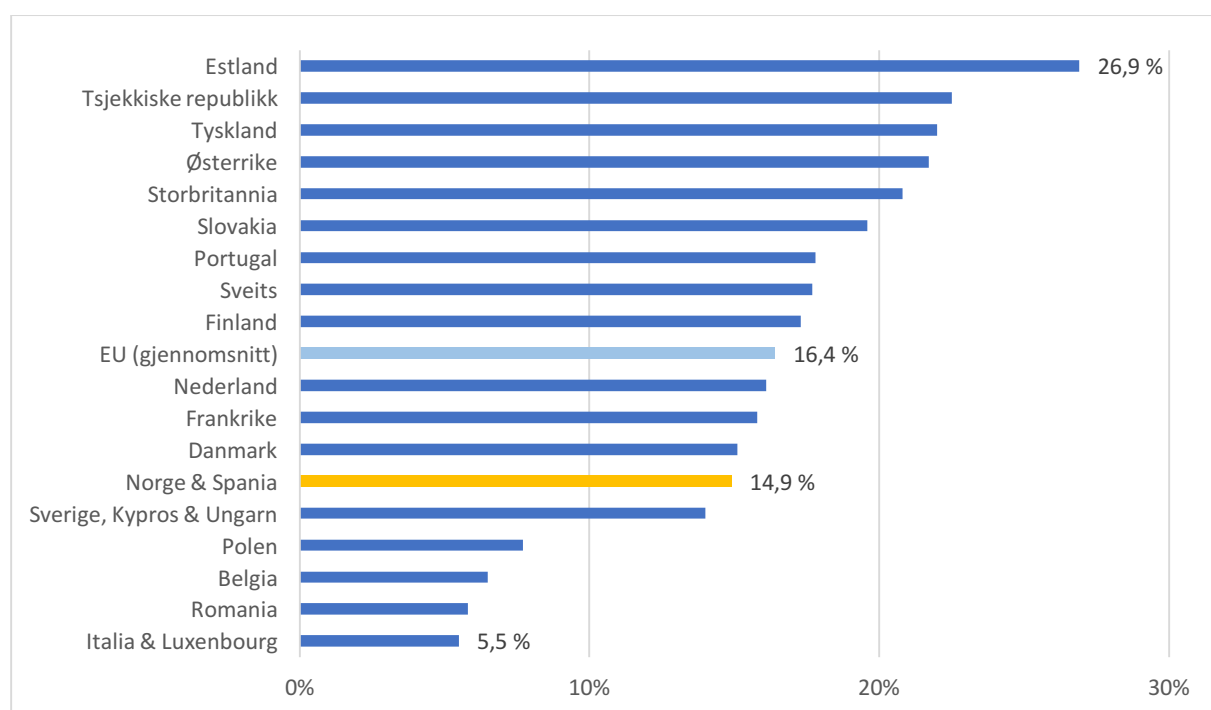
Det er risikorelaterte konsepter som mennesker flest synes er vanskeligst å forstå, og spesielt da konsepter om diversifisering av risiko (Allianz s. 9). Resultater fra undersøkelsen til Allianz i 2016 viser at antall riktige svar går betydelig ned i alle land ved mer kompliserte spørsmål om risiko. Gjennomsnittlig svarer mindre enn 50% riktig på denne typen spørsmål og dette viser at risiko og avkastning er de minst forståtte konseptene i flest land. Det var her et spesielt stort problem at en stor gruppe svarte *vet ikke*, i stedet for å svare *ukorrekt*. Med tanke på at tidligere studier viser til at det å svare *vet ikke* avslører en dypere mangel på kunnskap enn bare det å svare feil. Dermed tyder resultatene fra undersøkelsen på stor mangel på forståelse av risiko. Halvorsen (2011) dokumenterer at norske kvinner er mer risikoaverse enn norske menn. Risikoavers vil si å avstå fra det å ta risiko.

3.1.6 Lønnsinntekter

At menn har høyere lønninger enn kvinner er ikke ukjent i verken Norge eller resten av verden da dette er noe som har blitt sett over lang tid. I Norge kan en av grunnene være at det er få kvinner med høy lønn. Ifølge "Norsk jobbundersøkelse 2016" som er gjennomført av Norstat på vegne av Finn.no, er andelen kvinner som tjener over 500.000 kroner i årslønn langt lavere enn for menn. Av de spurte oppgir kun 17% av kvinnene at de tjener mellom 500.000 og 700.000 kroner, og bare 3% at de tjener fra 700.000 til 900.000 kroner. De tilsvarende tallene for menn er henholdsvis 28% og 11% (Njarga, 2016).

I 2015 var gjennomsnittlig bruttoinntekt for kvinner 354.000 kroner, mens for menn var gjennomsnittlig bruttoinntekt 530 100 kroner, noe som utgjør en forskjell på nesten 180.000 (Statistisk Sentralbyrå, 2017b). Til tross for dette dokumenteres det i samme rapport fra Statistisk sentralbyrå at 60 % av de som har høyere utdanning er kvinner.

Det er verdt å bemerke seg at forskjellen i lønnsinntekter mellom kvinner og menn minsket fra 2015 til 2016. I følge SSB økte kvinners gjennomsnittlige andel av menns månedslønn fra 85,3% i 2015 til 86,1% i 2016. For menn økte månedslønna med 1,3%, mens for kvinner økte den med 2,3% fra 2015 til 2016. Dette kan tyde på økt kjønnslikestilling i fremtiden (Statistisk Sentralbyrå, 2017a).

Figur 4 - Lønnsgap mellom menn og kvinner i 2015

Statistikk hentet fra (Eurostat, 2016)

Figuren ovenfor illustrerer lønnsgapet mellom kvinner og menn i Norge på 14,9%, noe som er betydelig mindre enn i Estland som ligger på hele 26,9%. Norge kommer langt ifra best ut, og det er langt igjen for å nå lønnslikestilling. Som figuren viser har Italia, Luxembourg, Romania og Belgia betydelig mindre gap, men tatt i betraktning er det positivt at Norge befinner seg under gjennomsnittet.

3.2 Sparing

Begrepet sparing blir brukt flere tusen ganger daglig. Sparing defineres som all inntekt som ikke brukes på løpende konsum (Halvorsen, 2011). Det vil si den disponible inntekten som ikke konsumeres. Sparing dreier seg altså om hvor man skal investere sparepengene sine. Det finnes mange former for sparing og ulike motiver for hvorfor folk sparer.

Det er en klar sammenheng mellom sparing og inntekt. Inntekten fordeles på sparing og konsum. Hvor stor del av inntekten som spares avhenger av hvor stor andel som konsumeres. Sparing og investering er to begreper som ofte brukes om hverandre. Sparing er den andelen av inntekten som brukes på personlig sparing som for eksempel sparekonto og BSU, mens investering er når man plasserer pengene i finansartikler som for eksempel aksjer og fond.

Personlig sparing kan deles inn i tre kategorier, *discretionary saving*, *contractual saving* og *residual saving* (Katona, 1975). *Discretionary saving*, altså skjønnsmessig besparelse betyr at man nå (nåtid) tar en beslutning om å spare ved å plassere pengene på en bankkonto eller kjøpe aksjer. Denne formen er den folk flest anser som letteste form for sparing. Det er denne type sparing som ofte er av interesse når man studerer psykologiske forklaringer på spareadferd (Nyhus, under publisering).

Neste kategori er *Contractual saving*, kontraktsbasert sparing som stammer fra de kontraktsfestede forpliktelsene som er et resultat av tidligere beslutninger. Betaling av livsforsikringspremier og nedbetaling av gjeld er to viktige former av denne kategorien som regnes som sparing. Det er for eksempel inngått en kontrakt vedrørende et lån som medfører betalinger hver måned. Kontraktsbasert sparing er den mest kjente og vanligste formen og kan fort bli en rutine som ikke krever noe ny beslutning underveis.

Den tredje og siste kategorien er *Residual saving* eller rest/gjenværende sparing som er inntekter en person ikke har brukt. Dette henger sammen med at en del av et beløp spart i bank bidrar til innsparinger og igjen penger som ikke blir brukt. Dette er ikke et resultat av en beslutning, men tilfeldig sparing (Nyhus, under publisering). I gode tider vil andel av gjenværende sparingen mest sannsynlig være mindre enn i dårlige tider. Dette avhenger av om personen er optimist eller pessimist. En optimist vil se lyst på livet, og det er selvsagt motsatt for en pessimist. Andelen av sparing vil være større når personer er pessimistiske enn om de er

optimistiske. Når personer er optimistiske og selvsikre på den fremtidige økonomiske situasjon er de mer villig til å bruke og låne penger, enn om de er pessimistiske (Katona, 1975).

Katona mener at vi måtte ta hensyn til psykologiske faktorer for å forstå økonomiske beslutningsprosesser (Eggen, 2011). Han utviklet derfor Index of Consumer Sentiment (ICS), senere kalt The University of Michigan Consumer Sentiment Index for å undersøke faktorer som påvirker disse beslutningene. Formålet med indeksen er å kartlegge forbrukernes holdninger og atferd, basert på hvordan husholdningenes og landets økonomi vil være i fremtiden. Indeksen har mange mål og skal dekke inn informasjon om forbrukernes atferd, holdninger, kjøpevaner, økonomi samt forutsi endringer i den nasjonale økonomien. Det siste målet er å bedømme forbrukernes nivå av optimisme og visshet, og pessimisme og usikkerhet. Dette vil kunne gi et godt grunnlag for å vurdere en persons spareatferd. Om personen er pessimistisk, vil vedkommende sannsynligvis være en som konsumerer mindre og sparer mer enn om vedkommende hadde vært optimistisk. Den norske versjonen av indeksen kommer ut kvartalsvis og kalles forventningsbarometeret. Den baseres på telefonintervjuer av befolkningen og består av fem spørsmål angående husholdningenes økonomi (Eggen, 2011).

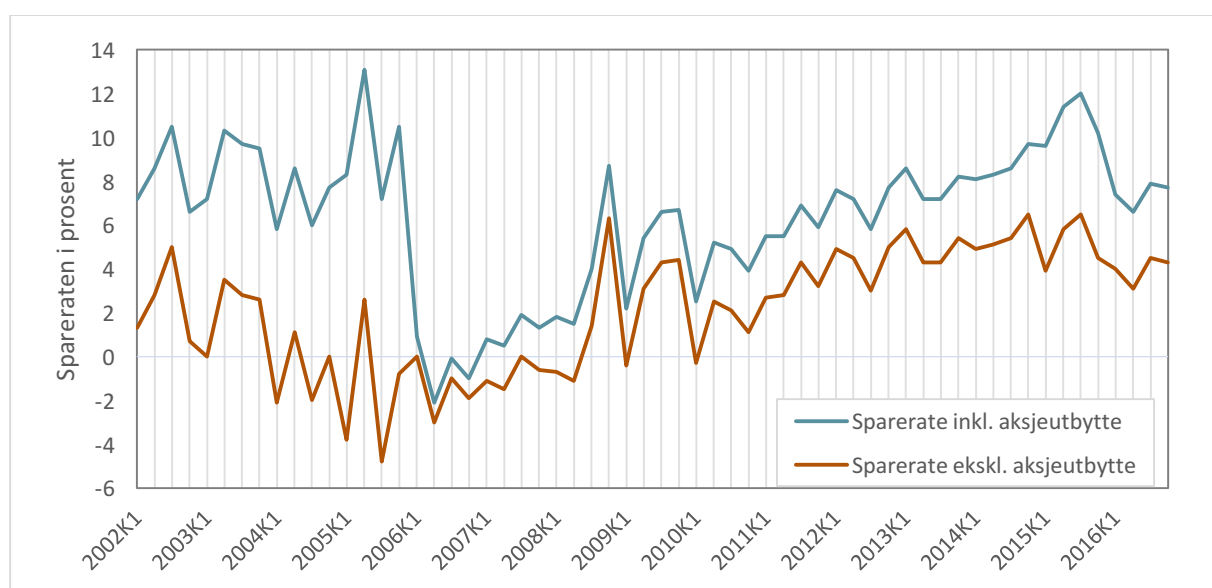
Sparebeslutning er en beslutning der en står ovenfor valg der flere alternativer er tilgjengelig på ulike tidspunkt, kalt intertemporale valg. Man står dermed ovenfor valget om man skal bruke pengene nå eller spare. Beslutningen om å spare kommer før beslutningen valg av spareform, og er ikke i like stor grad en intertemporal beslutning, selv om det handler om pengene skal konsumeres eller spares. Intertemporale valg går også på det at man endrer preferanser.

Konsumentenes etterspørsel var etter Katona's mening bestemt av både evne (økonomiske faktorer som inntekt og formue) og vilje (holdninger og forventninger) til å konsumere (Nyhus, 2004). Konsumentenes forventninger er relevante fordi de påvirker ens atferd og finansielle beslutninger. Dette inkluderer en persons valg av spareprodukt, og spesielt forventningene til fremtidig økonomisk situasjon. Det at konsumentene er fremtidsorienterte betyr at de tilpasser atferden til den forventede økonomiske situasjonen (Nyhus, 2004).

3.2.1 Spareraten i Norge

I tidligere forskning gjort av Elin Halvorsen fra 2011 er det konstatert at sparing øker med alderen og at menn sparer mer enn kvinner. I kapittelet om lønnsinntekter, er det slik at norske menn i gjennomsnitt tjener mer enn norske kvinner, hvilket kan være en av årsakene til at menn

sparer mer, da de også har mer tilgjengelig til å spare. Når man skal måle og sammenligne ulike grupper er det derfor ofte mer interessant å se på hvor stor andel av den disponible inntekten man sparer, som er kalt sparerate. For å kunne måle hvor mye man sparer av inntekten, må man spesifisere en tidsperiode. Et eksempel fra Halvorsen er om man fra januar til juli sparer 10% av inntekten til ferie. I juli vil dette utgi mye månedlig sparing, men ingenting på årligbasis (Halvorsen, 2011, s. 31). Under vises et diagram over kvartalsvis sparerate i Norge fra 2002 til 2010. Spareraten er illustrert med to linjer, både inkludert og ekskludert aksjeutbytte. Figuren illustrerer at spareraten har steget de siste årene, men fikk et fall i 2006 og nylig i 2015. Den er forventet å stige framover.

Figur 5 - Kvartalsvis sparerate i Norge med og uten aksjeutbytte

Tall hentet fra (Statistisk Sentralbyrå, 2017)

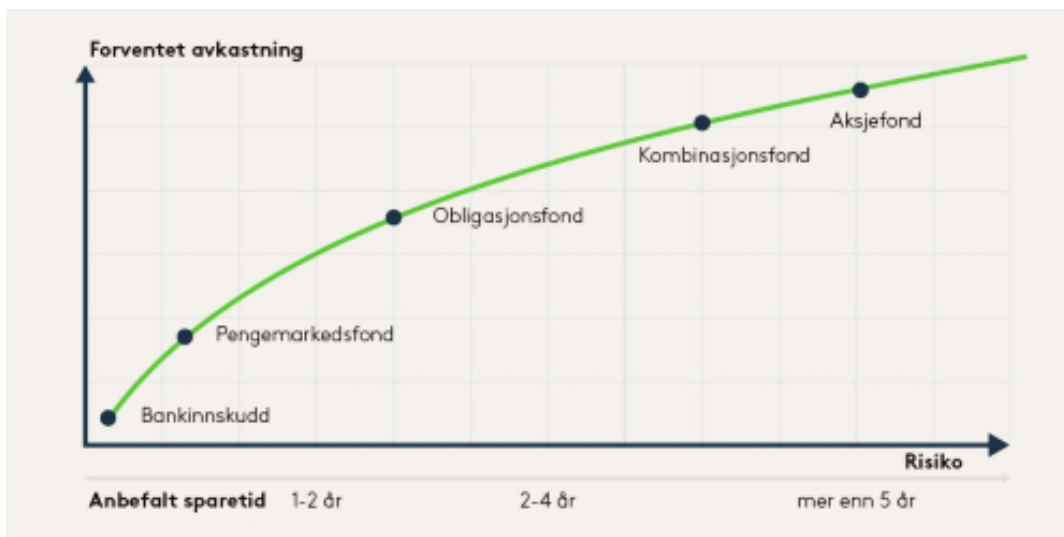
Sparing henger sammen med velferd og er personavhengig. Alle ønsker selvsagt høyest mulig velferd, så om man for eksempel sparer for lite og ikke har råd til det man ønsker vil dette ha en negativ innvirkning på personen. Det er derfor viktig å planlegge sparingen, for å sikre at man vil sitte igjen med ønsket beløp etter tidsperioden.

3.2.2 Kriterier for valg av spareform

Når en person står ovenfor et valg av fremtidig spareform, er det ulike kriterier som må være oppfylt. Det er avkastning, risiko, likviditet og krav til oppfølging. For noen er det viktig med høy avkastning, andre ønsker bedre likviditet, lav risiko, eller krav til oppfølging underveis. I det følgende gis det en kort innføring i hvert begrep.

Avkastning

Avkastning er inntjeningen eller lønnsomheten av endringen i verdien på et bankinnskudd eller økonomisk investering fra et tidspunkt til et annet. Verdien kan være både negativ og positiv. Det mest ideelle er selvsagt høy avkastning på noe man har investert penger i så det kan anses som en gevinst. Avkastningen finner man ved å trekke kostnaden fra fortjenesten og justere for inflasjonen i markedet. Inflasjon er den vedvarende veksten i det generelle prisnivået, som vil si et fall i verdien til kronen eller en annen pengeenhet regnet i varer og tjenester. Altså vil kjøpekraften vil minke (Stoltz, 2014). Avkastningen kan komme av økt verdistigning på bolig, utbytte eller leieinntekter for eksempel. Det er en klar sammenheng mellom avkastning og risiko. Hvis man ønsker å oppnå høyest mulig avkastning, må man være villig til å ta større risiko. Sammenhengen kan ses i Figur 6 under.

Figur 6 - Risiko og avkastning for ulike spareformer.

Hentet fra (Gjensidige, 2017)

Risiko

Risiko er sannsynligheten for at en hendelse skjer i fremtiden og konsekvensen av denne hendelsen. Risiko sier noe om hvordan avkastningen på en investering kan variere mellom lav og høy for de ulike spareformene. Er en villig til å ta høy risiko, er det mer sannsynlig at man lykkes i å oppnå høyere avkastning i eksempelvis et aksjefond. Den høye avkastningen kan regnes som en gevinst. Må nevnes at en også kan være uheldig og tape stort. Hvis man derimot ikke er villig til å ta høy risiko, vil bankkonto være den mest risikofrie spareformen.

Alle har ulike preferanser for hvor mye risiko de er villige til å ta og vi skiller mellom risikoavers, risikonøytral og risikovillig. Risikoavers vil si at man ikke ønsker å ta risiko og det kjennetegner flesteparten av oss. Man er derfor ikke villig til å delta i et rettferdig veddemål, ved for eksempel 50/50 sannsynlighet for tap/gevinst, siden det er en sannsynlighet for tap. Smerten av å tape x kroner er større enn gleden av å vinne x kroner.

En risikoavers person foretrekker et sikkert alternativ fremfor et usikkert alternativ. Hvis en person er risikovillig er vedkommende villig til å ta unødvendig risiko, og kan heller inngå et usikkert veddemål fremfor et sikkert veddemål uavhengig av utfallets sannsynlighet. En risikonøytral person finner vi mellom risikoavers og risikovillig og kjennetegnes ved at de er indifferente mellom forventede verdier (verdifokus) som gir samme nytte, og velger å se bort fra all risiko. Fra investorer blir man rådet til å spre risikoen over flere markeder, for eksempel på *industri, finansielle tjenester, helsevern, informasjonsteknologi*, et annet ord for dette er å diversifisere seg. Diversifisering vil si at en sprer sin portefølje over mange investeringer, for å unngå å utsette seg for urimelig risiko fra en kilde (a. K. Bodie, 1999; Z. Bodie, Kane & Marcus, 2008).

Risiko måles normalt ved standardavviket eller volatilitet, som er et mål på variabiliteten i en investering. Volatiliteten vil gi et uttrykk for svingningen og avvik fra den gjennomsnittlige avkastningen.

Flere tidligere studier konkluderer med at kvinner generelt er mer risikoavers enn menn. En av disse er Dwyer som rapporterer at kvinner tar betydelig mindre risiko enn menn når det kommer til fond- og aksjevalg (Dwyer, Gilkeson & List, 2002). Det er verdt å bemerke seg at når det i samme analyse blir inkludert kunnskap om investering, forsvinner en stor del av dette kjønnsgapet. Barber and Odean (2001) fant ut at menn, relativt til kvinner, er over selvsikre i sine aksjeporteføljer og i sine investeringsmønstre. Mens Bernasek og Jianakoplos (1998), fant at single kvinner viser relativt høyere risikoaversjon enn single menn ved økonomiske beslutninger. I denne studien ble det brukt data fra USA og konklusjonen var at kjønnsforskjellene i villighet til å ta finansiell risiko var avhengig av flere faktorer som alder, rase og antall barn. De mente også at kvinners større risikoaversjon kan gi en forklaring på hvorfor kvinner har lavere velstand sammenlignet med menn.

Likviditet

Likviditet handler om betalingsevne, det vil si evnen til å fremskaffe kontanter når det er bruk for dem (Hoff, 2011). Det er også viktig i forhold til å ha penger til uforutsette utgifter, slik at man blir mindre finansielt sårbar. Lusardi, Schneider og Tufano (2011) har funnet at de med lavere kunnskap har lavere buffer, som fører til at de er mer sårbare. Studien er gjennomført i USA, og halvparten av amerikanerne rapporterer at de sannsynligvis ikke eller sikkert ikke ville kunne takle en uforutsett utgift på 2000 dollar (ca. 17 000 kr). Disse tallene viser at amerikanerne ikke ville klart seg i en nødsituasjon, men at de med andre ord vil være økonomisk sårbare. Med god likviditet vil man være klar til å gjøre en kjapp investering og det er en forutsetning at man har god likviditet slik at man kan skaffe penger på kort tid. Man kan kjapt gjøre om en likvid investering til penger uten stor kostnad, og det er særlig hensiktsmessig når en beslutning om spareform skal tas. Om det skulle oppstå en stor mulighet og man er villig til å ta risiko vil det å ha god likviditet være positivt.

Krav til oppfølging

De fleste store investeringer vil kreve oppfølging, og noen vil kreve mer enn andre. Det kan være tidkrevende å finne informasjon om alle de ulike investeringsformene som investering i aksjer, fond, obligasjonsfond osv. Når man først har funnet riktig informasjon og gjort en investering vil det føre til videre oppfølging på fremgangen med henhold til når det er best å selge og eventuelt kjøpe flere aksjer. Da vil det å ha en investor som kan følge opp investeringene dine være et godt tilbud samt en tidsbesparelse og hjelp.

3.2.3 Motiver for sparing

Den viktigste grunnen til at folk sparer er ønsket om at pengene skal bli mer verdt i fremtiden. Dette avhenger selvsagt at man har penger til avsetning. Og man ønsker å plassere overskuddspengene sine et sted hvor de kan øke i verdi over en lengre periode. Man har altså tidspreferanser. Det er store forskjeller på hvordan eldre velger å spare kontra yngre. Den yngre generasjonen sparer mer for å ha penger tilgjengelig når tiden er inne for å etablere seg, mens de eldre velger heller å spare arv til etterkommerne sine. Katona (1975) fordeler motiver for sparing inn i fire kategorier: for nødstilfeller, til pensjon, for barn og familiens behov samt for andre formål. En sparer til nødstilfeller fordi fremtiden, samt inntekten kan være usikker og da vil det alltid være hensiktsmessig å ha bygget opp reserver. Det avsettes også penger til pensjon og arv, men dette beløpet øker med alderen. Sparing til barn og familiens behov skal for

eksempel dekke barnehage og utdanning, men også kunne dekke store uforutsette utgifter for familier som plutselig kan dukke opp. Andre grunner til å spare kan være for å kjøpe hus, starte en bedrift, eller spare til ferier og opplevelser. Fokuset i utredningen vil være om hvordan en person velger å spare, og ikke så mye på hvorfor og motivene vil derfor ikke vektlegges i resten av utredningen.

3.2.4 Kunnskapskrav og evne ved valg av spareform

Når det gjelder krav til hva en person trenger av kunnskap eller evner for å spare i de ulike spareformene, er det flere faktorer å ta hensyn til. Det handler om å ha nok kunnskap om de ulike produktene og hvilke gevinster/tap de kan gi, være fremtidsrettet, grad av risiko og tidshorisonten man har fastsatt. Om man ønsker en stor avkastning vil aksje- eller fondsparing være hensiktsmessig, men det krever dog at en er villig til å ta risiko. Hvis man tar risikoen med å investere i aksjemarkedet, er man ikke garantert gevinst. Det er viktig å være innforstått med at aksjemarkedet kan svinge og må derimot tåle at aksjene kan falle i verdi. Når man sparer i fond, kan man på lang sikt forvente høyere avkastning på et godt sammensatt aksjefond, enn på en bankkonto. Men for å investere i slike risikofylte spareformer er man avhengig av en god buffer, dvs. å være god likvid, slik at man har midler til rådighet. Kunnskap, tålmodighet og erfaring er spesielt viktig, slik at man forstår hva man investerer pengene sine i og det å diversifisere aksjene for å redusere risikoen er grunnleggende å vite. Siden tidshorisonten ofte vil være over mange år, er det viktig å være tålmodig.

I det lange løp er det mer lønnsomt å velge aksjesparing fremfor brukskontoen. Skatter og inflasjon spiser opp rentene som banken din tilbyr, noe som gjør at de som har hatt penger i banken de siste årene faktisk har gått med tap (N. Johannessen, 2014). Det er ikke noe særlig risiko knyttet til verken banksparing eller BSU, så om det å ha penger kjapt tilgjengelig er viktigere enn høy avkastning er nok sparekontoen en sikrere løsning. Om man derimot er villig til å ta litt risiko for å oppnå en middels høy avkastning, kan obligasjoner være noe, som ligger midt mellom sparekonto og aksjesparing når det gjelder risiko og avkastning.

3.2.5 Kjønnforskjeller ved valg av spareformer

Det er dokumentert kjønnforskjeller i villighet til å ta risiko og valg av produkter i porteføljen, på kanadiske kvinner og menn. Studien som ble gjennomført i 2015 fant at ugifte menn som var født før 1966 hadde signifikant høyere risiko i sin portefølje relativt til single kvinner og gifte personer (Rybczynski, 2015). Villighet til å ta risiko er viktig i mange økonomiske

interaksjoner, og er naturligvis sentral ved valg av spareformer. Derfor er kjønnsforskjellene ved valg av spareformene høyt korrelert med kjønnsforskjellene ved risiko som er definert tidligere i oppgaven. Det at kvinner er gjennomsnittlig mer risikoaverse enn menn, vil altså ha en påvirkning på valg av spareformene. Det finnes mange internasjonale studier som støtter kjønnsforskjellene, og det at kvinner sparer mer i tradisjonelle bankkonti med lav risiko, mens menn i større grad investerer i mer risikofylte produkter som aksjer. Et av disse er studien gjennomført av Jianakoplos og Bernasek (1998) som bekrefter empirisk at kvinner er gjennomsnittlig mer konservative ved investering og sparing. Halvorsen (2011) bekrefter at dette også er tilfellet i Norge, ved at det er en større andel norske kvinner som har bankinnskudd, og en større andel menn som har aksjer og andre produkter med høyere risiko.

3.2.6 Ulike former for sparing

I det følgende delkapittelet presenteres de ulike spareformene som er tilgjengelige på det norske markedet. Det er også viktig å ta hensyn til de ulike kriteriene en person står ovenfor når en spareform skal velges. Vi har valgt å ekskludere investering i eiendom og heller sette fokus på flere av spareformene fra spørreundersøkelsen vår.

Pensjonssparing

Nordmenn får pensjonsutbetaling fra tre forskjellige kilder hvilket ofte ses på som tre pilarer i det norske pensjonssystemet: folketrygden, tjenstepensjon og egen pensjonssparing (Døskeland, 2014). Og disse vil samlet avgjøre hvor mye man vil få ubetalt i pensjon. Her forklares kun den siste pilaren nærmere, privat pensjonssparing. Bankene tilbyr ulike måter å spare til pensjon på, til kundene sine. De fleste tilbyr også individuell pensjonsordning med skattefordel (IPS). Denne ordningen muliggjør egen skattebegunstiget pensjonssparing som supplement til eventuell pensjon fra folketrygd, AEP eller tjenstepensjon (Finans Norge, 2014). Bankene har som regel i tillegg opprettet et eget fond som beregnes til pensjonssparing. Eksempelvis Aktiva fond, som forvaltes av Nordea Liv, for Nordea.

Fondssparing

Det finnes utallige fond å investere penger i. Alt fra aksjefond, obligasjonsfond, kombinasjonsfond til rentefond. Investering i pengemarkedsfond, også kalt rentefond, anses som fondssparing med minst risiko. I et rentefond investeres det i kortsiktige rentepapirer som

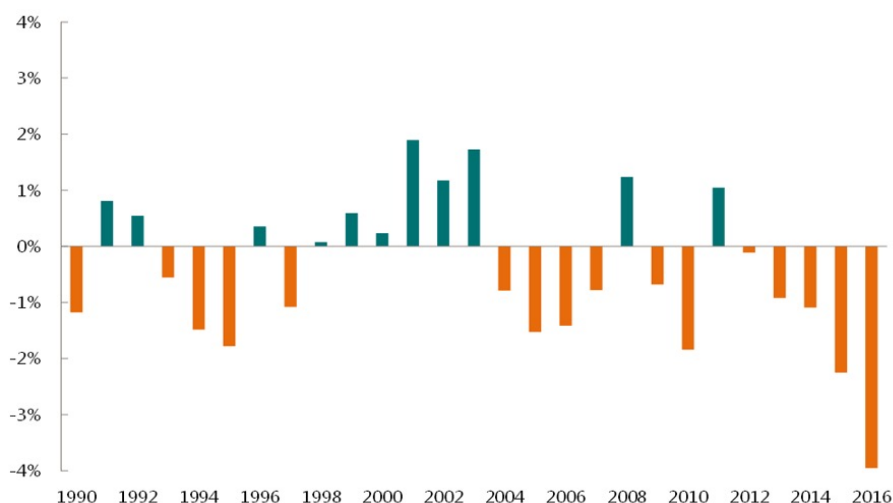
sertifikater og obligasjoner. Alle pengemarkedsfond måles mot en referanseindeks, og man kan ikke investere i papirer som har en rentebindingstid på over ett år (Finansportalen, 2017).

Et kombinasjonsfond er en sammensetning av investering i både aksjer og i rentemarkedet, og en kan ikke ha mer enn 80% av fondet plassert i aksjer (Finansportalen, 2017). Avhengig av hvor stor andel som er plassert i aksjer, kan avkastning bli høyere enn i et rent rentebærende fond. Samtidig vil risikoen øke i forhold til rene investeringer i pengemarkedet. Ulemper med et kombinasjonsfond er relativt høye forvaltningshonorarer i forhold til avkastningsmulighetene, og dermed kan man på kort sikt få relativt store verdifall. Det anbefales derfor å ha minst tre til fem års sparehorisont når man sparer i et kombinasjonsfond.

Sparekonto

Sparekontoen er den mest kjente formen for sparing. Her kan det settes inn mange beløp årlig, og det påløper en fastsatt årlig rente ved årsskiftet basert på innestående sum. Disse påløpte rentene kan sees på som en avkastning fra banken for å ha plassert pengene på bankkontoen. Nordmenn er lite villige til å ta risiko og dermed er banksparing et enkelt valg, men det gir også lav avkastning i forhold til andre spareformer. Det er en trygg sparing og ved å velge denne spareformen kan man slippe bekymringene av eksempelvis en aksjekurs som raser. Det er også en god måte å spare med tanke på likviditet, på grunn av at pengene er lett å få tak i raskt.

De siste årene har rentene vært historisk lave og sparekontoen er et tapsprosjekt, meldes det av DNB (Henriksen, 2016). Det har vært en betydelig nedgang i valg av sparekonto de siste årene, noe som ikke er oppsiktsvekkende, se Figur 7. Med dagens lave renter vil du faktisk tape penger på å ha pengene stående på sparekontoen, fordi alt du tjener i rente spises opp av den generelle prisstigningen, forteller forbrukerøkonom Silje Sandmæl og råder oss derfor til å spre investeringene slik at man har flere ben å stå på (Henriksen, 2016).

Figur 7 - Årlig endring av nordmenns beholdning av sparekonto

Figur hentet fra (DNB, 2016)

Det finnes ulike bankkontoer, for eksempel ungdomskonto, enkel sparekonto, høyrentekonto, etc. Vi vil her basere oss på høyrentekontoen, i og med at vi vil se på hva som er mest lønnsomt på lang sikt.

Sparing i aksjer

Når man sparer i aksjer, blir man deleier i et selskap. Man burde kjøpe aksjer i selskaper man har kjennskap til, slik at man har en liten indikasjon på hvordan kursen har vært og fremtidige prognoser.

Om det lønner seg å spare i aksjer fremfor på sparekonto er fortiden mye omtalt, spesielt på grunn av det lave rentenivået. Det er dermed skjedd en økning i aksjekjøp de siste årene.

Hvis man skal investere i aksjer og har et ønske om å oppnå avkastning, må man være villig til å ta risiko. Det kan lønne seg å diversifisere aksjene for å spre risikoen. Hvis man har alle aksjene i sin aksjeportefølje i samme selskap og det skulle gå dårlig har man tapt masse. Derimot om aksjene er godt spredt rundt vil det ikke ha samme konsekvens dersom det bare går dårlig med ett av selskapene.

Figuren under illustrerer utviklingen på Oslo Børs hovedindeks fra 2012 til 30. mai 2017. Oslo Børs Hovedindeks skal være en investerbar indeks som inneholder et representativt utvalg av alle noterte aksjer på Oslo Børs (Oslo Børs, 2017). Figuren viser at verdien har steget voldsomt det siste året, og viser nok en gang at aksjesparing er lønnsomt. Tallet på y-aksen indikerer kronekursen.

Figur 8 - Oslo Børs Hovedindeks fra 30. Mai 2012 – 30. Mai 2017

Figur hentet fra (Oslo Børs, 2017)

Aksjesparekonto

Aksjesparekonto er nytt i år, 2017, og må ikke forveksles med investering i aksjer eller aksjefond. Det ble opprettet for å gi privatpersoner mulighet til å kunne kjøpe og selge aksjer i fond med et minimum av 80 % aksjer i porteføljen uten å måtte betale skatt på gevinst – i form for verdiutvikling (AksjeNorge, 2017a). Den største fordelen vil være muligheten til å reinvestere gevinsten man opptjener, eller har opptjent uten å betale skatt av gevinst. Det endelige produktet aksjesparing er ikke ferdig utformet enda, men er planlagt introdusert i løpet av sommeren 2017.

Obligasjonssparing

En obligasjon er et bevis på at du har lånt bort penger. Obligasjonen stipulerer hvilken rente som skal betales på lånet ved forfall. Et obligasjonsfond plasserer pengene fra sine andelseiere i ulike lånepapirer. Obligasjoner er dermed en effektiv måte for store institusjoner som stater eller store selskaper å låne penger av mange ulike kreditorer på én gang (Finansportalen, 2017). Obligasjonsfondene kan normalt plassere pengene i kun norske obligasjoner, og i kun utenlandske, eller så kan noen ha et investeringsmandat som gjør at de har mulighet til å passere kapital i både Norge og utlandet. Utlånet vil være en bestemt periode, helt til obligasjonen utløper og da blir hovedstolen tilbakebetalt. I mellomtiden kan man vente inntekt (kupongrente) som følge av renten på lånet (Morningstar, 2016). De største fordelene vil være at det er bedre avkastning med obligasjoner enn på sparing i bank og pengemarkedsfond, samt lavere risiko enn aksje- og kombinasjonsfond. Det er mulig å ha en høy spredning i mange obligasjoner som

forvaltes av profesjonelle, hvilket gir liten risiko for tap. Største ulempen med denne formen for sparing er at det ikke er skjermingsfradrag ved gevinstbeskatning (Finansportalen, 2017).

Kontantsparing

Kontantsparing er den aller enkleste spareformen, og var den mest brukte spareformen i gamle dager, også kalt ”under madrass” sparing. En av grunnene til å velge denne spareformen er for å unngå å skatte av pengene. Man vil tape på denne metoden så lenge renta på sparekontoen er positiv.

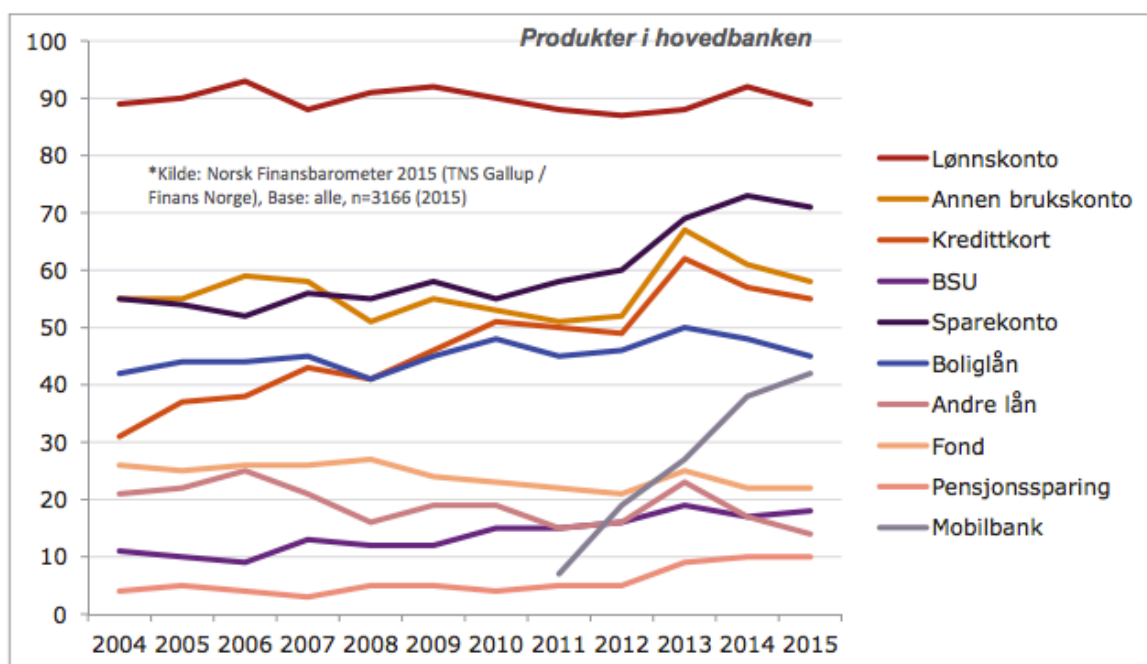
Boligsparing for ungdom (BSU)

Denne spareformen er berettiget ungdom opp til 33 år. Det kan settes inn et beløp på kroner 25.000 årlig og gi maksimalt skattefradrag på 20%, altså opptil 5.000 kroner. Skattefradraget gjelder fra fylte 18 år og om inntekten overstiger skattefribeløpet. Maksimal oppfylling er kroner 300.000. Pengene som settes på denne kontoen må brukes til å finansiere huskjøp. Om man ikke bruker pengene til et boligformål og tar ut pengene fra denne kontoen, vil alle renter som har tilkommet siden første innskudd og skattefordelen opparbeidet bli trukket fra, og man sitter da kun igjen med de årlige innskuddene.

Nedbetaling av gjeld – f. Eks huslån

Å betale ned på et lån er ofte sett på som det samme som leiekostnader, og derfor sett på som en kostnad og ikke spareform. Selv om mange er klar over at ved å betale ned gjeld på lånet høyner man verdien på eiendelen (Katona, 1975, s. 231). Derfor glemmer mange at det å betale ned lånet på en bolig, kan være en god form for sparing. Dette vil gi større økonomisk handlingsrom som igjen kan føre til lavere gjeld, og kunne gi mulighet for en mer gunstig rente på lånet. Lånerenten vil som regel være høyere enn avkastningen man kan få eksempelvis på et bankinnskudd (Finans Norge, 2013).

Oversikt over spareprodukter

Figur 9 - Utviklingen av produkter i hovedbanken.

Hentet fra (Nyhus & Refvik, 2016)

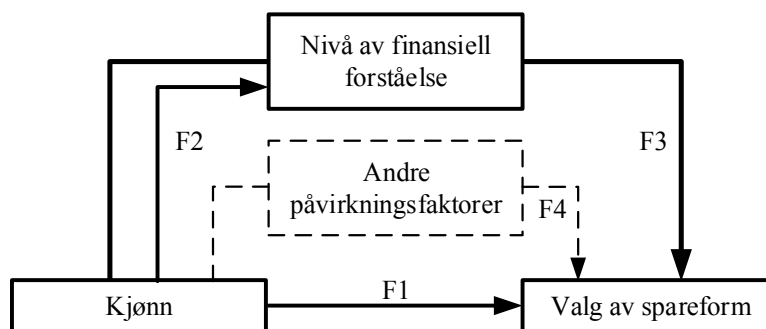
Av Figur 9 kan man se hvordan utviklingen har vært på finansielle produkter i hovedbanken i årene fra 2004 til 2015. Figuren viser en jevn stigning på de tradisjonelle produktene med lite risiko, som brukskonto og sparekonto, men at det har vært en liten nedgang her de siste årene. Mens de mer utradisjonelle og mer risikofylte produktene som fond, pensjonssparing har vært stabil jevnt over årene og hatt en liten økning det siste året.

3.3 Forskningsmodell

Vi har utarbeidet en forskningsmodell som er illustrert under i figur 10, med formål å visualisere problemstillingen vår. Forskningsmodellen danner grunnlaget for utarbeidelsen av hypotesene vi skal teste. Den gir en oversikt over relasjonene mellom variablene presentert i modellen.

Forskningsmodellen viser hvordan problemstillingen skal belyses og besvares. Problemstillingen vår er av typen «deskriptivt», deskriptiv betyr beskrivende. En beskrivende problemstilling vil være konsentrert om å beskrive forskjeller og likheter i følge Jacobsen (2005).

Figur 10 - Forenklet forskningsmodell

3.4 Forskningsspørsmål og hypoteser

Basert på vår problemstilling ”*Er det en forskjell i finansiell forståelse mellom kvinner og menn, og påvirker i så fall dette valg av spareform?*”, har vi utarbeidet fire forskningsspørsmål, samt flere hypoteser for å kunne besvare problemstillingen. De fire forskningsspørsmålene er:

- 1: *Er det en forskjell mellom kvinner og menn ved valg av spareform?*
- 2: *Har norske kvinner og menn ulik finansiell forståelse?*
- 3: *Er det en sammenheng mellom finansiell forståelse og valg av spareform?*

Vi introduserer et siste forskningsspørsmål for å undersøke om det er bakenforliggende faktorer som forklarer kjønnsforskjellene ved sparevalg.

- 4: *Er det andre faktorer som påvirker sammenhengen mellom kjønn og valg av spareform?*

For å kunne teste dette statistisk har vi formulert flere hypoteser, som kan være med på å bekrefte eller avkrefte forskningsspørsmålet. En hypotese kan defineres som en påstand om hvordan et forhold faktisk er. Da det fremdeles er en påstand, må den kunne underkastes en empirisk undersøkelse for å fastslå om den kan forkastes eller ikke (Jacobsen, 2005, s. 68).

Hypotesetesting har sine begrensninger. Vi kan aldri si at en hypotese er sann, men vi kan si at den er tilnærmet sann ved å forkaste den motsatte hypotesen der resultatet er høyst usannsynlig. Først må man formulere en hypotese, og i de fleste tilfeller finne et passende signifikantnivå (ofte på 5%) som passer til den relevante testen. Dermed er neste skritt å gjennomføre testen og konkludere om hypotesen som er testet kan forkastes eller støttes. Hypotesene vil bli presentert under hvert forskningsspørsmål i analysen i kapittel 6.

4. Metode

Metode er en fremgangsmåte for å samle inn empiri, også kalt data og virkelighet. Metoden fungerer altså da som et hjelpemiddel til å gi en beskrivelse av den såkalte virkeligheten (Jacobsen, 2005, s. 24). Med andre ord kan man si at metode er en plan som beskriver måten en kommer fram til ny kunnskap om virkeligheten, og hvordan en bør gjøre dette for at den nye kunnskapen skal være gyldig og pålitelig. I dette kapitlet vil vi presentere alle valgene vi tar som er relatert til vår utredning, samt vurdere om metoden er gyldig og pålitelig. Vi har basert vår utredning på sekundærdata, som vil si data samlet inn av andre enn forskeren av fenomenet, ofte med et annet formål enn det forskeren har (Jacobsen, 2005, s. 124). Vi velger dermed kun å forklare den bakenforliggende metoden for undersøkelsesdesignet, utvalget og innsamlingen av dataen.

4.1 Forskningsdesign

Forskningsdesign er en overordnet plan på hvordan man skal besvare og belyse problemstillingen (Ghauri & Grønhaug, 2010). Vi har en kvantitativ tilnærming i oppgaven, som vil si at empiri er i form av tall. Denne type tilnærming brukes når man ønsker å undersøke mange enheter for å generalisere til en større populasjon (Jacobsen, 2005, s. 124). Som nevnt innledningsvis i kapitlet, baserer vi oss på sekundærdata til å besvare vår problemstilling. Undersøkelsen er gjennomført av AksjeNorge i 2016, i samarbeid med Finans Norge, Finansforbundet og Agderforskning ved seniorforsker og vår veileder Ellen K. Nyhus. Vi er så heldig å ha fått dette datasettet av Agderforskning til bearbeidelse og analyse, da dette ikke er blitt gjort grundig tidligere. Dette har gjort selve datainnhentingens tidsbesparende, noe som har vært en fordel for oss med tanke på tidsbegrensingen til masteroppgaven. Derimot er ikke dataen tilpasset vår undersøkelse, så vi har måttet bearbeide dette.

4.2 Undersøkelsesdesign og metodisk tilnærming

Det er problemstillingen som avgjør hvilket undersøkelsesdesign som skal benyttes, i tillegg til å avgjøre hvilken metode vi skal anvende for å samle inn empiri (Jacobsen, 2005). Dette valget er avgjørende for gyldigheten og påliteligheten til undersøkelsen, som vi vil utdype senere i oppgavene. Det er mange faktorer som påvirker valget av designet, som for eksempel hvor kjent det aktuelle forskningstemaet er, tankene rundt analyseringen samt forklaring av sammenhenger (Saunders, Lewis & Thornhill, 2012).

Jacobsen (2005) deler inn undersøkelsesdesignet i to dimensjoner: om undersøkelsen går i bredden (ekstensiv) eller i dybden (intensiv) og om undersøkelsen er beskrivende (deskriptiv) eller forklarende (kausal). Undersøkelsesopplegget til spørreundersøkelsen vi baserer oss på klassifiseres som ekstensivt opplegg, hvilket gjør det mulig å generalisere funnene. Et ekstensivt design undersøker mange enheter (Jacobsen, 2005), noe som passer bra siden undersøkelsen vår har 1031 respondenter. Fordelen med et ekstensivt undersøkelsesopplegg kontra et intensivt er at det øker muligheten for statistisk generalisering (fra utvalg til populasjon). Dette vil med andre ord si at funnene vi finner i undersøkelsen med et stort utvalg (mange respondenter), kan med større margin overføres til en større populasjon. Faren med et ekstensivt design er at datamaterialet kan bli for lite relevant. Dette vil ikke være tilfellet med et intensivt opplegg (Jacobsen, 2005). Spørreundersøkesskjemaet er en norsk utgave av OECD, the Organisation for Economic Co-Operation and Development, og er designet for å samle relevant informasjon om finansiell kompetanse og økonomisk forståelse i et land. Samt for å kunne sammenligne nivåene på tvers av deltakerlandene. Det er dermed gitt at undersøkelsen er deskriptiv, som vil si at undersøkelsesdesignet er beskrivende. Da vi ønsker å beskrive en tilstand på et gitt tidspunkt, altså den økonomiske forståelsen, og dette kalles et tversnittstudie (Jacobsen, 2005).

4.3 Innsamling av data og utvalget

Innsamlingen av spørreundersøkelsen var ble gjort så lik som mulig i hvert land, for å kunne sammenligne data internasjonalt. Utvalget av respondenter skulle være mellom 18 og 79 år, og respondenter utenfor denne aldersgruppen ble ekskludert i utvalget. OECD har satt et krav på minimum 1000 respondenter i hvert land for å kunne analysere dataene etter sentrale sosiodemografiske faktorer som kjønn og alder. Ved å ha et stort utvalg og mange respondenter er det mulig å generalisere funnene til hele populasjonen (OECD, 2015). Innsamlingen av data skulle helst blitt innhentet via telefonintervju eller ansikt-til-ansikt for å overkomme eventuelle problemer med lav leseferdighet. Unntaksvis i et land med et høyt gjennomsnitt av leseferdigheter samt stor tilgang til internett og data, kunne elektronisk spørreskjema bli foretrukket. I den norske undersøkelsen ble dataen innhentet av TNS Gallup, hvor undersøkesskjema ble distribuert og besvart online for kostnads- og tidsbesparelse.

4.4 Målenivå og måleskala

For å kunne analysere den kvantitative dataen som er innsamlet i et statistikkprogram, må hvert svaralternativ gis en tallmessig verdi. Vi skiller da mellom tre hovedtyper: kategoriske svaralternativ (nominalt målenivå), rangordnede svaralternativer (ordinalt målenivå) samt metriske svaralternativer (forholdstallsnivå), også er kalt målenivå (Jacobsen, 2005). Nominalt målenivå innebærer at vi bare kan si at en som har krysset av for et alternativ og at vi kan bruke spørsmålene til å uttale oss om likheter og forskjeller (Jacobsen, 2005, s. 305). Kategoriske og nominale data er det vi har mest av i vårt datasett. Her blir respondentene plassert i gjensidige utelukkende kategorier, som for eksempel ”kvinner” med kode 0 eller ”mann” med kode 1. Her er det ikke mulig å si noe om at den ene kategorien er bedre enn den andre. Rangordenene svaralternativ, også kalt ordinalt målenivå, vil si at en enhet er forskjellig fra en annen, og at man i tillegg kan rangere kategoriene fra hverandre. Ofte setter man svaralternativene i en naturlig stigende eller synkende rekkefølge (Jacobsen, 2005, s. 305). Ved ordinalt målenivå vil det bli brukt en 5-punkt Likert-skala med svaralternativer. Eksempelvis i vårt datasett ved spørsmål om rangering av utsagn relatert til risiko: *”Jeg er forberedt på at jeg kan tape noen av pengene mine når jeg sparer eller gjør en investering”*, hvor svarene er kodet fra 1=helt enig, til 5=helt uenig. Metriske svaralternativer, også kalt forholdstallsnivå, dette vil si at enheter som har krysset av i to ulike kategorier er forskjellige, og at vi kan ordne dem etter rang (Jacobsen, 2005). I tillegg kan vi plassere kategoriene i nøyaktig forhold til hverandre, for eksempel etter alder som er en av de få variablene vi har på et metrisk nivå i datasettet.

4.5 Evaluering av metoden

Data brukt i oppgaven er ikke selve virkeligheten, kun en representasjon av virkeligheten, og vi må derfor undersøke hvor nøyaktig resultatene kan sees opp mot hele populasjonen. Det er derfor viktig å sikre kvalitet i en utredning, og undersøke om konklusjonene er gyldige samt om undersøkelsene er pålitelige (Selnes, 1999). For å undersøke om en undersøkelse er god, må man vurdere om en faktisk måler det en sier man skal måle (begrepsvaliditet), og at man kan oppdage forhold som korrelerer og henger kausalt sammen (intern validitet). Det er også sentralt at disse funnene kan generaliseres (ekstern validitet) og at resultatene er pålitelige slik at vi med god sikkerhet kan stole på dem (reliabilitet). Vi vil derfor i de neste underkapitlene undersøke kvaliteten på undersøkelsen ved å redegjøre for validiteten og reliabiliteten.

4.5.1 Validitet

Validitet dreier seg om hvor pålitelige datamaterialet er, og det er også et relevant spørsmål ved generalisering, blant annet ytre validitet (A. Johannessen & Tufte, 2002). Ytre validitet dreier seg om generalisering fra utvalg til populasjon, med tanke på om utvalget er representativt for populasjonen. For eksempel om kun 90% av de spurte i undersøkelsen svarte på spørsmålene, altså frafall på 10% og om dette er en trussel mot ytre validitet.

Begrepsvaliditet

Ved begrepsvaliditet vurderes det om dataen er gyldige (valide) representasjoner av det fenomenet som undersøkes, og i hvilken grad det er samsvar mellom det generelle fenomenet som undersøkes og de operasjonaliserte variabler/indikatorer (A. Johannessen & Tufte, 2002, s. 249). Den største utfordringen ved bruk av spørreskjema med faste svaralternativer er å være sikker på at spørsmålene som stilles faktisk måler det fenomenet vi ønsker å undersøke (Jacobsen, 2005, s. 345). Jacobsen (2015) foreslår blant annet en metode for å undersøke begrepsvaliditeten ved å spørre andre med kunnskap om fenomenet vi ønsker å måle om de opplever operasjonaliseringene som fornuftige. Da undersøkelsen er basert på tidligere forskning og bearbeidet av flere forskere antar vi at begrepsvaliditeten i undersøkelsen er god. Siden undersøkelsen er sekundærdata er formålet med undersøkelsen å *kartlegge nordmenns kunnskap og atferd knyttet til egen økonomi* forskjellige fra formålet vårt å *kartlegge forskjeller i økonomisk forståelse og sparatferd mellom norske kvinner og menn*. Noe som kan gi svakheter i begrepsvaliditeten i og med at vi analyserer data annerledes enn hovedformålet til spørreundersøkelsen. Vi kan også være litt kritisk til målemetoden ved at forskerne er veldig uenige slik at spørreskjemaet er et slags kompromiss. Det er også tilpasset for å passe i alle land og derfor passer det nødvendigvis ikke så godt for Norge. Så noen avveininger er gjort som gjør at målene antakeligvis ikke er så gode som om vi kunne ha skreddersydd undersøkelsen for den norske befolkning.

Intern validitet

Intern validitet er en måling på hvor gyldig en eventuell årsakssammenheng mellom variabler er. Det å vurdere interngyldighet er stort sett bare aktuelt ved eksperimenter, og ikke ved tverrsnittsundersøkelser slik som vår undersøkelse (A. Johannessen & Tufte, 2002). Johannes og Tufte (2002) mener også at fenomenet om intern validitet kan være nyttig, da det fungerer som en påminnelse til det problematiske ved å påvise kausale sammenhenger.

Ekstern validitet

Ekstern validitet også kalt ytre validitet er delt inn i to grupper. For det første omhandler det generalisering fra utvalg til populasjon, og for det andre i hvilken grad utvalget er representativt for populasjonen samt hvilken grad det er relevant å overføre resultater fra en undersøkelse til andre områder og situasjoner i tid og rom (A. Johannessen & Tufte, 2002). Ved det store utvalget på 1031 respondenter og et ekstensivt design øker som tidligere nevnt muligheten for generalisering. TNS Gallup har laget en tilpassende vektning for analysen som tar hensyn til at dataen skal være representativ for Norge, med tanke på miks av kjønn, aldersprofil, og region. Denne vektningen har vi brukt i all analyse i utredningen, slik at vi ved høy sannsynlighet kan generalisere funnene til hele Norges befolkning.

4.5.2 Reliabilitet

Reliabilitet knytter seg til undersøkelsens data, hvilke data som brukes, måten den samles inn på og hvordan de bearbeides (A. Johannessen & Tufte, 2002). Som tidligere nevnt var det TNS Gallup som innhentet dataen i Norge, og dette ble gjort på web, mens i de fleste andre land ble data innhentet ved telefonintervju eller ansikt-til-ansikt. Dette kan gi en metodeeffekt og noen implikasjoner ved internasjonal sammenligning av dataene, da det er grunn til å tro at en ved elektronisk besvarelse av spørreundersøkelsen vil få bedre tid til å tenke seg om, og dermed større sannsynlighet for å svare riktig enn ved et telefonintervju der en i samtale føler seg mer presset til å svare med en gang uten å få tenkt seg om tilstrekkelig. I et telefon-intervju eller i en ansikt-til-ansikt situasjon vil man også få en mulighet til en oppklaring av spørsmål. Siden vi ikke ser på internasjonale sammenhenger er ikke dette noe vi vil ta hensyn til.

4.6 Statistiske analyser

Hovedfokuset i oppgaven er å undersøke om det finnes signifikante forskjeller i valg av spareform mellom kvinner og menn, og om det er en signifikant forskjell opp mot det at personen defineres til å ha høy eller lav økonomisk forståelse. Vi ønsker også å se om det er andre faktorer som kan være med på å forklare årsakene til at de ulike spareformene blir valgt. For å undersøke dette bruker vi ulike statistiske analyser som vi kort vil definere og forklare i kapitlene under. I tillegg til å definere hvorfor de er valgt og passer best til å besvare våre hypoteser.

I selve analysen av datasettet har vi benyttet oss av analyseprogrammet SPSS Statistics 23, som er et avansert statistikkprogram. Det har vært til stor hjelp i og med at datasettet er så stort som

det er, og vi slipper å gjøre mye av regningen manuelt. Da vi mottok hele spørreundersøkelsen, var det allerede lagt inn og kodet i SPSS, slik at det å bruke dette programmet virket mest hensiktsmessig for oss.

4.6.1 Independent samples t-test

Vi bruker en independent samples t-test for å se om det er signifikante forskjeller i gjennomsnittet mellom de to gruppene vi tester. Testen benyttes for å se om en forskjell mellom to grupper i utvalget også vil være til stede mellom de samme gruppene i populasjonen (Jacobsen, 2005).

I en t-test testes følgende hypoteser:

$$H_0 = \mu_{kvinner} = \mu_{menn}$$

$$A - \text{Toveis}) H_1 = \mu_{menn} \neq \mu_{kvinner}$$

$$B - \text{Enveis}) H_1 = \mu_{menn} > \mu_{kvinner} \text{ eller } \mu_{menn} < \mu_{kvinner}$$

hvor μ betyr gjennomsnittlig verdi.

Vi forkaster H_0 dersom A) $|t| > t_{\alpha/2;(n-2)}$ eller B) $|t| > t_{\alpha/2;(n-2)}$

Den kritiske t-verdien finnes i en t-distribusjonstabell.

4.6.2 Kji-kvadrattest

En kji-kvadrattest er en ikke-parametrisk test, det vil si en test som brukes når vi ikke kan anta normalfordeling som i nominal eller ordinal data (Sekaran & Bougie, 2013). Vårt datasett er ikke tilnærmet normalfordelt og vi benytter derfor en kji-kvadrattest. Testen kalles også for krysstabellanalyse. Ved at vi først må sette opp en krysstabell og basert på tabellen er det mulig å gjøre en kji-kvadrattest. Vi bruker denne type test fordi vi har kategoriske variabler (nominale) og for å teste ut om det eksisterer en avhengighet mellom to variabler. Det er ikke mulig å se på hypotesene som retningshypoteser, så vi må her kun se om det er sammenheng mellom variablene, eller signifikante forskjeller.

Et kji-kvadrattest har ifølge Jacobsen (2005) denne fremgangsmåten:

1. *Sette opp en nullhypotese, sammen med alternativhypotesen.*

H_0 : Det er *ingen* samvariasjon/sammenheng mellom variablene i populasjonen.

H_1 : Det er en samvariasjon/sammenheng mellom variablene i populasjonen.

Kji-kvadratet brukes til å teste hvor sannsynlig det er at denne nullhypotesen er riktig, altså om det ikke er noen signifikante forskjeller og at variablene er uavhengige av hverandre. Det oftest ønskelig å forkaste nullhypotesen, slik at en kan påvise at det faktisk *er* en reell samvariasjon i populasjonen (Løvås, 2013).

2. *Velger et signifikansnivå.*

Det er normalt å velge et 5% eller 1% konfidensnivå. Kan tolkes slik, ”hvis vi forkaster null hypotesen om ingen samvariasjon mellom variablene, kan vi med 95% sikkerhet (hvis 5% nivå) anta at det *er* en reell samvariasjon i populasjonen (Jacobsen, 2005).

3. *Bestemme antall frihetsgrader.*

Dette beregnes ut ifra hvor mange verdier det er på hver av de to variablene. Beregnes ved å ta antallet verdier på den ene variabelen fratrukket en, multiplisert med antallet verdier fra den andre variabelen fratrukket en. Frihetsgradene har altså følgende formel, $v = (\text{Antall rader} - 1) * (\text{Antall kolonner} - 1)$

4. *Beregne en såkalt kji-kvadrat verdi.*

Kji-kvadratet er et statistisk uttrykk for hvor sannsynlig det er at det ikke finnes noe reell samvariasjon i populasjonen, gitt vår faktiske samvariasjon i utvalget. Det observerte kji-kvadratet beregnes etter følgende formel, hvor χ^2 er kji-kvadratet, O_i står for observert frekvens av celle nummer i , mens E_i står for forventet frekvens.

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^n \frac{(O_i - E_i)^2}{E_i}$$

Den forventede verdien er verdien vi forventer å observere hvis det ikke er noen assosiasjon mellom de to nominale variablene i testen – for eksempel om kjønn ikke har noe sammenheng med eierskap av spareform. Så kji-kvadrattesten hjelper oss å fastslå om de observerte verdiene er forskjellige nok til at testen og for assosiasjonen skal bli bli signifikant.

5. *Slå opp i tabellen for å få en oversikt over kritiske verdier for kji-kvadratet.*

Tabellen viser alle kritiske kji-kvadratverdier for de ulike signifikantnivåene med gitte antall frihetsgrader. Hvis den observerte $\chi^2 >$ kritiske χ^2 , da forkastes H_0 og det er samvariasjon mellom variablene. H_0 forkastes også hvis p-verdien er over signifikansnivået vi har valgt.

Vi vil bruke SPSS til å gjøre kji-kvadrattestene, hvor vi fyller inn variablene og får opp både de kritiske og observerte verdiene. Da slipper man å bruke formlene ovenfor å regne manuelt. Vi vil vektlegge Pearson Chi-square, som også vektlegger hvordan korrelasjonen er mellom variablene.

4.6.3 Binær Logistisk regresjon

Logistisk regresjon, også kalt logit regresjon, er aktuell når responsvariabelen Y er en *kategorivariabel*, en variabel hvor verdimengde er et endelig antall mulige kategorier (Heldal, 2006). Kategorivariabelen kan enten være på nominal eller ordinal nivå. Analysen passer best når vi har en dikotomavhengig variabel, altså variabel med to verdier, 0 og 1. Disse kan for eksempel ha tolkningen *ja* og *nei* på et gitt spørsmål og er da en kategorisk variabel. Ved å benytte en logistisk regresjonsanalyse kan vi se på flere uavhengige variabler opp mot den avhengige variabelen.

Vi ønsker å beregne sannsynligheten for at Y er 1 fremfor 0, altså $P(Y=1)$. Siden vi ønsker verdier mellom 0 og 1 er logaritmen en smart løsning. Vi kan dermed alltid få en sannsynlighet for suksess som varierer mellom 0 og 1 (Eikemo & Clausen, 2012). Vi har følgende forhold:

$$\text{Logit}(p) = \ln \frac{p}{1-p} = \alpha + \beta_1 x_1 + \dots + \beta_i x_i = z$$

Den logistiske funksjonen F , som er en funksjon av alle tilfeldige variabler av z , er som følgende:

$$F(z_i) = \frac{e^{z_i}}{1 + e^{z_i}} = \frac{1}{1 + e^{-z_i}}$$

Hvor e er den eksponentielle ved logit tilnærming. Siden F er en kumulativ logistisk distribusjon som er s-formet, er den estimerte logistiske modellen for P_i , sannsynligheten for at $Y=1$ gitt ved

$$P_i = \frac{1}{1 + e^{-(\alpha + \beta_1 x_1 + \dots + \beta_i x_i)}}$$

For å komme frem til en best mulig fremstilling av den logistiske regresjonen, er det flere metoder å benytte. Bruker man SPSS kan man velge å enten velge "Enter", "Forward" eller "Backward". Velger man den første, "Enter" står man litt mer fritt til å velge hvor mange variabler som kan tillegges i hvert steg, og hvilken rekkefølge variablene skal innføres. Velger man "Backward", blir alle variablene lagt inn, og programmet vil da luke ut de variablene som

ikke er signifikante basert på gitte kriterier. Motsatt vil ”Forward” starte med en variabel, og tillegge en og en variabel basert på kriterier som LR, Likelihood-ratio.

Uavhengig av hvilken metode som velges vil man til slutt få opp en oversikt med betaverdier (odds), forventede betaverdier (oddsratio), standardavvik og p-verdien som viser om variabelen tillagt er signifikant sett i sammenheng med de andre. Det er hensiktsmessig å se på Chi-square (Kji-kvadrat) verdien som indikerer hvor godt den logistiske regresjonsmodellen passer til dataen, og -2LogLikelihood som sier noe om endringen i sannsynlighetsratioen for at de uavhengige variablene beskriver den avhengige. Den siste verdien her er mest avgjørende for valg av riktig modell.

4.7 Etikken i undersøkelsen

Forskningsetikken i Norge tar utgangspunkt i tre grunnleggende krav knyttet til forholdet mellom forskere og respondenter: *informert samtykke*, *krav på privatliv* og *krav på å bli korrekt gjengitt*. Det er viktig at de som undersøkes har rett til et privat liv (Jacobsen, 2005). Når et spørreskjema utvikles er det viktig at informasjon ikke skal virke følsomme ovenfor den enkelte respondent. At anonymiteten opprettholdes i undersøkelsen er også viktig, om undersøkelsen er konfidensiell, slik at svarene ikke kan spores tilbake til en. I og med at data ble innhentet fra en nasjonal og anerkjent aktør tar vi det for gitt at dette er ivaretatt. Man skal ikke forfalske data og resultater, noe vi garanterer ved å gjøre all informasjon tilgjengelig for andre (Jacobsen, 2005). Med bakgrunn i disse tre kravene imøtekommer undersøkelsen vi har basert oss på forskningsetikken i Norge. Vi anser dermed at vår utredning er i samsvar med et høyt forskningsetisk nivå.

5. Data

Dette kapittelet er en introduksjon til data og variabler brukt i analysen som presenteres i neste kapittel.

5.1 Forklaringsvariabler

En person med *god finansiell forståelse* vil ha grunnleggende kunnskap om viktige finansielle konsepter og evnen til å bruke regneferdigheter i økonomisk situasjoner (Atkinson & Messy, 2012). OECD valgte i sin pilotundersøkelse å basere seg på de samme kunnskapsspørsmålene som vi baserer vår utredning på, og tilegnet personer god finansiell forståelse om de svarte rett på mer enn seks av de åtte kunnskapsspørsmålene. Spørsmålene som ble valgt, ble utformet for å dekke en rekke økonomiske emner og varierer i vanskelighetsgrad. Ingen av spørsmålene skal være for kompliserte og krever ikke at informanten er ekspert på matematikk. I kontrast til OECD som ville kartlegge den finansielle forståelsen i flere land, har vi kun valgt å avgrense temaet for Norge. I denne utredningen vil den finansielle forståelsen bli basert på de **syv** kunnskapsspørsmålene presentert i datasettet og dette vil danne et grunnlag for hvordan vi kan skille den finansielle forståelsen mellom kvinner og menn i de ulike aldersgruppene. Vi har altså fjernet spørsmål nummer en, siden vi anser det som for enkelt, og er derfor ikke et egnet spørsmål for å kunne måle finansiell forståelse. Spørsmålet går ut på å dividere 1000 kroner på fem søsken og få et svar på 200 kroner, noe vi mener ikke er et godt nok spørsmål for å måle forståelse for finansielle begreper. Undersøkelsen dekker flere ulike temaer og dette vil gi oss noen gode pekepinner på hvilke temaer kvinner og menn fordelt i aldersgrupper vil score høyt og lavt på. For å oppnå god finansiell forståelse, må respondenten svare riktig på mer enn fem kunnskapsspørsmål om forskjellige temaer, dvs. ha seks eller syv rette på de syv kunnskapsspørsmålene. Kodingen er gitt i oversikten under og vedlagt i vedlegg 2.

I undersøkelsen er det et spørsmål om hvilke spareformer respondentene benytter i dag, med eller sammen med andre. Det er mange spareformer som går inn under kategorien eierskap. Denne variabelen bruker vi i vår utredning til å undersøke valg av spareform. Vi har kun valgt å fokusere på noen av spareformene hvilke vi anser som de vanligste. Dette er også spareformene med høyest fokus samt de med tydeligst mønster på kjønnsforskjeller hos respondentene. Vi har blant annet eliminert spareformer som mobilbetaling, boliglån og seniorlån i bolig da det er få som har dette. Vi står igjen med syv spareformer vi ser anser som de mest interessante å studere:

- Privat pensjonssparing
- Fondssparing
- Kredittkort*
- Brukskonto/lønnskonto
- Sparekonto/høyrentekonto
- Aksjer
- Obligasjoner

* Noen vil nok argumentere for at kredittkort ikke er en spareform, men vi velger likevel å ta det videre med i vår utredning under betegnelsen spareform.

5.2 Koding av data

Koding av data blir gjort ved å tilegne verdier til variablene slik at de på en best mulig måte vil passe inn i ulike tester og analyser. I utredningen, er flere av variablene kodet om til dummyvariabler, mens andre er kodet for å fjerne en del av respondentene fra variabelen eller for å dele variabelen opp i flere underkategorier. Kodingen brukt i utredningen finnes i vedlegg 2. Spareformene er allerede lagt inn som en dikotom variabel, der de velger enten *ja* med verdi 1 eller *nei* med verdi 0. Mye av den deskriptive statistikken er hentet ut fra SPSS og bearbeidet i Excel.

5.3 Deskriptiv statistikk

Deskriptiv statistikk er en oversikt over den beskrivende statistikken som grunnlaget for undersøkelsen. Her vil vi kort gjøre rede for utvalget, som minimum og maksimum verdier, gjennomsnitt og standardavvik.

5.3.1 Kjønn og alder

Her er en oversikt over aldersfordelingen i utvalget vårt, samt antallet menn og kvinner. Tabellen viser at er det flest personer i alderen 30-44 og over 60 år, og det er færrest i alderen 45-59. Dette gir en litt skjev fordeling, men samlet sett ønsker vi å se på hvilken spareform disse velger og om det å ha økonomisk forståelse har noen innvirkning på valg av spareform. For vårt formål vil vi anta at skjevheten i utvalget ikke er negativt da vi ønsker å sammenligne alder opp mot de ulike spareformene.

Tabell 1 - Fordelingen av kjønn i de ulike aldersgruppene i undersøkelsen

	ALDERSGRUPPER				Totalt
	Under 30	30-44	45-59	Over 60	
Kvinne	104	185	86	141	516
Mann	109	192	89	124	514
Totalt	213	377	175	265	1030

5.3.2 De syv ulike spareformene

Her gis det en oversikt over de ulike spareformene med antall av hvor mange som har valgt de ulike spareformene, gjennomsnittet og standardavviket som viser hvor langt fra gjennomsnittet verdien ligger. Det er 26 personer som ikke oppga hvilke spareprodukt de brukte, men vi presenterer likevel spareformene i prosent basert på hele utvalget på 1031 respondenter.

Tabell 2 - Fordelingen av ulike spareformer mellom menn og kvinner

SPAREFORMER	MENN			KVINNER			TOTALT		
	N	Gj. Snitt	St. avvik	N	Gj. Snitt	St. avvik	N	Gj. Snitt	St. avvik
Privat pensjonssparing	107	20,8 %	0,410	77	14,9 %	0,360	184	18,3 %	0,387
Fondssparing	160	31,1 %	0,466	129	24,9 %	0,437	289	28,7 %	0,453
Kredittkort	337	65,7 %	0,470	316	61,2 %	0,483	654	65,1 %	0,477
Brukskonto	416	81,0 %	0,378	430	83,2 %	0,351	846	84,2 %	0,365
Sparekonto	391	76,2 %	0,415	412	79,6 %	0,385	803	79,9 %	0,401
Aksjer	138	26,8 %	0,447	87	16,7 %	0,378	224	22,3 %	0,417
Obligasjoner	14	2,7 %	0,165	9	1,7 %	0,131	23	2,3 %	0,149
TOTALT	502			503			1005		

6. Analyse og resultater

I denne delen vil vi først presentere noen av de deskriptive analysene for å deretter belyse situasjonen basert på spørreundersøkelsen. Vi vil presenterer det mest sentrale fra datasettet knyttet opp mot finansiell forståelse og sparing før vi kommer til analysen av hypotesene. Datasettet vårt består av flest kategoriske spørsmål og på bakgrunn at dette er det ikke mulig å rangere spørsmålene. Et eksempel er spørsmål om spareformer, der alternativene ikke er mulig å rangere og det kun er mulig å svare ja eller nei. Vi har derfor ikke mulighet til å benytte oss av de mest avanserte analysemetodene og vil derfor fokusere på enklere metoder og analyser som gir oss mulighet til å se på kjønnsforskjellene og hvilke faktorer som påvirker valg av spareform. Vi analyserer dermed dataene ved bruk av kji-kvadrattester, t-tester og logistisk regresjonsanalyse.

I den deskriptive analysen vil vi først gjennomføre noen univariate analyser som kun tar for seg én og én variabel av gangen, deretter noen bivariante analyser med to variabler, og til slutt multivariat analyse med tre eller flere variabler. I den univariate analysen vil vi se på sammenhengen mellom variablene i form av gjennomsnitt, median, og frekvensfordeling, som for eksempel hvilke spareformer kvinner og menn har valgt. Formålet med en bivariat undersøkelse er å avdekke om to variabler samvarierer (Jacobsen, 2005, s. 304) og i denne delen av analysen har vi dermed fokus på to variabler, en avhengig og en uavhengig. Den multivariate analysen vil være hovedanalysen og vil derfor ha størst fokus i oppgaven. Her inkludere vi enda flere variabler enn i den bivariante, enten som avhengige, kontroll- eller mellomliggende variabler

6.1 Deskriptiv analyse

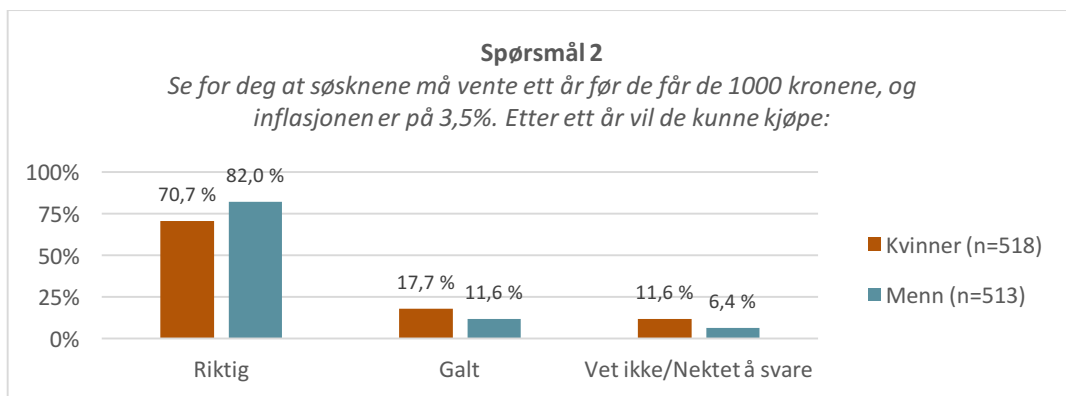
Deskriptiv statistikk er en grunnleggende statistisk analyse ved bruk av kvantitative metoder. Formålet med statistikken er å finne middelvei, hvor spredt datasettet er, og hvordan punkter i datasettet henger sammen.

6.1.1 De syv kunnskapsspørsmålene

For å kunne analysere om det er kjønnsforskjeller mellom finansiell forståelse og hvordan nivået av forståelsen vil påvirke sparing, må vi først definere hvem som anses å ha god og mindre god økonomisk forståelse. Under presenteres de syv kunnskapsspørsmålene som vi velger å bruke for å definere dette. Her vil god finansiell forståelse si å svare mer enn fem

riktige. Vi vil presentere hvert enkelt spørsmål, og se kjønnsforskjellene i svarene hos menn og kvinner. Den grønne søylen representerer svarandelen i prosent for menn, mens den oransje representerer kvinner.

I undersøkelsen er det åtte spørsmål som måler forståelse av finansielle konsepter. Vi har valgt å eliminere spørsmål en på grunnlag av at vi anser dette som for enkelt. Spørsmålet lyder som følger: ”Se for deg at fem søsken får en gave på 1000 kr. Hvis dette skal deles likt mellom søsknene, hvor mye får hver enkelt? Svar: 200kr” Dette spørsmålet vil ikke gi for stor forskjell i svarene hos menn og kvinner, da det fleste respondentene svarte riktig på dette. Det er verdt å nevne da spørsmål 2 bygger videre på dette spørsmålet.

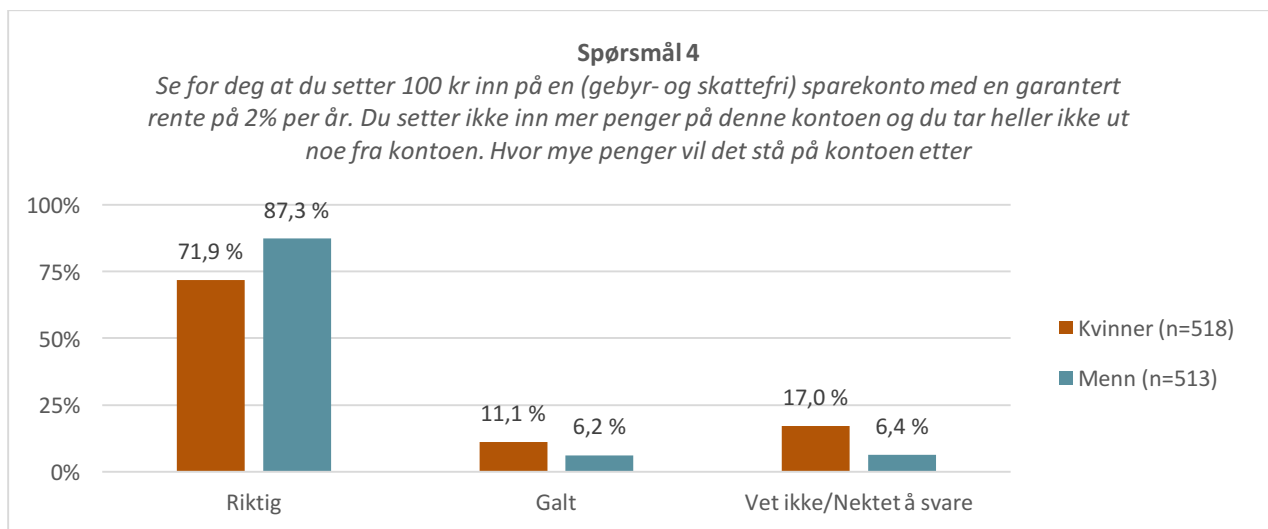
Figur 11 - Svar på kunnskapsspørsmål 2 om inflasjon

Spørsmål 2 blir da det første spørsmålet for å måle den finansielle forståelsen. Her har respondenten fem svaralternativ hvor to av dem er riktige: *mindre enn de kan kjøpe med pengene i dag og det kommer an på hva de vil kjøpe*. Spørsmålet handler om inflasjon og resultatet viser at over 10 prosentpoeng flere menn svarer riktig og 6 prosentpoeng mindre feil enn kvinnene. Det er også færre menn som velger å ikke avgi et svar. Det er verdt å bemerke seg at hele 11,6% av kvinnene i undersøkelsen velger å svare at de ikke vet svaret eller velger å ikke avgi et svar, nesten det dobbelte av menn.

Figur 12 - Svar på kunnskapsspørsmål 3 om renter

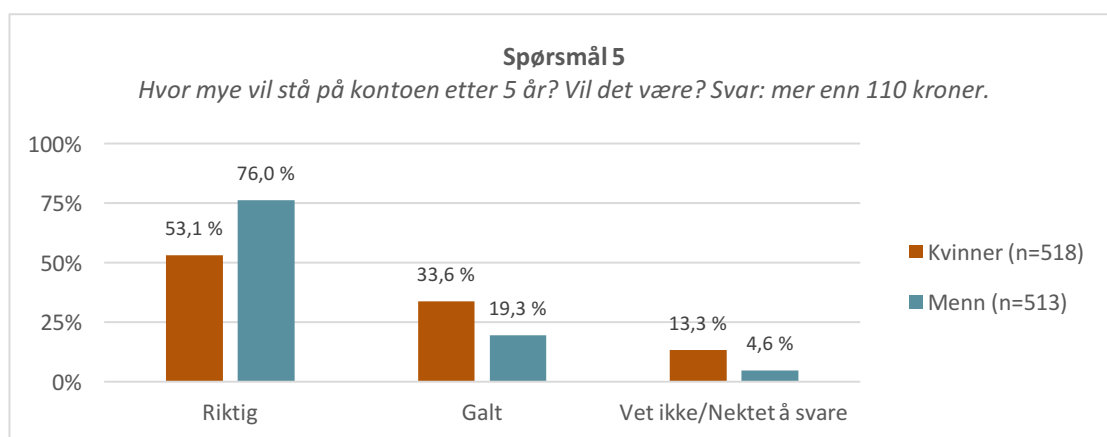
Spørsmål 3 er et av spørsmålene som brukes til å definere forståelse av det finansielle begrepet renter. Her er svarprosenten hos menn og kvinner veldig bra. Det er kun 4 prosentpoeng som skiller riktig svar, men dog flere kvinner enn menn som velger *vet ikke* fremfor å prøve og svare. Dette utgir mindre kjønnsforskjeller enn ved spørsmålet om inflasjon, selv om forskjellen fortsatt er tilstede.

Figur 13 - Svar på kunnskapsspørsmål 4 om renter

Spørsmål 4 er også et spørsmål som brukes til å måle forståelsen av renter. Som man ser klart av figuren er det et stort gap på riktig svar. Samme gapet ser vi også på andel kvinner og menn som svarer *vet ikke*, som utgjør henholdsvis hele 15,4 prosentpoeng og 10,6 prosentpoeng. Det er overraskende mange kvinner som velger og svare *vet ikke*, noe som tyder på en del usikkerhet knyttet til det å prøve å svare. Tidligere studier viser at å svare *vet ikke* viser til like lite, om ikke mindre, kunnskap enn det å svare feil (Lusardi & Mitchell, 2008).

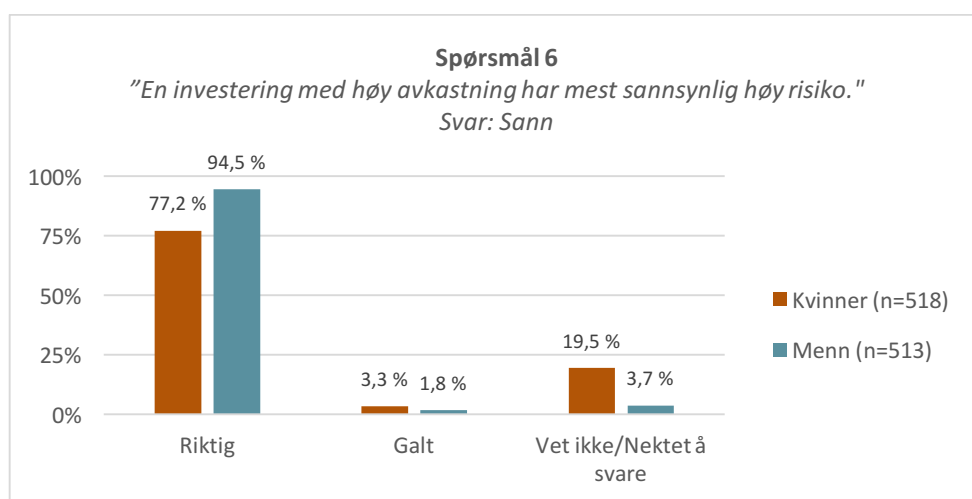

Figur 14 - Svar på kunnskapsspørsmål 5 om renters renter

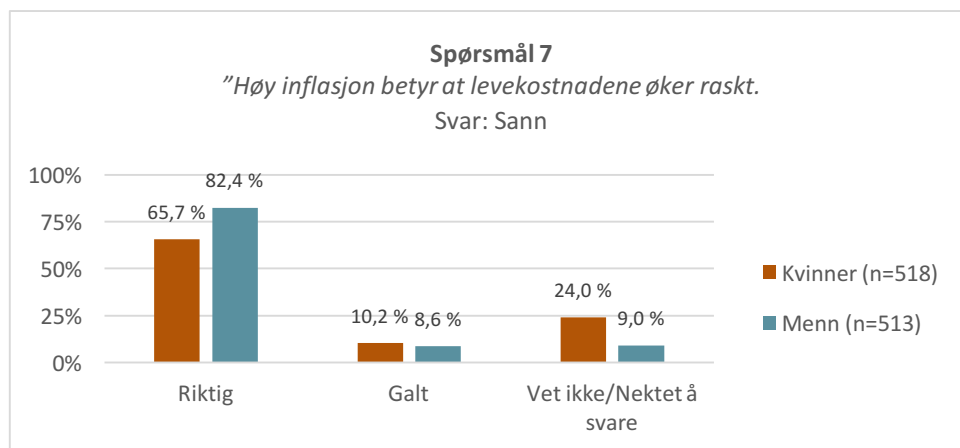
Spørsmål 5 har fokus på forståelsen av renters renter effekt. Her hadde respondentene fem ulike alternativer å velge mellom, og det men ser et mye større kjønns gap enn på de andre spørsmålene om renter. Renters renter er et tema som er kommet opp i dagens lys der kvinner har en tendens til å svare mye dårligere enn menn. Dette er fordi menn har en del bedre forståelse for renteregning enn kvinner (Sørheim, 2013). På dette spørsmålet har kun halvparten av de kvinnelige respondentene svart riktig, mens over 75% av menn svarte riktig. Det er bemerkelsesverdig at kvinner har en høyere tendens til å svare *vet ikke* på dette spørsmålet også.

Spørsmål 6, 7 og 8 er tre påstander som blir stilt hvor respondentene kan velge å svare om påstandene er sanne, usanne eller om de ikke vil avgi svar.

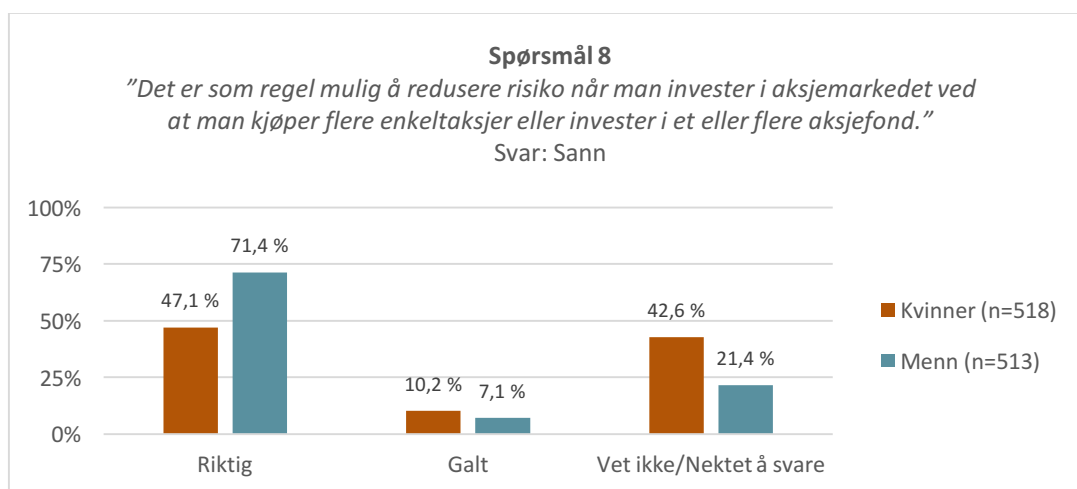
Figur 15 - Svar på kunnskapsspørsmål 6 om avkastning og risiko

Spørsmål 6 er et måleparameter for forståelse av avkastning og risiko. Påstanden er riktig, og nærmest alle menn har svart riktig på dette (94,5%). Det er en mindre andel av kvinne som svarer riktig på dette spørsmålet, og hele 19,5 % av kvinnene svarer *vet ikke*.

Figur 16 - Svar på kunnskapsspørsmål 7 om inflasjon

Spørsmål 7 måler respondentens kunnskap om inflasjon. Denne påstanden er sann, og det har 82,4% av menn svar riktig på mens bare 65,7% av kvinner svarer riktig. Dette tyder på at kvinner har mindre forståelse av hva begrepet inflasjon innebærer. Det som er verdt å merke seg her er at flere kvinner svarer at de ikke vet svaret eller nektet å svare, kontra de som svarer galt. I studien fra Lusardi og Mitchell (2008) som undersøkte hvor høy finansiell forståelse kvinner har og om de planlegger til pensjon, ble det funnet høy korrelasjon mellom individ som svarte *vet ikke*. Dette vil si at kvinnene hadde konstant god finansiell kunnskap eller konstant dårlig finansiell kunnskap. Et eksempel er at det var 70% korrelasjon mellom de som svarte *vet ikke* på både rente-og inflasjonsspørsmål (Lusardi & Mitchell, 2008, s. 5).

Figur 17 - Svar på kunnskapsspørsmål 8 om diversifisering av aksjer

Det siste og åttende kunnskapsspørsmålet måler forståelsen av konseptet om diversifisering i en aksjeportefølje. Denne påstanden er riktig. Mindre enn halvparten av kvinnene svarte riktig på dette spørsmålet mot 71,4 % av mennene som svarer riktig. Noe som tyder på at de fleste menn har betraktelig høyere forståelse, og forstår viktigheten av diversifisering av aksjer. Det mest overraskende er at det er nesten like stor andel kvinner som svarer *vet ikke* som andelen av de som svarer riktig. Dette utgir en stor forskjell i svarene hos begge kjønn, det er også en god andel av mennene som også svarer at de ikke vet. Dette tyder på at en stor andel av den norske befolkning som ikke har kunnskap om aksjeportefølje og risiko og hvor viktig det kan være med diversifisering.

Tabell 3 - Oppsummering av menn og kvinners svar på kunnskapsspørsmål

Spørsmål nummer	KVINNER (n=518)			MENN (n=513)		
	Riktig	Galt	Vet ikke/ Nektet å svare	Riktig	Galt	Vet ikke/ Nektet å svare
2.	70,7 %	17,7 %	11,6 %	82,0 %	11,6 %	6,4 %
3.	89,0 %	1,5 %	9,5 %	93,9 %	1,4 %	4,7 %
4.	71,9 %	11,1 %	17,0 %	87,3 %	6,2 %	6,4 %
5.	53,1 %	33,6 %	13,3 %	76,0 %	19,3 %	4,6 %
6.	77,2 %	3,3 %	19,5 %	94,5 %	1,8 %	3,7 %
7.	65,7 %	10,2 %	24,0 %	82,4 %	8,6 %	9,0 %
8.	47,1 %	10,2 %	42,6 %	71,4 %	7,1 %	21,4 %

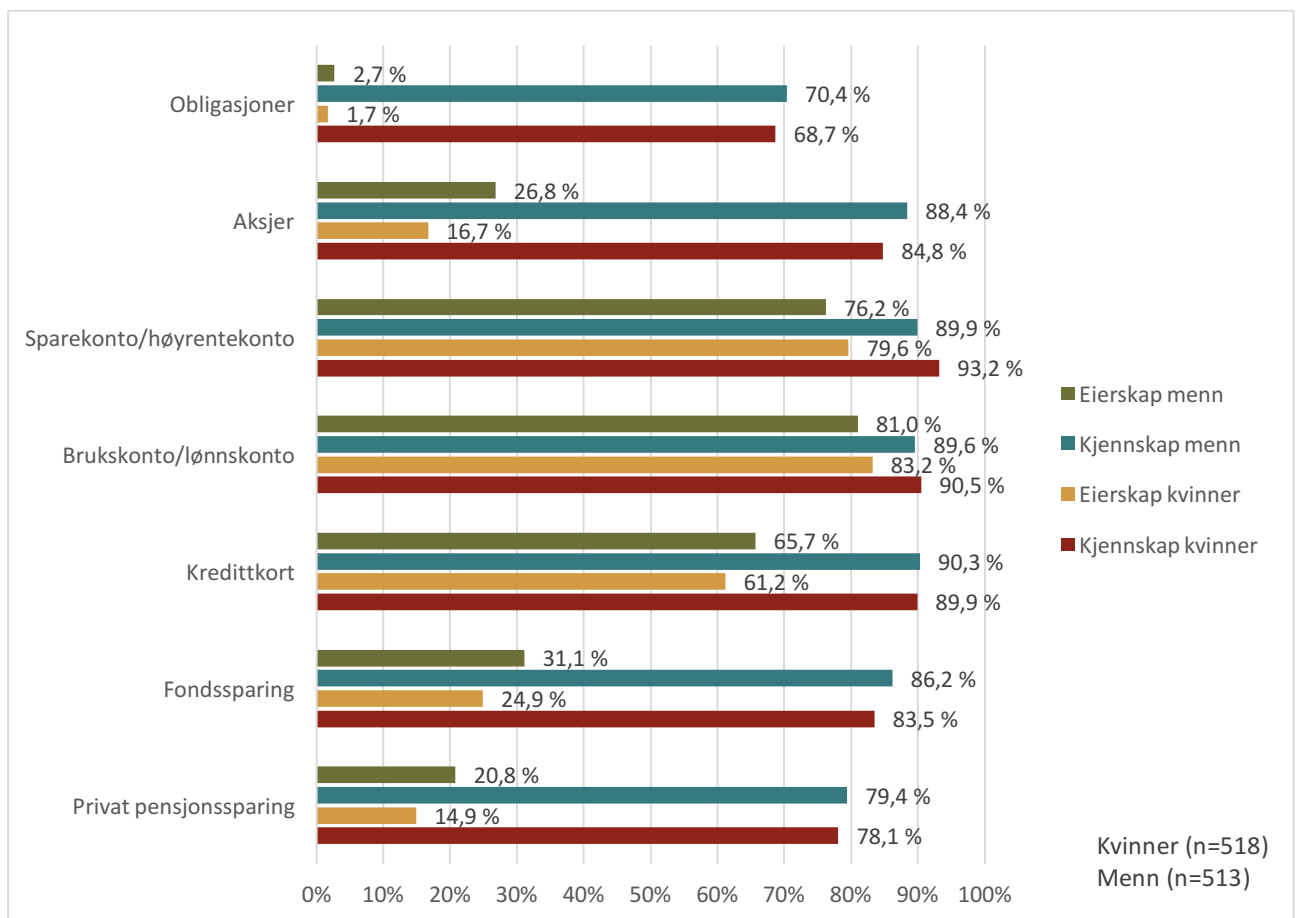
Tabellen ovenfor gir en samlet oversikt over menn og kvinners svar på de syv kunnskapsspørsmålene. Det er særlig tre temaer under finansiell forståelse hvor kunnskapsgapet mellom kvinner og menn er stort, nemlig inflasjon, renters renter og diversifisering av aksjer, herunder også risiko. Dette støtter også resultater fra andre studier som er nevnt innledningsvis i oppgaven.

Disse tre temaene hvor kunnskapsgapet er størst vil være nyttig å se opp mot alder i ulike aldersgrupper. Dette er gjort i vedlegg 4 hvor vi har laget en oppsummering av kvinner og menns svar på de syv kunnskapsspørsmålene fordelt på fire alderskategorier. Dette for å illustrere at tidligere forskning har gitt pekepinner på at det største gapet ligger mellom menn og kvinner under 30 år på de tre temaene. Når det gjelder temaet diversifisering og risiko, er

forskjellen på svar mellom menn og kvinner bemerkelsesverdig stor, spesielt under 30 år. Her svarer kvinner 28,3% rett og 55,1% *vet ikke*, mens mennene svarer 50,8,% rett og 36,5% *vet ikke*. Dette er et av de største gapene vedrørende finansiell forståelse i undersøkelsen. På renter renters effekt svarer kvinner 49,4% rett mot menns 79,6%, altså et gap på 30 prosentpoeng i forskjell. Kvinner under 30 år scorer også dårlig på inflasjon, ved 57,5% rett og 35,1% *vet ikke* mot mennenes 68% rett og 19,4% *vet ikke*. Her er det størst forskjeller at de ikke vet. Alt i alt tyder dette på at kvinner har mindre kunnskap, siden de svare *vet ikke* fremfor å avgi et svar. Den største forskjellen i finansiell forståelse ligger altså mellom kvinner og menn under 30 år. For videre bearbeidelse av oppgaven har vi valgt å ikke fokusere ytterligere på aldersgrupper og finansiell forståelse, likevel synes vi at det var verdt å bemerke seg disse forskjellene.

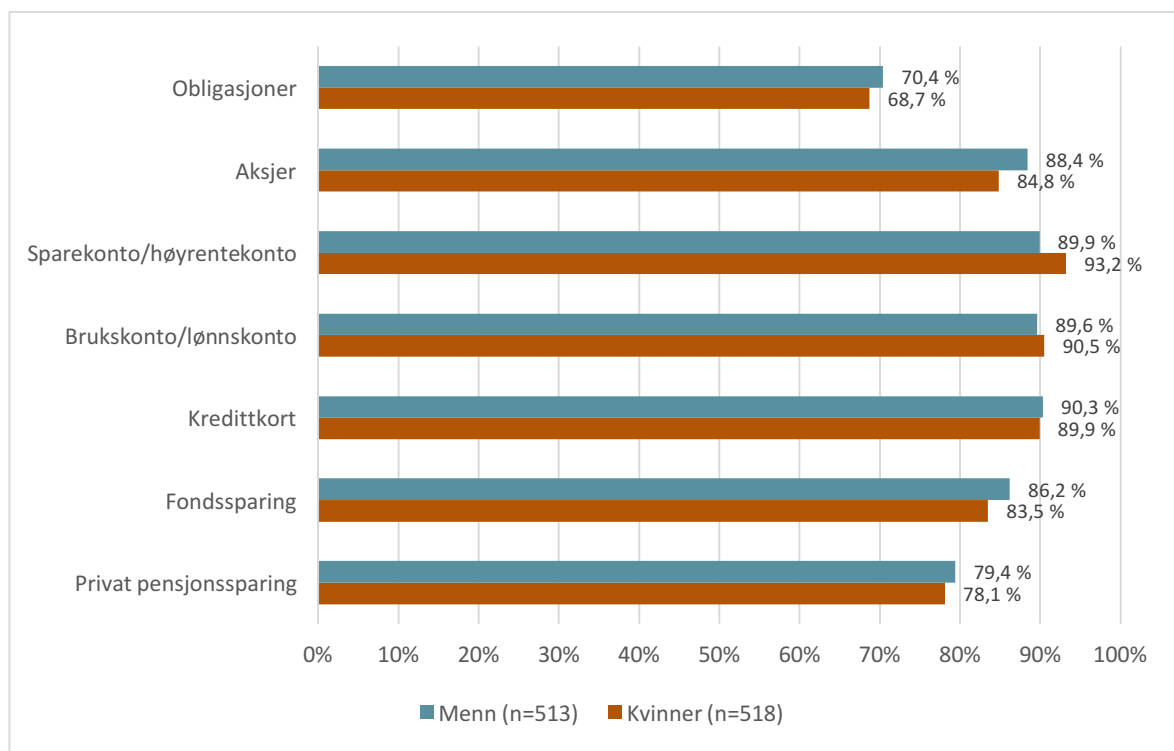
6.1.2 Eierskap og kjennskap til de ulike spareformene

I Figur 18 under er det illustrert en oversikt over hvilke spareprodukter kvinner og menn har, og hvilke de har kjennskap til og kunnskap om.

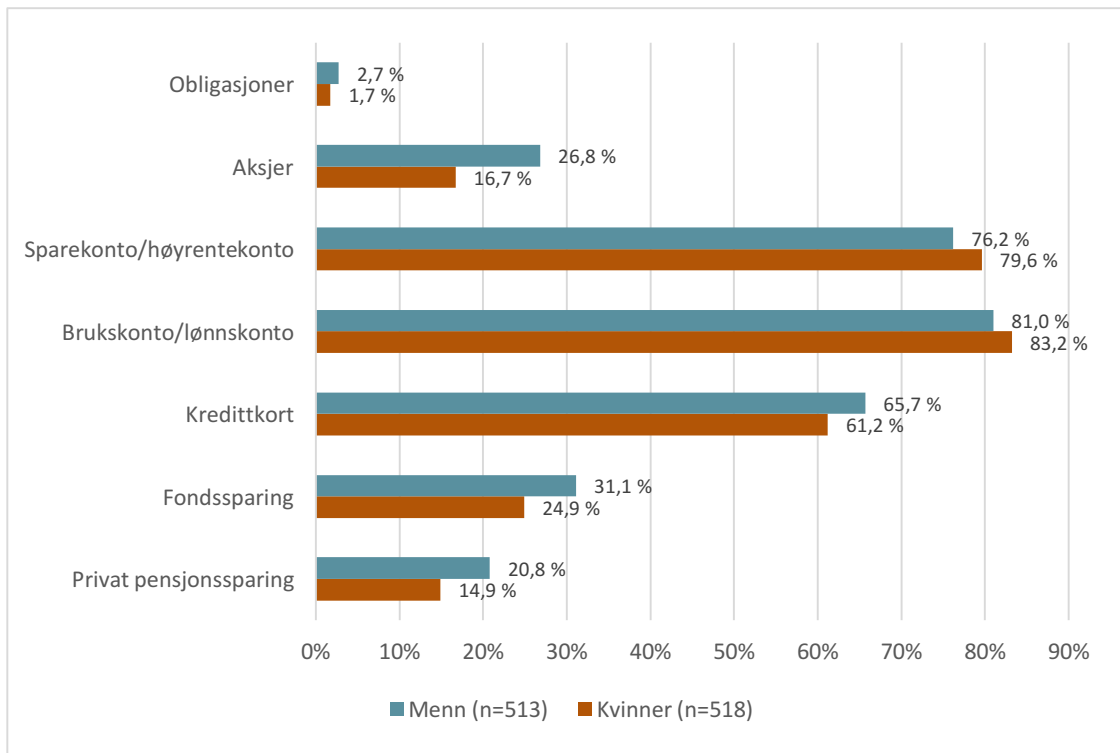
Figur 18 - Kjennskap og eierskap av ulike spareformer

Ikke uventet har begge kjønn relativt god kjennskap til de fleste spareproduktene, men hos menn ligger snittet på kjennskap litt over kvinnene på alle produktene med unntak av brukskonto og sparekonto. Hvem som benytter av de ulike produktene er varierende, og måles her med eierskap. Det er veldig få som eier obligasjoner, hvorav menn eier kun 2,7 % og kvinnene enda én prosent lavere. Det er derimot flere som benytter seg av aksjehandel, men også her er menn mer aktive enn kvinner. Dette er ikke unaturlig da flere menn også har høyere forståelse av diversifisering i en aksjeportefølje.

Figur 19 - Menn og kvinners kjennskap til ulike spareformer

Kjennskap til de ulike spareformer scorer både kvinner og menn relativt høyt på, og det er ikke store forskjell i kjennskap mellom kvinner og menn.

Figur 20 - Menns og kvinners eierskap til ulike spareformer

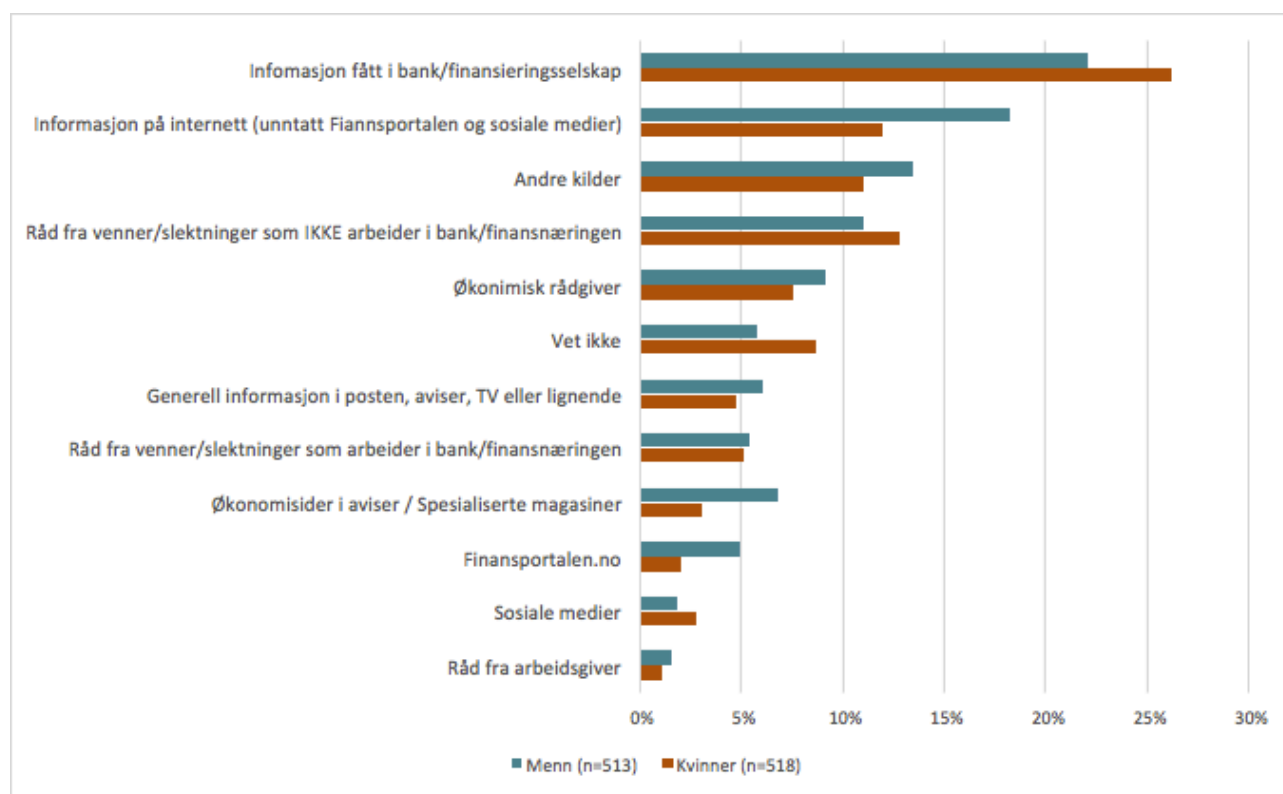
Når det kommer til eierskap av de ulike produktene er skillene mellom kvinner og menn større. Det er kun sparekonto og lønnskonto hvor kvinnene scorer høyest på eierskap, alle de andre formene er det flest menn som har eierskap til. Det største gapet er ved aksjesparing, og dette er ikke overraskende da menn har både mer kunnskap om aksjesparing, samt de kommer også bedre ut på kunnskapsspørsmålet om diversifisering og risiko. Dette tyder på at kvinnene velger det mer sikre valget med en sparekonto og lønnskonto/brukskonto for å slippe risikoen ved å for eksempel spare i fond eller aksjer hvor kursen konstant kan endre seg. Dette vil også gjøre at de kan slippe uroen ved endring i kurs som igjen kan føre til tap. Obligasjoner er det relativt få som sparer i, mens fondssparing sparer nesten 25% av kvinnene selv om mennene ligger et stykke foran.

Mye av forskjellene i eierskap og kunnskap kan ligge i at ikke alle tar beslutningene selv, se Tabell 4 under som gir en oversikt over hvordan beslutningene tas i deres husstand. Det kan også henge sammen med hvem som har de forskjellige ansvarsrollene i heimen. Om for eksempel kvinnene tar seg av mer dagligdagse handlemål, mens mennene tar seg av investeringene som å kjøpe ny bil og bruker kanskje mer av fritiden på å sjekke hvordan aksjekursene står til.

Tabell 4 - Husholdningenes daglige beslutninger

Hvem tar de daglige avgjørelsene angående penger i din husstand?	Kvinner (n=518)	Menn (n=513)	Gj. snitt
Jeg tar disse beslutningene selv	44,3 %	41,2 %	42,7 %
Jeg tar disse beslutningene sammen med noen andre	52,5 %	55,7 %	54,1 %
Noen andre tar disse beslutningene	2,4 %	2,2 %	2,3 %
Vet ikke/Nektet å svare	0,8 %	0,8 %	0,8 %

Vi kan se at det er ikke de store forskjellene mellom kvinner og menn når det kommer til hvem som tar beslutningene i husstanden. Mellom menn og kvinner er det kun 3,1 prosentpoeng forskjell, men det er fortsatt under halvparten av både kvinner og menn som faktisk tar beslutningene selv. Over halvparten av begge kjønn tar beslutningene sammen med andre, gjerne en ektefelle eller samboer. Kun en liten del av respondentene tar ikke beslutningene angående penger i husstanden selv, men lar noen andre ta beslutningene for dem.

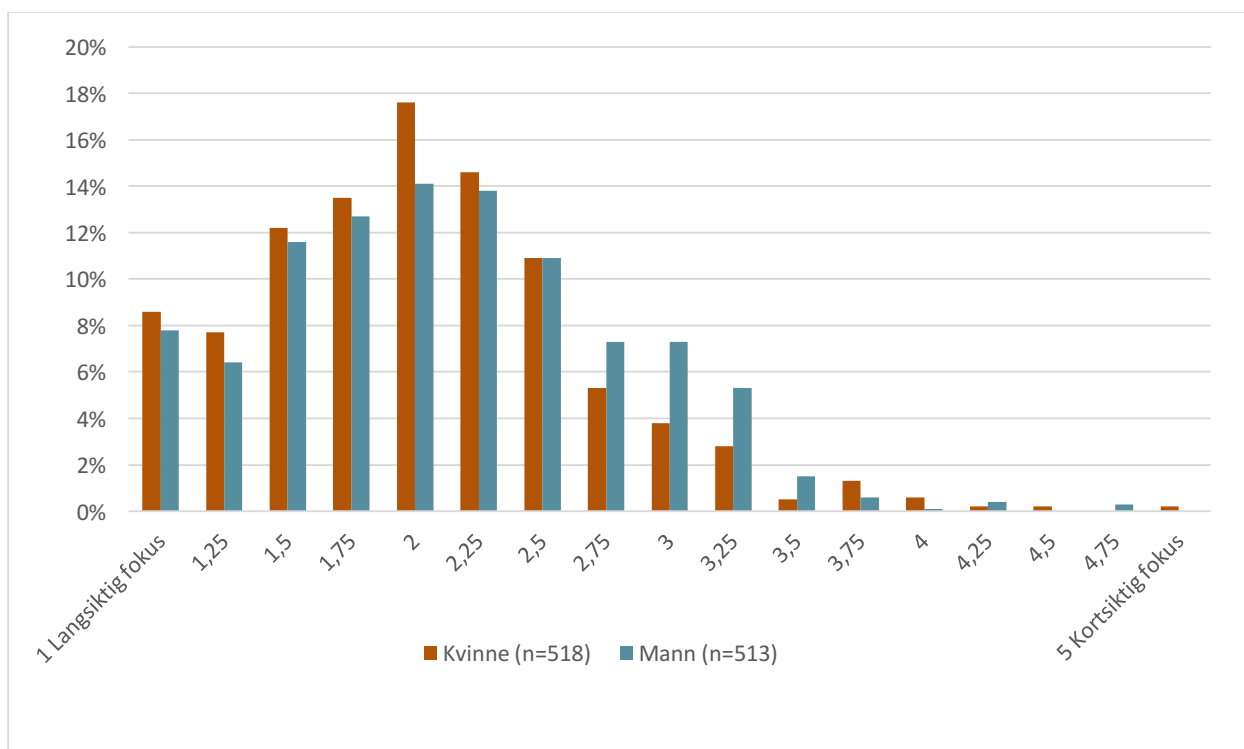
Figur 21 - Mest avgjørende informasjonskilder ved kjøp av siste spareprodukt

Som vi ser baserer det store flertallet seg på informasjon innhentet fra bank. Figuren er en oversikt over hvor respondentene får informasjon de bruker til å avgjøre kjøp av spareprodukt. Det er få som har søkt informasjon hvor det er lett å sammenligne tilbud, som for eksempel

Finansportalen. Dette tyder på at selv om det finnes utallige internettsider og andre informasjonskilder til god informasjon om lønnsom sparing, velger fremdeles mange å gå i banken for å snakke med sin rådgiver. Det er mulig informasjonen de får her vil føles mer troverdig enn den de kan finne på nett. Det er spesielt kvinnene som går i banken for råd, mens mennene er flittigere til å bruke internett. Det hadde vært interessant å vite hva Andre kilder betyr, men det var ikke et alternativ for respondentene å kommentere.

6.1.3 Langsiktig tenkning

Langsiktig tenkning eller et fremtidsrettet fokus er basert på fire spørsmål. Spørsmålene går på i hvilken grad respondentene er enig eller uenig i at utsagnene under beskriver seg selv hvor 1 er *helt enig* og 5 er *helt uenig*. Spørsmålene inkluderer om personen vurderer om de har råd til produktet før de kjøper det, om de ikke tenker på morgendagen, om de synes det er mer tilfredsstillende å bruke penger enn å spare og om de setter seg langsiktige mål som de strever etter å nå. To av spørsmålsverdiene er snudd, slik at gjennomsnittet av hvert svar er med på å bestemme grad av langsiktighet. Resultatet blir en 5-punkts Likert-skala som måler om respondenten har et mer fremtidsrettet fokus med verdi 1 og om personen er mer kortsiktig fokus med verdi 5.

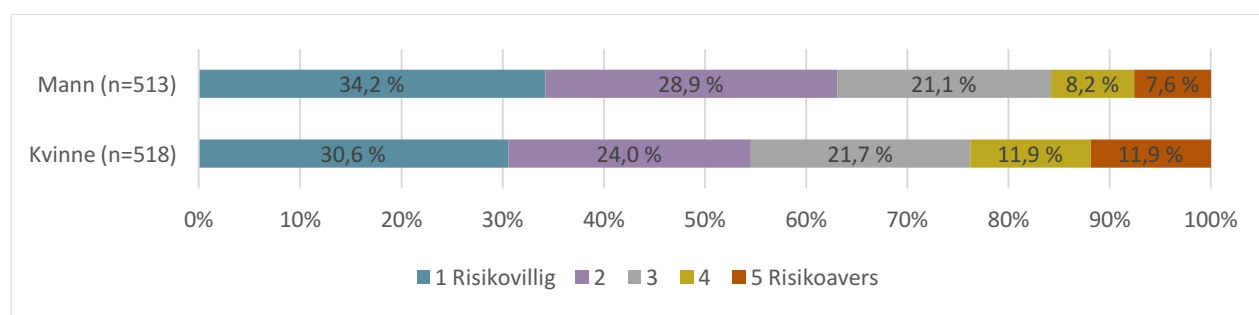
Figur 22 - Langsiktighet hos kvinner og menn

Figuren over viser er det flere kvinner enn menn som er langsiktige. Det er generelt få personer i utvalget med et kortsiktig fokus, men helt i toppen med lavest score ligger kvinner med høyere verdi på samtlige seks søyler, mens det ser motsatt ut i andre enden. Dette viser at kvinnene har et mer fremtidsrettet fokus, mens mennene ligger litt mellom og heller mer mot kortsiktig fokus.

6.1.4 Risiko

For å måle grad av risiko, har vi kodet om et av spørsmålene fra undersøkelsen til en 5-punkts Likert-skala for å måle viljen til å ta risiko for kvinner og menn. Spørsmålet er ”jeg er forberedt på at jeg kan tape noen av pengene mine når jeg sparer eller gjør en investering”, hvor 1 var at respondenten var helt enig og verdien 5 var helt uenig. Helt uenig ble den risikovillige, mens den uenige ble den risikoaverse.

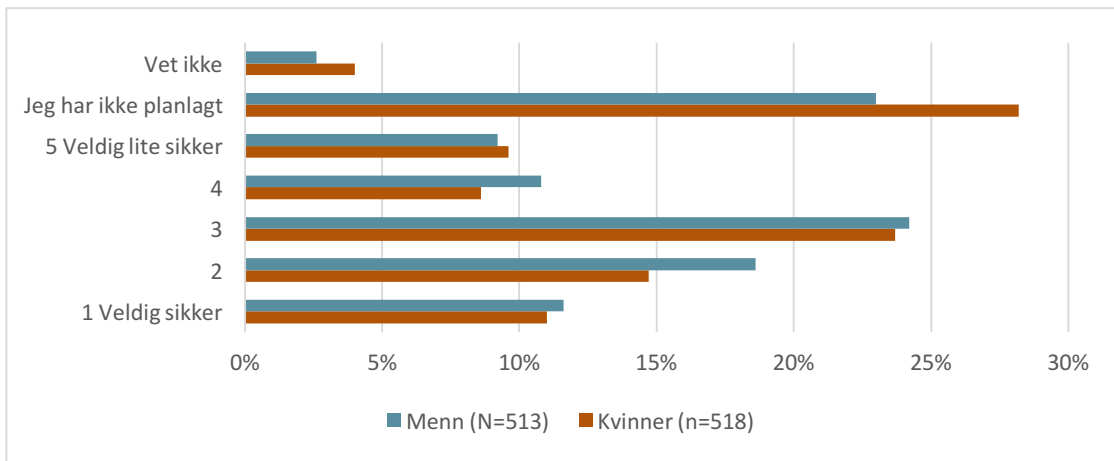

Figur 23 - Kvinner og menns forhold til risiko

Figuren viser at menn er mer villige til å ta risiko, mens kvinnene på den andre siden er mindre villige til å ta risiko. Dette henger mye sammen med at flere menn sparer for eksempel i aksjer og fond, noe som medfører at de må ta en viss risiko.

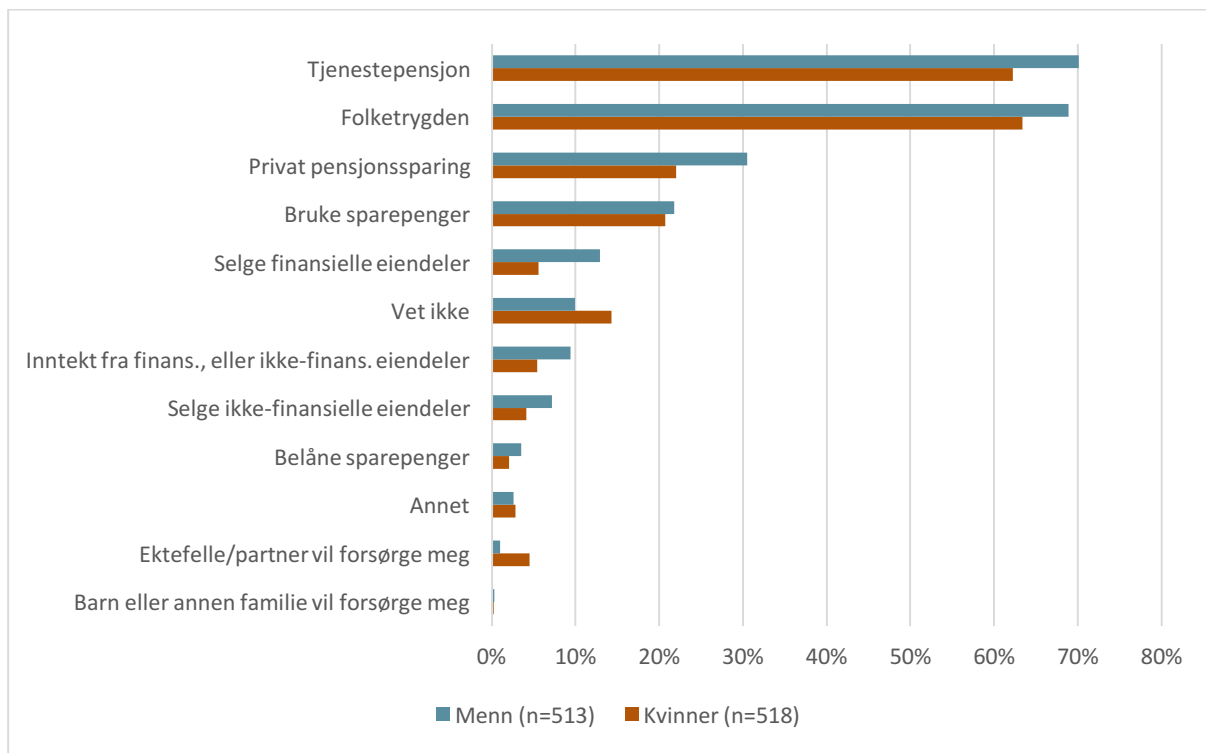
6.1.5 Pensjonssparing

For å få en oversikt over respondentenes planlegging av pensjonssparing og hvordan de vil finansiere pensjonen sin, har vi valgt å ta med to figurer som gir en god oversikt. Figur 24 viser i hvilken grad respondentene mener de har planlagt pensjonssparingen sin, og som vi ser er der flere kvinner som ikke har planlagt enn menn. Det er også fler menn enn kvinner som er sikker på at de har gjort en god jobb.

Figur 24 - Hvor godt kvinner og menn mener de har planlagt pensjonssparing

Hvordan respondentene vil finansiere pensjonen sin er vist i figuren under og det er flere menn som velger de mest tradisjonelle metodene som tjenestepensjon, folketrygden og privat pensjonssparing. På den andre siden, har kvinnene en tendens til å si at ektefellen/partneren skal forsørge dem. Dette kan henge sammen med at menn tjener mer enn kvinner. Men menn tenker også at de kan selge noen finansielle eiendeler, som tyder på at menn har mer finansielle eiendeler enn kvinner.

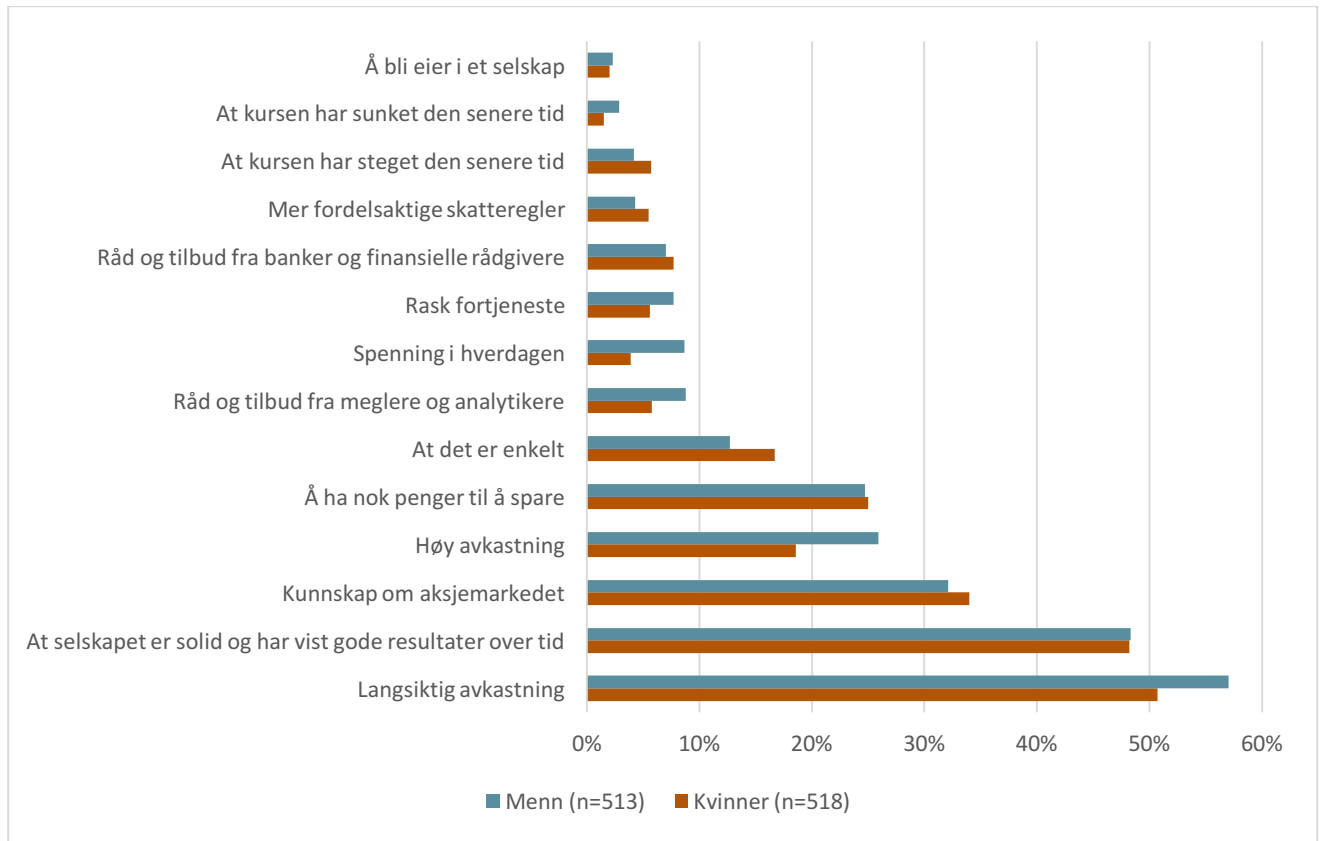

Figur 25 - Hvordan menn og kvinner vil finansiere pensjonen sin

6.1.6 Aksjesparing

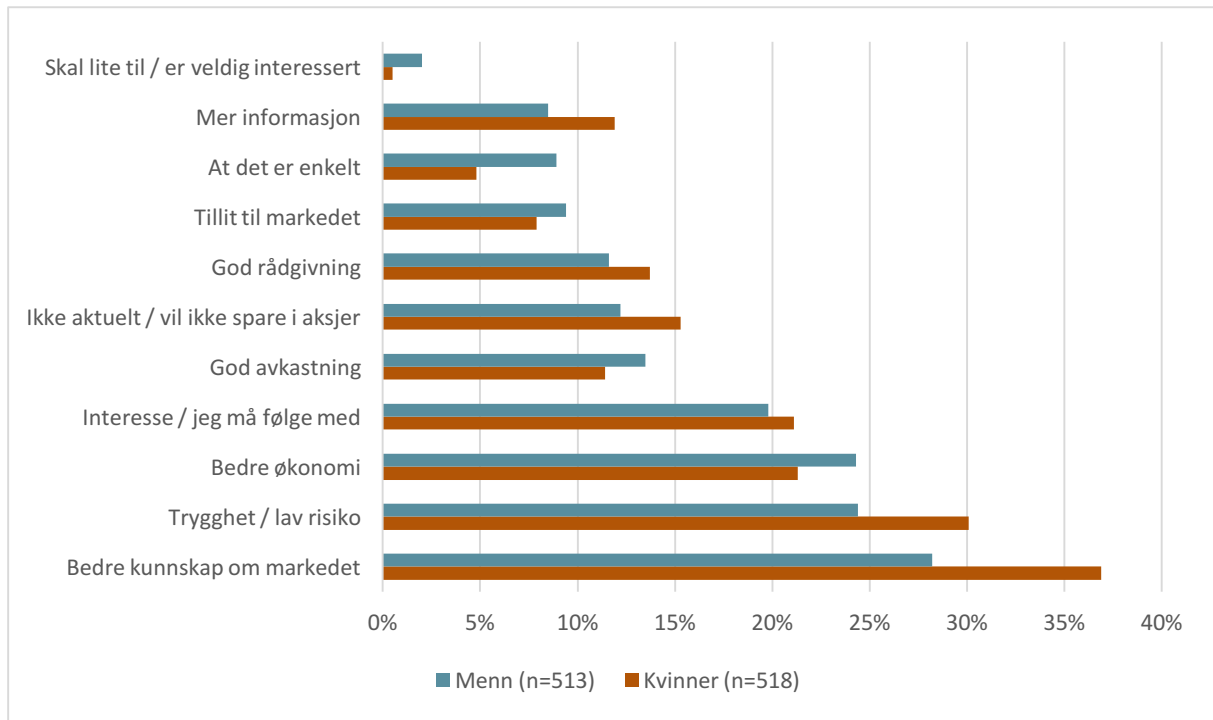
Under presenteres de to figurer som gir en oversikt over de viktigste faktorene ved valg av aksjesparing for kvinner og menn, og hva som skal til for at respondentene velger aksjesparing.

Ved sparing og investering i aksjer i børsnoterte selskap, hvilke av følgende faktorer mener du er viktigst? Er det...

Figur 26 - Viktigste faktorer ved aksjesparing

Hva skal til for at du skal kjøpe eller spare i aksjer?

Figur 27 - Incentiver til å spare i aksjer

6.2 Statistisk analyse

Vi vil først gjøre en kji-kvadrattest og en t-test for å sjekke om det er signifikante forskjeller i sparemønster hos kvinner og menn, og deretter se om det er noen sammenheng mellom eierskap av ulike spareformer og noen utvalgte variabler ved bruk av flere kjikvadrattester. Dette er begge bivariate analyser, så vi vil i hovedanalysen gjøre en multivariat analyse ved hjelp av en logistisk regresjonsanalyse. Her kan vi se på hvordan flere uavhengige variabler påvirker den avhengige, og hvordan forklaringskraften er hos de uavhengige variablene.

Vi vil her ta for oss begge testene og forskningshypotesene våre hvor vi presenterer de aktuelle testene med hypotesene under. Vi starter med en blanding av kji-kvadrattester sammen med independent samples t-test og avslutter med en binær logistisk regresjonsanalyse.

6.2.1 Kji-kvadrat- og t-tester

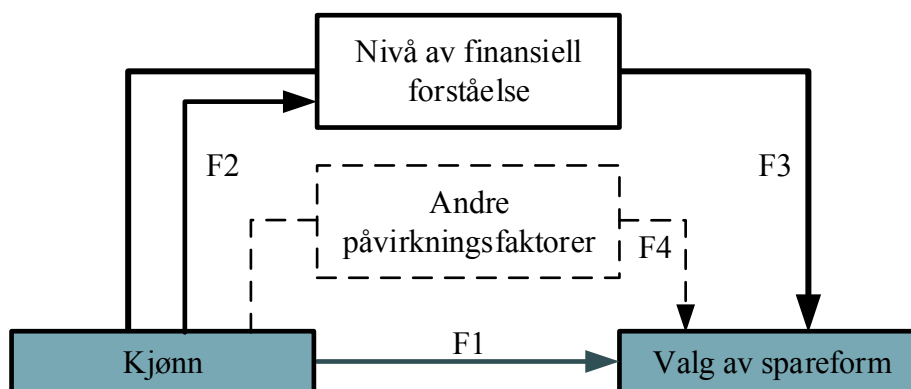
Vi har valgt å gjøre flere *kji-kvadrattester* for å finne ut om det er statistisk samvariasjon mellom variablene vi tester. Ved bruk av SPSS får vi først opp krysstabeller og kan, basert på disse, se om det finnes bivariate sammenhenger mellom variablene. Videre må de beregnede eller observerte kji-kvadratverdiene studeres for å se om sammenhengene er statistisk signifikante.

Den statistiske verdien som vanligvis er valgt for å avgjøre om assosiasjonen beskrevet av krysstabellen er en signifikant verdi, er Pearson kji-kvadratet (Hinton, Brownlow & McMurray, 2014). Vi velger å basere oss på et 95% konfidensintervall med 5% konfidensnivå som indikerer at det kun er 5% sannsynlighet for at vi gjør type I feil, altså at vi forkaster H_0 når den faktisk er sann. Og vi kan da med 95% sannsynlighet eller sikkerhet si at det er riktig å forkaste H_0 . Vi ønsker ikke noe høyere konfidensintervall fordi det øker sannsynligheten for at vi kan gjøre type II feil, som innebærer å støtte nullhypotesen når den faktisk er feil (Braut, 2015).

Vi benytter *en independens samples t-test* for å se om det finnes signifikante forskjeller i gjennomsnittet mellom kjønnene, altså teste retningen i sammenhengene fra kji-kvadrattestene. Vi vil derfor ha retningshypoteser slik at vi kan se om det er større sannsynlighet for at kjønnene sparer mer enn den andre i de ulike spareformene. Dermed må vi se på toveis p-verdi (Sig. 2-tail) og dividere denne verdien på to, for å få enveis p-verdi. Vi velger å benytte et 95% konfidensintervall slik at den signifikante verdien, altså p-verdien blir sett opp mot 5%. Nullhypotesen blir forkastet om p-verdien er større enn 0,05 og blir støttet om den er mindre enn 0,05. Vi vil for hver runde i t-testene se på *Levenes test for equality of variances* som forteller oss om variansen er lik eller ulik, og om vi skal bruke tallene hvor det er antatt lik eller ulik varians. Nullhypotesen i Levenes-test sier at variansen er lik. Hypotesen blir forkastet hvis signifikant verdien er mindre enn 0,0025 som indikerer ulik varians og støttes hvis verdien overstiger 0,0025 som betyr lik varians. Det er blitt kjørt t-tester for alle spareformene, men testen presenteres kun for de kji-kvadrattestene med signifikante sammenhenger mellom kjønn og spareform. Analyse av kji-kvadrat og t-tester gjort i SPSS er lagt ved i vedlegg 6 og 7.

Kjønn og valg av spareform

Vi vil først se på forskningsspørsmål 1, som lyder som følger ”*Er det forskjell mellom kvinner og menn ved valg av spareformerr?*”. Vi gjennomfører derfor flere kji-kvadrattester for å se om det er en sammenheng mellom variabelen kjønn og variabelen spareform. Siden eierskap av spareform består av syv spareformer, velger vi å ta for oss en og en. For å teste retningen på sammenhengene vil vi benytte en t-test.

Figur 28 - Forskningsspørsmål 1

Privat pensjonssparing

Det kjøres først en kji-kvadrattest for å se om det er sammenhenger mellom kjønn og pensjonssparing, med følgende hypoteser:

H_0 : Det er *ingen* sammenheng mellom kjønn og privat pensjonssparing

H_1 : Det er en sammenheng mellom kjønn og privat pensjonssparing

Fra spørreundersøkelsen er det klart flere menn enn kvinner som sparer til pensjon, det er 107 menn versus 77 kvinner. Det vi ønsker å finne ut er om det er noen kjønnsforskjeller ved valg av pensjonssparing. Den observerte χ^2 -verdien på 6,061 er større enn den kritiske χ^2 -verdien fra χ^2 -tabellen på 5% nivå med 1 frihetsgrad er på 3,841 og p-verdien er mindre enn 0,05. Vi kan også se dette fra SPSS Outputen, med p-verdi på 0,014 som er mindre enn 0,05. Dette betyr at vi må helt ned på et 1,4% nivå, for å kunne beholde H_0 . Vi forkaster dermed nullhypotesen på 5% nivå og kan med 95% sannsynlighet anta at det *er* en reell samvariasjon i populasjonen og signifikant sammenheng mellom variablene. Dataene viser at det *er* kjønnsforskjeller ved valg av pensjonssparing som spareform.

For å se på retningen på sammenhengen, benytter vi en independent samples t-test. Vi ønsker å finne ut om det finnes signifikante forskjeller i gjennomsnittet mellom kjønnene. Vi setter dermed opp følgende hypoteser:

H_0 : Det er ingen forskjell mellom kvinner og menn ved sparing til pensjon.

H_2 : Det er flere menn enn kvinner som sparer til pensjon.

$$t\text{-verdi} = |-2,455| > t_{0,025;(1003)} = 1,96 \text{ og } p\text{-verdi} < 0,05.$$

Vi forkaster nullhypotesen og støtter alternativhypotesen om at det er *flere menn enn kvinner som sparer til pensjon*.

Fondssparing

Kji-kvadrattesten vil ha følgende hypoteser:

H₀: Det er ingen sammenheng mellom kjønn og fondssparing

H₃: Det er en sammenheng mellom kjønn og fondssparing

I krysstabellen ser vi at det er 160 menn versus 129 kvinner som sparer i fond. Dette tyder på at menn velger å spare mer i fond enn kvinner. Det er en observert χ^2 -verdien på 4,754 som er større enn den kritiske verdien på 5% nivå, og p-verdi mindre enn 0,05. For å ikke forkaste H₀ må vi ned på et 2,9% nivå. Vi forkaster dermed nullhypotesen på 5% nivå og kan med 95% sannsynlighet anta at det *er* en reell samvariasjon i populasjonen og signifikant sammenheng mellom variablene. Dataene viser at det *er* kjønnsforskjeller ved valg av fondssparing som spareform.

For å sjekke retningen på sammenhengen, er hypotesene i t-testen gitt slik:

H₀: Det er ingen forskjell mellom kvinner og menn ved sparing i fond.

H₄: Det er flere menn enn kvinner som sparer i fond.

$$t\text{-verdi} = |-2,172| > t_{0,025;(1003)} = 1,96 \text{ og } p\text{-verdi} < 0,05$$

Vi forkaster nullhypotesen og støtter dermed alternativhypotesen om at *det er flere menn enn kvinner som sparer i fond*.

Kredittkort

Kji-kvadrattesten gir følgende hypoteser:

H₀: Det er ingen sammenheng mellom kjønn og eierskap av kredittkort

H₅: Det er en sammenheng mellom kjønn og eierskap av kredittkort

Det er flere menn enn kvinner som har kredittkort. Den observerte χ^2 -verdien på 1,932 er mindre enn den kritiske verdien på 5% nivå og p-verdien er større enn 0,05. Dermed kan vi ikke forkaste nullhypotesen på 5% nivå og kan med 95% sannsynlighet si at det ikke er en signifikant sammenheng mellom kjønn og kredittkort. Dette betyr at det *ikke er* kjønnsforskjeller ved valg av kredittkort som spareform. Det er derfor heller ikke hensiktsmessig å benytte en t-test for å se på retningen av sammenhengen.

Brukskonto/lønnskonto

Kji-kvadrattesten vil ha følgende hypoteser:

H₀: Det er ingen sammenheng mellom kjønn og brukskonto

H₆: Det er en sammenheng mellom kjønn og brukskonto

Det er et lite fåtall flere kvinner enn menn som benytter spareformen. Den observerte χ^2 -verdien på 1,472 er mindre enn den kritiske verdien på 5% nivå og p-verdi større enn 0,05. Dermed kan vi ikke forkaste nullhypotesen på 5% nivå og kan med 95% sannsynlighet si at det ikke er en signifikant sammenheng mellom kjønn og brukskonto. Dette betyr at det *ikke er* kjønnsforskjeller ved valg av brukskonto som spareform.

Sparekonto/høyrentekonto

Kji-kvadrattesten vil ha følgende hypoteser:

H₀: Det er ingen sammenheng mellom kjønn og sparekonto

H₇: Det er en sammenheng mellom kjønn og sparekonto

Det er flere kvinner enn menn som benytter sparekonto. Den observerte χ^2 -verdien på 2,743 er mindre enn den kritiske verdien på 5% nivå og p-verdi større enn 0,05. Dermed kan vi ikke forkaste nullhypotesen på 5% nivå og kan med 95% sannsynlighet si at det ikke er en signifikant sammenheng mellom kjønn og brukskonto. Dette betyr at det *ikke er* kjønnsforskjeller ved valg av sparekonto som spareform.

Aksjer

Kji-kvadrattesten vil ha følgende hypoteser:

H₀: Det er ingen sammenheng mellom kjønn og aksjesparing

H₈: Det er en sammenheng mellom kjønn og aksjesparing

Det er nesten dobbelt så mange menn enn kvinner som har denne spareformen. Den observerte χ^2 -verdien på 14,890 er mye større enn den kritiske verdien på 5% nivå, og p-verdi mindre enn 0,05. For å ikke forkaste H₀ må vi ned på et 0,001% nivå. Vi forkaster dermed nullhypotesen på 5% nivå og kan med 95% sannsynlighet anta at det *er* en reell samvariasjon i populasjonen og signifikant sammenheng mellom variablene. Dataene viser at det *er* kjønnsforskjeller ved valg av aksjer som spareform. Den store kji-kvadrat verdien viser at det er en stor spredning i avviket mellom observert og forventet verdi, noe som indikerer at det er stor forskjell i verdi mellom menn og kvinner. Store χ^2 -verdier er bevis mot H₀ fordi disse viser at de observerte tallene er langt fra det forventede dersom H₀ var sann.

For å se på retningen mellom menn og kvinner ved sparing i aksjer, gir t-testen disse hypotesene:

H₀: Det er ingen forskjell mellom kvinner og menn ved sparing i aksjer.

H₉: Det er flere menn enn kvinner som sparer i aksjer.

$$t\text{-verdi} = |-3,905| > t_{0,025;(1003)} = 1,96 \text{ og } p\text{-verdi} < 0,05$$

Vi forkaster nullhypotesen og støtter alternativhypotesen om at *det er flere menn enn kvinner som sparer i aksjer*.

Obligasjoner

Kji-kvadrattesten vil ha følgende hypoteser:

H₀: Det er ingen sammenheng mellom kjønn og obligasjoner

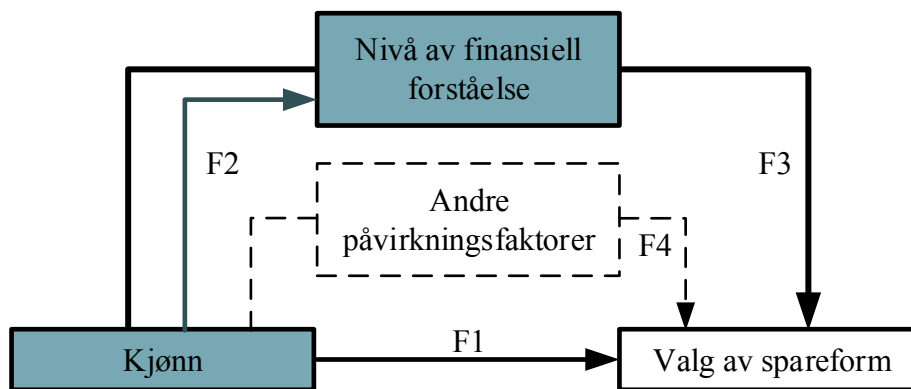
H₁₀: Det er en sammenheng mellom kjønn og obligasjoner

Det er kun 14 menn og 9 kvinner som har denne spareformen, kun 23 personer av hele utvalget, så det er en relativt liten andel og vanskelig å måle opp mot populasjonen. Den observerte χ^2 -verdien på 1,123 er mindre enn den kritiske verdien på 5% nivå og p-verdi større enn 0,05. Dermed kan vi ikke forkaste nullhypotesen på 5% nivå og kan med 95% sannsynlighet si at det ikke er en signifikant sammenheng mellom kjønn og brukskonto. Dette betyr at det *ikke er* kjønnsforskjeller ved valg av obligasjoner som spareform.

For videre analyser av spareformene vil vi kun ta med de spareformene som hadde signifikante kjønnsforskjeller i eierskap, altså privat pensjonssparing, fondssparing og aksjer. Dette er fordi vi ønsker å undersøke kjønnsforskjeller, og det er kun ved disse formene det er signifikante forskjeller. Dette gjelder både på resten av analysene med kji-kvadrat- og t-testene, men også i den logistiske regresjonen.

Kjønn og nivå av finansiell forståelse

Vi vil nå se på forskningsspørsmål 2, som er "*Har norske kvinner og menn ulik finansiell forståelse?*". Vi vil derfor kjøre en kji-kvadrattest for å se om det er forskjell i finansiell forståelse mellom kvinner og menn, og sjekker retningen på denne sammenhengen ved hjelp av t-tester. God finansiell forståelse er definert som 1=Flink, mens en person som ikke har tilfredsstillende god finansiell forståelse er rangert 0. Vi har også valgt å gjøre samme analyse for antall r, for å se på forskjellen mellom menn og kvinner målt ved antall rette på kunnskapsspørsmålene. Dette gjør også at vi får med mer av variansen, siden antall r er målt over en 7-punktsskala versus flink på en 2-punktsskala. Vi starter med antall rette som den avhengige variabelen og bytter så til flink. Vi vil også kontrollere variabelen flink for alder, hvor vi deler kjønn inn i 4 aldersgrupper.

Figur 29 - Forsknings spørsmål 2

Antall rette

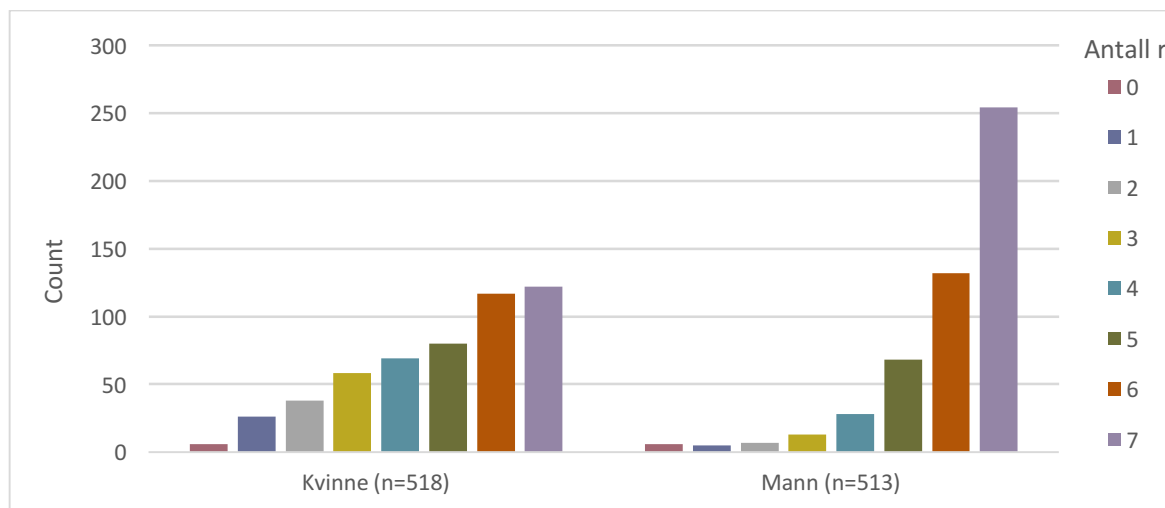
Når vi i en kji-kvadratanalyse undersøker antall rette får vi følgende hypoteser:

H_0 : Det er *ingen* sammenheng mellom kjønn og antall rette.

H_{11} : Det er en sammenheng mellom kjønn og antall rette.

I kji-kvadrattabellen ser vi fordelingen av antall rette mellom menn og kvinner. Tabellen viser at kvinner scorer høyest på det å ha 0 til 5 rette, men når det nærmer seg 6 og 7 antall riktige svar blir gapet mellom kjønnene større og mennene har klart overtaket.

Den observerte χ^2 -verdien på 129,642 med 7 frihetsgrader er mye større enn den kritiske verdien på 5% nivå som er på 20,27, og p-verdi mindre enn 0,05. Dermed forkaster vi nullhypotesen på 5% nivå og kan med 95% sannsynlighet anta at det *er* en reell samvariasjon i populasjonen og signifikant sammenheng mellom variablene. Dataene viser at det *er* kjønnsforskjeller ved antall rette svar. Den store kji-kvadratverdien viser at det er en stor spredning i avviket mellom observert og forventet verdi, noe som indikerer at det er stor forskjell i verdi mellom menn og kvinner. Nedenfor har vi illustrert forskjellen med et histogram.

Figur 30 - Antall rette svar fordelt på kvinner og menn

For å se på retningen mellom menn og kvinner ved antall rette svar, gir t-testen disse hypotesene:

H₀: Det er ingen forskjell mellom kvinner og menn ved antall rette svar.

H₁₂: Menn har flere antall rette enn kvinner.

$$t\text{-verdi} = |-11,005| > t_{0,025;(960)} = 1,96 \text{ og } p\text{-verdi} < 0,05$$

Vi forkaster nullhypotesen og støtter alternativhypotesen om at *det er flere menn enn kvinner som har flere antall rette svar.*

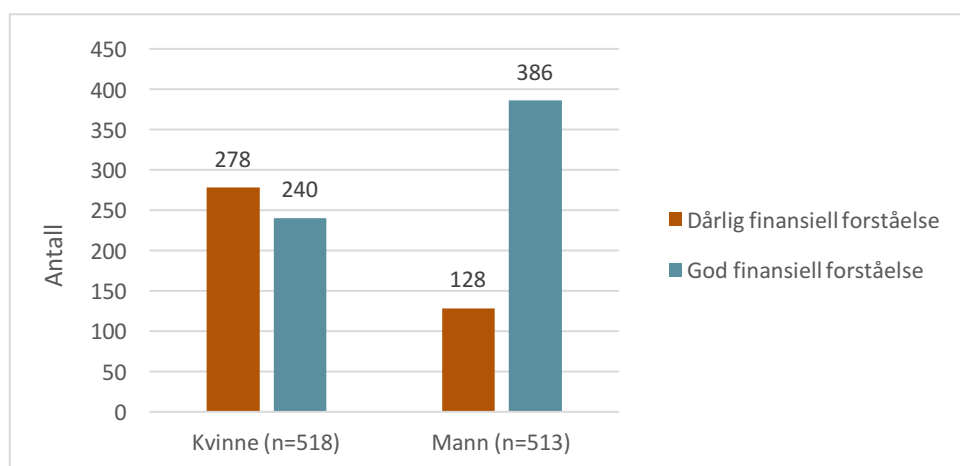
Nivå av økonomisk forståelse (flink)

Hypotesen i kjiqvadrattesten blir slik:

H₀: Det er ingen sammenheng mellom kjønn og finansiell forståelse

H₁₃: Det er en sammenheng mellom kjønn og finansiell forståelse

Det er flere menn enn kvinner som har god finansiell forståelse og flere kvinner enn menn som har dårlig finansiell forståelse. Den observerte χ^2 -verdien på 89,456, er større enn den kritiske verdien på 5% nivå med 1 frihetsgrad, og p-verdien er mindre enn 0,05. Dermed forkaster vi nullhypotesen på 5% nivå og kan med 95% sannsynlighet anta at det er en reell samvariasjon i populasjonen og en signifikant sammenheng mellom variablene. Dataene viser at det *er* kjønnsforskjeller vedrørende det å ha god finansiell forståelse. Vi har også illustrert dette kunnskapsgapet i et histogram, for å vise den store forskjellen.

Figur 31 - God og dårlig finansiell forståelse hos menn og kvinner

Fra tabellen ser vi kun om kvinner og menn har god eller dårlig finansiell forståelse. Vi ønsker å finne ut om det er signifikante forskjeller i gjennomsnittet, derav om det er flere menn enn kvinner har finansiell forståelse og kjører derfor en t-test med følgende hypoteser:

H_0 : Det er ingen forskjell mellom kvinner og menn med finansiell forståelse.

H_{14} : Det er fler menn enn kvinner med god finansiell forståelse

$$t\text{-verdi} = |-9,911| > t_{0,025;(1011)} = 1,96 \text{ og } p\text{-verdi} < 0,05$$

Vi forkaster nullhypotesen og støtter alternativhypotesen om at *det er flere menn enn kvinner som har god finansiell forståelse.*

Kjønn med alder og nivå av finansiell forståelse

Vi ønsker også å se på det om innføring av alder kan føre til endring av resultatene ovenfor. Vi velger å benytte variabelen nivå av finansiell forståelse, da det er en forutsetning at de forventede verdiene i krysstabellen må være over 5, og da gir denne variabelen best resultat. Vi innfører derfor de 4 aldersgruppene i kji-kvadrattesten. Av krysstabellen fra SPSS gjengitt under kan vi se at det er kvinnene under 30 som markerer seg som de med dårligst finansiell forståelse, hvorav kun 37 har god F.F, mens 68 har dårlig F.F. Hos mennene er det motsatt, under 30 år har 73 av dem god F.F, mens 36 har dårlig F.F. Hos begge kjønn er det helt klart personene i aldersgruppen 30-44 år som skiller seg mest ut med høyest F.F, etterfulgt av de over 60 år.

Tabell 5 - Krysstabell for kjønn kontrollert for alder og finansiell forståelse

Age Groups * God økonomisk forståelse * Er du...? Kjønn Crosstabulation

Er du...? Kjønn				God økonomisk forståelse		Total
				,00	1,00	
kvinne	Age Groups	Under 30	Count	68	37	105
			Expected Count	56,2	48,8	105,0
	30-44	Count	97	88	185	
		Expected Count	99,0	86,0	185,0	
	45-59	Count	38	48	86	
		Expected Count	46,0	40,0	86,0	
	Above 60	Count	73	67	140	
		Expected Count	74,9	65,1	140,0	
	Total	Count	276	240	516	
		Expected Count	276,0	240,0	516,0	
Mann	Age Groups	Under 30	Count	36	73	109
			Expected Count	27,1	81,9	109,0
	30-44	Count	54	138	192	
		Expected Count	47,8	144,2	192,0	
	45-59	Count	16	73	89	
		Expected Count	22,2	66,8	89,0	
	Above 60	Count	22	102	124	
		Expected Count	30,9	93,1	124,0	
	Total	Count	128	386	514	
		Expected Count	128,0	386,0	514,0	
Total	Age Groups	Under 30	Count	104	110	214
			Expected Count	83,9	130,1	214,0
	30-44	Count	151	226	377	
		Expected Count	147,9	229,1	377,0	
	45-59	Count	54	121	175	
		Expected Count	68,6	106,4	175,0	
	Above 60	Count	95	169	264	
		Expected Count	103,5	160,5	264,0	
	Total	Count	404	626	1030	
		Expected Count	404,0	626,0	1030,0	

Totalen er allerede analysert ovenfor, så den ekskluderer vi i resultatet her.

Hypotesene blir

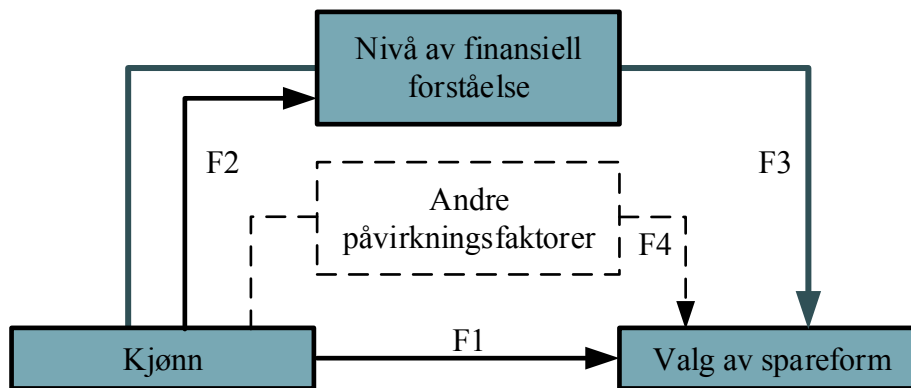
H₀₁: Det er ingen sammenheng mellom kjønn i ulike aldersgrupper og finansiell forståelse.

H₁₅: Det er en sammenheng mellom kjønn i ulike aldersgrupper og finansiell forståelse.

Her er χ^2 -verdiene for alle gruppene over den kritiske χ^2 -verdien ved 3 frihetsgrader og p-verdiene under 0,05. For kvinnene er den 8,540, og for å beholde H₀ måtte vi gått ned på et 3,6% nivå. For mennene er χ^2 -verdien på 10,596 og H₀ kan støttes på et 1,4% nivå, mens totalen har en χ^2 -verdi på 14,298 som på 0,3% nivå kan støtte H₀. Vi forkaster dermed alle nullhypotesene på 5% nivå og kan med 95% sannsynlighet anta at det er *reell* samvariasjon i populasjonen og det er en signifikant sammenheng mellom variablene. Dataene viser at det er kjønnsforskjeller i økonomisk forståelse i alle aldersgrupper, altså at nivå av finansiell forståelse er avhengig av hvilken aldersgruppe personene befinner seg i.

Kjønn med økonomisk forståelse og valg av spareform

Vi er nå kommet til forskningsspørsmål 3, hvor vi ønsker å se på den kombinerte effekten av kjønn og finansiell forståelse på valg av spareform. Dette er fordi vi ønsker å se om betydningen av kjønn endrer seg når vi kontrollerer for finansiell forståelse. Forskningsspørsmålet lyder som følger sparemønsteret ”Er sammenhengen mellom kjønn og valg av spareform påvirket av finansiell forståelse?”

Figur 32 - Forskningsspørsmål 3

I SPSS legger vi både inn finansiell forståelse og alle spareformene. Vi legger også inn kjønn slik at vi kan se på både kjønn og personer uavhengige av kjønn med god og dårlig finansiell forståelse opp mot de ulike spareformene. For hver spareform er det altså tre tolkninger, med tre ulike kji-kvadratverdier. Som tidligere nevnt valgt å kun fokusere videre analyse på de tre spareformene pensjonssparing, fondssparing og aksjesparing.

Privat pensjonssparing

I kji-kvadrattesten får vi følgende hypoteser:

H₀: Det er ingen sammenheng mellom kjønn med finansiell forståelse og pensjonssparing

H₁₆: Det er en sammenheng mellom kjønn med finansiell forståelse og pensjonssparing

Vi ser at avviket mellom det å ha god finansiell forståelse mellom kvinner og menn er stort. Av de som har *pensjonssparing* er det over dobbelt så mange menn enn kvinner med god F.F og vice versa. Det er altså ikke store forskjellen på kvinner med pensjonssparing som har dårlig eller god F.F, kun 7 personer i favør god F.F. Hos mennene det derimot kun 17 menn med dårlig F.F, men hele 90 personer med god F.F.

Her er χ^2 -verdien til kvinnene på 1,906, som er mindre enn den kritiske χ^2 -verdien ved 1 frihetsgrad på 5% nivå og p-verdiene over 0,05. Dermed kan vi ikke forkaste nullhypotesen på 5% nivå og kan med 95% sannsynlighet si at det ikke er en signifikant sammenheng mellom variablene. Vi støtter dermed nullhypotesen vår om at valg av pensjonssparing ikke avhenger av om kvinner har god eller dårlig F.F, det er altså uavhengighet mellom variablene.

Mennene har en χ^2 -verdi på 4,804, som er større enn den kritiske χ^2 -verdien ved 1 frihetsgrad på 5% nivå og p-verdi under 0,05. For å beholde H_0 så måtte vi gått ned på et 2,8% nivå. Vi forkaster dermed nullhypotesen på 5% nivå og kan med 95% sannsynlighet anta at det *er* en reell samvariasjon i populasjonen og signifikant sammenheng mellom variablene. Dataene viser valg av pensjonssparing avhenger av om menn har god eller dårlig F.F.

Totalt har vi en χ^2 -verdien på 9,622, som er større enn den kritiske verdien og p-verdi under 0,05. For å beholde H_0 så måtte vi gått ned på et 0,2% nivå. Vi forkaster dermed nullhypotesen og kan med 95% sannsynlighet anta at det *er* en reell samvariasjon i populasjonen og signifikant sammenheng mellom variablene. Det vil si at valg av pensjonssparing avhenger av om vedkommende har god eller dårlig F.F.

Fondssparing

Hypotesene i kji-kvadrattesten blir:

H_0 : Det er ingen sammenheng mellom kjønn med finansiell forståelse og fondssparing

H_{17} : Det er en sammenheng mellom kjønn med finansiell forståelse og fondssparing

Fra krysstabellen ser vi at hos kjønn er det flere med god enn dårlig F.F som har fondssparing. Med god F.F er det 78 kvinner og 132 menn som har fondssparing, versus 51 kvinner og 28 menn med dårlig F.F. Men det er større gap for mennene enn kvinnene når det kommer til å ha god eller dårlig F.F gitt fondssparing. Totalt, uavhengig av hvilket kjønn, er det nesten tre ganger så mange med god F.F enn dårlig F.F som har fondssparing.

Kvinner har en χ^2 -verdi på 12,033 og mennene har en χ^2 -verdi på 5,296, som begge er større enn den kritiske χ^2 -verdien og p-verdi under 0,005. For å beholde H_0 for mennene, må vi ned på et 2,1% nivå, og ned på et 0,1% nivå for kvinnene. Vi forkaster dermed begge nullhypotesene og kan med 95% sannsynlighet anta at det *er* en reell samvariasjon i populasjonen og signifikant

sammenheng mellom variablene. Det vil si at valg av fondssparing avhenger av om kvinnene har god eller dårlig F.F og om mennene har god eller dårlig F.F.

Totalt har vi en χ^2 -verdien på 20,666, som er større enn den kritiske verdien på 5% nivå og p-verdi under 0,05. Vi forkaster dermed nullhypotesen og kan med 95% sannsynlighet anta at det *er* en reell samvariasjon i populasjonen og signifikant sammenheng mellom variablene. Det vil si at valg av fondssparing avhenger av om vedkommende har god eller dårlig F.F.

Aksjer

Hypotesene i kji-kvadrattesten blir:

H₀: Det er ingen sammenheng mellom kjønn med finansiell forståelse og aksjesparing

H₁₈: Det er en sammenheng mellom kjønn med finansiell forståelse og aksjesparing

Her ser vi at det totalt er 137 menn og 86 kvinner som har aksjer. Det er også her flere menn enn kvinner med god F.F som har aksjesparing, altså nesten tre ganger så mange menn. I tillegg er det flere kvinner enn menn med dårlig F.F som har aksjesparing.

Kvinnene har en χ^2 -verdi på 1,538, som er mindre enn den kritiske χ^2 -verdien på 5% nivå og p-verdiene over 0,05. Dermed kan vi ikke forkaste nullhypotesen på 5% nivå og kan med 95% sannsynlighet si at det ikke er en signifikant sammenheng mellom variablene. Vi støtter dermed nullhypotesen vår om at valg av aksjesparing ikke avhenger av om kvinner har god eller dårlig F.F, altså er det en uavhengighet mellom variablene.

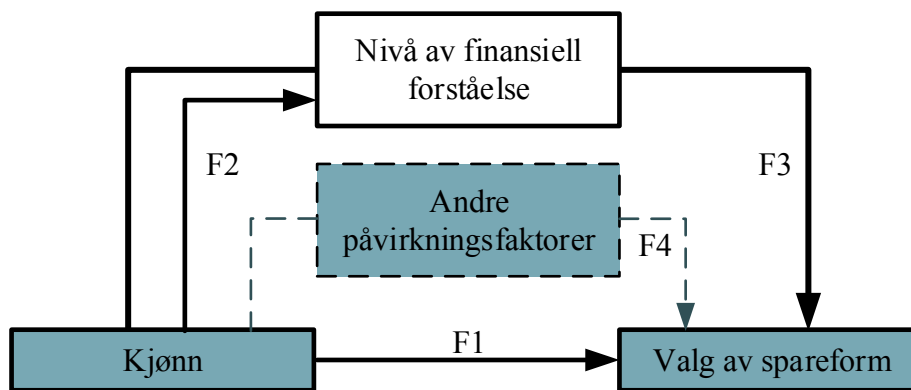
Mennene derimot har en χ^2 -verdi på 4,224, som er større enn den kritiske verdien på 5% nivå og p-verdi under 0,05. For å beholde H₀ må vi ned på et 4% nivå. Vi forkaster dermed nullhypotesen og kan med 95% sannsynlighet anta at det *er* en reell samvariasjon i populasjonen og signifikant sammenheng mellom variablene. Det vil si at valg av aksjesparing avhenger av om mennene har god eller dårlig F.F.

Totalt har vi en χ^2 -verdien på 11,064, som er større enn den kritiske verdien på 5% nivå og p-verdi under 0,05. For å beholde H₀ må vi ned på et 0,1% nivå. Vi forkaster dermed nullhypotesen og kan med 95% sannsynlighet anta at det *er* en reell samvariasjon i populasjonen og signifikant sammenheng mellom variablene. Det vil si at valg av aksjesparing avhenger av om vedkommende har god eller dårlig F.F.

Kjønn og påvirkningsfaktorer på valg av spareform

For å undersøke om det er bakenforliggende faktorer som forklarer kjønnsforskjellene ved sparevalg, er det innført et fjerde forskningsspørsmål som lyder "Er det andre faktorer som påvirker sammenhengen mellom kjønn og valg av spareform". Faktorene vi ønsker å undersøke om har en påvirkning på sparevalget til kvinner og menn er alder, fremtid, risiko, inntekt, utdanning og kunnskap. Under er alle faktorene analysert, med unntak av fremtid, som er fordelt på en 5-punktsskala hvor de forventede verdiene i krysstabellen ble under fem, og det ga oss ikke valide svar. Men fremtid, altså en person med et langsiktig fokus er presentert i den deskriptive analysen og det samme er risiko.

Figur 33 - Forskningsspørsmål 4

Kjønn med alder og valg av spareform

Privat pensjonssparing

I kji-kvadrattesten får vi følgende hypoteser:

H₀: Det er ingen sammenheng mellom kjønn i ulike aldersgrupper og pensjonssparing

H₁₉: Det er en sammenheng mellom kjønn i ulike aldersgrupper og pensjonssparing

Vi ser fra krysstabellen at størsteparten av de som har pensjonssparing er i aldersgruppen 30-44, deretter etterfulgt av de over 60. De under 30 år kommer dårligst ut både for kvinner og menn, ved at det kun er 5 kvinner og 13 menn.

Kvinnene har en χ^2 -verdien på 10,822, som er større den enn kritiske verdien på 5% nivå med 3 frihetsgrader og p-verdi under 0,05. For å beholde H₀ må vi ned på et 1,3% nivå. Vi forkaster dermed nullhypotesen og kan med 95% sannsynlighet anta at det *er* en reell samvariasjon i

populasjonen og signifikant sammenheng mellom variablene. Det vil si at valg av pensjonssparing avhenger av hvilken aldersgruppe kvinnene er i.

Mennene har derimot en χ^2 -verdien på 6,431, som er mindre enn den kritiske χ^2 -verdien på 5% nivå med 3 frihetsgrader og p-verdiene over 0,05. Dermed kan vi ikke forkaste nullhypotesen på 5% nivå og kan med 95% sannsynlighet si at det ikke er en signifikant sammenheng mellom variablene. Vi støtter dermed nullhypotesen vår om at valg av pensjonssparing ikke avhenger av hvilken aldersgruppe mennene tilhører, altså er det en uavhengighet mellom variablene.

For total er χ^2 -verdien på 16,218, som er større enn den kritiske verdien på 5% nivå med 3 frihetsgrader og p-verdi under 0,05. For å beholde H_0 må vi ned på et 0,1% nivå. Vi forkaster dermed nullhypotesen og kan med 95% sannsynlighet anta at det *er* en reell samvariasjon i populasjonen og signifikant sammenheng mellom variablene. Det vil si at valg av pensjonssparing avhenger av hvilken aldersgruppe personene er i.

Fondssparing

Fra kji-kvadrattesten får vi følgende hypoteser:

H_0 : Det er ingen sammenheng mellom kjønn i ulike aldersgrupper og fondssparing

H_{20} : Det er en sammenheng mellom kjønn i ulike aldersgrupper og fondssparing

For fondssparing ser vi at det er kvinnene over 60 som sparer mest i fond, etterfulgt av de i alderen 30-44. For mennene derimot er det flest i alderen 30-44, etterfulgt av de over 60 som sparer mest i fond. For begge gruppene er det altså de yngre under 30 år som sparer minst til pensjonssparing. For de som ikke sparer til pensjon er tallene høyest for aldersgruppen 30-44 for begge kjønn, men det må nevnes at dette er aldersgruppen med flest personer.

Kvinnene har en χ^2 -verdien på 20,688, som er større enn den kritiske verdien på 5% nivå med 3 frihetsgrader og p-verdi under 0,05. Vi forkaster dermed nullhypotesen og kan med 95% sannsynlighet anta at det *er* en reell samvariasjon i populasjonen og signifikant sammenheng mellom variablene. Det vil si at valg av fondssparing avhenger av hvilken aldersgruppe kvinnene er i.

Mennene har derimot en χ^2 -verdien på 3,841, som er mindre enn den kritiske χ^2 -verdien på 5% nivå med 3 frihetsgrader og p-verdiene over 0,05. Dermed kan vi ikke forkaste nullhypotesen

på 5% nivå og kan med 95% sannsynlighet si at det ikke er en signifikant sammenheng mellom variablene. Vi støtter dermed nullhypotesen vår om at valg av fondssparing ikke avhenger av hvilken aldersgruppe mennene tilhører, altså er det en uavhengighet mellom variablene.

Total er χ^2 -verdien på 17,900, som er større enn den kritiske verdien på 5% nivå med 3 frihetsgrader og p-verdi under 0,05. Vi forkaster dermed nullhypotesen og kan med 95% sannsynlighet anta at det *er* en reell samvariasjon i populasjonen og signifikant sammenheng mellom variablene. Det vil si at valg av fondssparing avhenger av hvilken aldersgruppe personene er i.

Pensjonssparing gir samme resultat som fondssparing.

Aksjer

Fra kji-kvadrattesten får vi følgende hypoteser:

H₀: Det er ingen sammenheng mellom kjønn i ulike aldersgrupper og aksjesparing

H₂₁: Det er en sammenheng mellom kjønn i ulike aldersgrupper og aksjesparing

Her ser vi at flesteparten av de som har aksjesparing er i kategorien over 60 år hos kvinnene og mellom 30 og 44 hos mennene. Det er her også de yngre under 30 som scorer lavest på aksjesparing, med kun 8 kvinner og 16 menn. Totalen viser at det er de over 60 som regjerer på aksjesparing.

Her er alle χ^2 -verdiene på hhv. 16,673 for kvinnene, 11,674 for mennene og 25,057 for totalen over den kritiske χ^2 -verdien på 5% nivå. Vi må ned på et 0,1% nivå for ikke å forkaste H₀ for kvinnene og 0,9% for mennene. Vi forkaster dermed alle nullhypotesene og kan med 95% sannsynlighet anta at det *er* en reell samvariasjon i populasjonen og signifikant sammenheng mellom variablene. Det vil si at valg av aksjesparing avhenger av hvilken aldersgruppe personene er i.

Kjønn med risiko og valg av spareform

Kji-kvadrattesten gir oss:

H₀: Det er ingen sammenheng mellom kjønn med grad av risiko og valg av spareform.

H₂₂: Det er en sammenheng mellom kjønn med grad av risiko og valg av spareform.

Fra krysstabellen ser vi det samme mønsteret for alle spareformene blant kvinner, menn og totalen. De personene som sparer mest til pensjon er de risikovillige, og de som sparer minst er de risikoaverse.

Privat pensjonssparing

Kvinne har en χ^2 -verdi som er mindre enn den kritiske verdien, og vi støtter dermed nullhypotesen. Det vil si at valg av pensjonssparing er uavhengig av risikograden hos kvinner.

Mennene og totalen har derimot χ^2 -verdier som er større enn den kritiske verdien. Det betyr at det er en signifikant sammenheng mellom variablene. Det vil si at valg av pensjonssparing avhenger av risikograden hos menn.

Fondssparing

Her er alle χ^2 -verdiene større enn den kritiske verdien. Det betyr at det er en signifikant sammenheng mellom variablene. Det vil si at valg av fondssparing avhenger av risikograd hos personene.

Aksjesparing

Kvinne har en χ^2 -verdi som er mindre enn den kritiske verdien, og vi støtter dermed nullhypotesen. Det vil si at valg av aksjesparing er uavhengig av risikograden hos kvinner.

Mennene og totalen derimot har χ^2 -verdier som er større enn den kritiske verdien. Det betyr at det er en signifikant sammenheng mellom variablene. Det vil si at valg av aksjesparing avhenger av risikograden hos menn og totalen uavhengig av kjønn.

Kjønn med inntekt og valg av spareform

Kji-kvadrattesten gir oss:

H_0 : Det er ingen sammenheng mellom kjønn i gitte inntektsgrupper og valg av spareform.

H_{23} : Det er en sammenheng mellom kjønn i gitte inntektsgrupper og valg av spareform.

Flere av de forventede verdiene fra krysstabellen overstiger ikke 5, noe som er et krav for å kunne bruke modellen og få gyldige resultater. Vi vil derfor dele inn i inntektsgrupper, og presentere de inntektsgruppene hvor denne forutsetningen er oppfylt.

Privat pensjonssparing

Her får vi riktige verdier i de fem første inntektsgruppene.

Under 200.000: Alle χ^2 -verdier over den kritiske. Derfor er det signifikant sammenheng mellom variablene og valg av pensjonssparing avhenger av om personen har inntekt under 200.000.

200-300: ingen signifikante sammenhenger som betyr at valg av pensjonssparing er uavhengig av om personen er i denne inntektsgruppen.

300-400: det er kun signifikant sammenheng mellom variablene for kvinner slik at valg av pensjonssparing avhenger av om kvinnen har inntekt under 200.000. Ingen signifikant sammenheng for menn og totalt.

400-500 + 500-600: ingen signifikante sammenhenger i disse inntektsgruppene.

Fondssparing

Her er alle gruppene frem til inntekt på 700-800.000 ok, med forventede verdier over 5 i krysstabellene.

Under 200.000: Kun kvinnene og totalen som har χ^2 -verdier over den kritiske verdien, som gjør at vi forkaster nullhypotesen. Det er altså en signifikant sammenheng mellom variablene, som sier at valg av fondssparing avhenger av om kvinnene eller personer uavhengig av kjønn har inntekt under 200.000. For mennene er det ingen signifikant sammenheng.

200.000-300.000: Her er det signifikant sammenheng for både mennene og totalen, men ikke for kvinnene. Dette betyr at valg av fondssparing avhenger av om mennene har inntekt mellom 200 og 300.0000. For kvinnene er det ingen signifikant sammenheng.

400-500: kun signifikant sammenheng for mennene som betyr at valg av fondssparing er avhengig av om mennene har inntekt mellom 400 og 500 tusen.

For inntektsgruppene 500-600 og 600-700 er det ingen signifikante sammenhenger hvor alle har χ^2 -verdier som er mindre enn den kritiske χ^2 -verdien.

Aksjesparing

Her er det kun fem inntektsgrupper som gir oss gyldige verdier i krysstabellene.

Under 200: Alle χ^2 -verdiene er over den kritiske verdien som gjør at vi forkaster nullhypotesene. Det er altså en signifikant sammenheng mellom variablene som sier at valg av aksjesparing avhenger av om personene har inntekt under 200.000.

200-300: Både menn og totalen som har større χ^2 -verdier enn den kritiske χ^2 -verdien. Valg av aksjesparing avhenger dermed av om mennene eller personer uavhengig av kjønn har inntekt mellom 200 og 300 tusen.

300-400 + 400-500: ingen signifikante sammenhenger.

500-600: signifikante sammenhenger for menn og totalt. Valg av aksjesparing avhenger dermed av om mennene eller personer uavhengig av kjønn har inntekt mellom 500 og 600 tusen.

Kjønn med utdanning og valg av spareform

Vi ønsker også å se om innføring av variabelen utdanning vil ha noen effekt på valget av spareform for kvinner og menn. Kji-kvadrattesten gir oss følgende hypoteser:

H_0 : Det er ingen sammenheng mellom kjønn med gitt utdanning og valg av spareform

H_{24} : Det er en sammenheng mellom kjønn med gitt utdanning om aksjer og valg av spareform

Privat pensjonssparing

For pensjonssparing er det flest respondenter med videregående utdanning som har pensjonssparing hos kvinnene, mens hos mennene er det gruppen med fagutdanning. Totalt sett uavhengig av kjønn er det respondentene med videregående skole som scorer høyest, med fagutdanning like bak.

Alle tre χ^2 -verdiene er mindre enn den kritiske χ^2 -verdien med 4 frihetsgrader på et 5% nivå, og alle med p-verdi større enn 0,05. Dermed støtter vi alle nullhypotesene, og kan med 95% sannsynlighet anta at det ikke *er* en reell samvariasjon i populasjonen og ikke en signifikant sammenheng mellom variablene. Det vil si at valg av pensjonssparing er uavhengig av hvilken utdanning personene har.

Fondssparing

For fondssparing er mønsteret annerledes enn for pensjon ved at flesteparten av mennene som har fondssparing er de med videregående utdanning, og det samme med kvinnene og totalen.

Også her er alle χ^2 -verdiene er mindre enn den kritiske χ^2 -verdien med 4 frihetsgrader på et 5% nivå, og alle med p-verdi større enn 0,05. Dermed støtter vi alle nullhypotesene, og kan med 95% sannsynlighet anta at det ikke *er* en reell samvariasjon i populasjonen og heller ikke en signifikant sammenheng mellom variablene. Det vil si at valg av fondssparing er uavhengig av hvilken utdanning personene har.

Aksjer

Ved aksjesparing ser vi helt det samme mønsteret som ved aksjesparing at mennene har høyest score på fagutdanning og kvinnene på videregående. Totalt er det fagutdanning som kommer best ut, men videregående ligger rett under.

Her har kvinnene en χ^2 -verdi som er mindre enn den kritiske χ^2 -verdien med 4 frihetsgrader på et 5% nivå, og alle med p-verdi større enn 0,05. Dermed støtter vi H_0 om ingen signifikant sammenheng mellom variablene som betyr at aksjesparing er uavhengig om hvilken utdanning kvinnene har.

For mennene og totalt derimot som har χ^2 -verdier på 9,623 og 12,030 som begge er større den den kritiske χ^2 -verdien på 5% nivå. Vi forkaster dermed alle nullhypotesene og kan med 95% sannsynlighet anta at det *er* en reell samvariasjon i populasjonen og signifikant sammenheng mellom variablene. Det vil si at valg av aksjesparing avhenger av hvilken utdanning personene har.

Kjønn med kunnskap og valg av spareform

Vi ønsker å se om det er slik at valg av spareform kan være basert på om de har kunnskapen om spareformen eller om det kun er tilfeldig.

Privat pensjonssparing

Fra kji-kvadrattesten får vi følgende hypoteser:

H_0 : Det er ingen sammenheng mellom kjønn med kunnskap om pensjonssparing og pensjonssparing.

H_{25} : Det er en sammenheng mellom kjønn med kunnskap om pensjonssparing og pensjonssparing.

Vi ser en tydelig tendens til at bare en liten andel av de som har kunnskap om pensjonssparing velger denne spareformen. Dette gjelder 77 av 404 kvinner og 107 av 408 menn.

Alle tre χ^2 -verdiene på hhv. 22,062 for kvinnene, 31,646 for mennene og 53,536 for totalen er langt over den kritiske χ^2 -verdien på 5% nivå. Vi forkaster dermed alle nullhypotesene og kan med 95% sannsynlighet anta at det *er* en reell samvariasjon i populasjonen og signifikant

sammenheng mellom variablene. Det vil si at valg av pensjonssparing avhenger av om personene har kunnskap om produktet.

Fondssparing

Fra kji-kvadrattesten får vi følgende hypoteser:

H_0 : Det er ingen sammenheng mellom kjønn med kunnskap om fondssparing og fondssparing.

H_{26} : Det er en sammenheng mellom kjønn med kunnskap om fondssparing og fondssparing.

Vi ser også her at bare et lite fåtall av de som har kunnskap om fond velger å spare i fond.

Alle tre χ^2 -verdiene er også her større enn den kritiske χ^2 -verdien på 5% nivå. Vi har χ^2 -verdier på 28,048 for kvinnene, 31,779 for mennene og 60,175 for totalen. Vi forkaster dermed alle nullhypotesene og kan med 95% sannsynlighet anta at det *er* en reell samvariasjon i populasjonen og signifikant sammenheng mellom variablene. Det vil si at valg av fondssparing avhenger av om personene har kunnskap om produktet.

Aksjesparing

Fra kji-kvadrattesten får vi følgende hypoteser:

H_0 : Det er ingen sammenheng mellom kjønn med kunnskap om aksjer og aksjesparing.

H_{27} : Det er en sammenheng mellom kjønn med kunnskap om aksjesparing og aksjesparing.

Krysstabellen viser at ca. 17,3% av kvinnene og 27,5% av de som har kunnskap om aksjer, faktisk velger aksjesparing.

Vi har også her tre χ^2 -verdier som er større enn den kritiske χ^2 -verdien på 5% nivå. Vi har χ^2 -verdier på 15,336 for kvinnene, 20,122 for mennene og 36,360 for totalen. Vi forkaster dermed alle nullhypotesene og kan med 95% sannsynlighet anta at det *er* en reell samvariasjon i populasjonen og signifikant sammenheng mellom variablene. Det vil si at valg av aksjesparing avhenger av om personene har kunnskap om produktet.

6.2.2 Binær logistisk regresjon

En binær logistisk regresjon er svært hensiktsmessig når den avhengige variabelen er dikotom, altså med to verdier. Vi ser på eierskap av spareform, altså om en person har spareformen (1)

eller om vedkommende ikke har den (0). Vi har valgt å benytte en logistisk eller logit analyse fremfor probit. Både logit og probit gir nokså like svar og valget baseres på preferanser, fordi probit modellen bygger på den mer velkjente normalfordelingen mens logit baserer seg på den logistiske fordelingen (Hellevik, 2003) Siden vi valgte logit, kjører vi da en binær logistisk regresjonsanalyse hvor vi får med logit-verdiene og odds-verdiene i analysen. Metoden fungerer bra siden vi ønsker å se på ulike avhengige variabler opp mot en avhengig variabel, i vårt tilfelle en spareform Og vi ser på sannsynligheten for at utfallet ligger mellom 1 (har spareformen) og 0 (har ikke spareformen).

For å komme frem til en modell som best predikerer de variablene vi ønsker, må vi først starte med å bestemme de uavhengige variablene som vi tror kan ha en påvirkning på den avhengige variabelen. Vi tar her for oss én og én av de tre ulike spareformene som vi i analysen ovenfor fant ut at det finnes kjønnsforskjeller ved. For hver spareform velger vi å legge til kjønnsvariabelen først fordi vi ønsker å se om kjønnsforskjellene endrer seg, for deretter å legge til én og én ny uavhengig variabel. Vi velger deretter å legge til alder, fremtid, risiko, antallr, inntekt, utdanning og kunnskap. Vi kontrollerer dermed hver spareform for åtte ulike uavhengige variabler for å sjekke deres påvirkning på den avhengige variabelen når de opptrer sammen. Dermed kan vi se om det å innføre variablene vil kunne være med på å redusere eller øke dette gapet, eller om kjønnsforskjellene forsvinner når vi kontrollerer for andre faktorer som risiko og kunnskap.

Vi velger å benytte oss av en stegvis logistisk regresjon og i SPSS velger vi å bruke *Enter*-funksjonen ved å fordele de uavhengige variablene i blokker. Dette gir oss mulighet til å selv bestemme hvilke variabler vi vil ha inn og i hvilken rekkefølge samt at vi enkelt kan fjerne variabler. Dette gjør at i første blokk ser man den første uavhengige variabelens påvirkning på den avhengige. I blokk nummer to dras den neste uavhengige variabelen inn. For å sjekke om den nye variabelen er med på å øke eller senke forklaringskraften sammen med den første uavhengige variabelen fokuserer vi på endringen i LR, Likelihood ratioen, altså sannsynlighetsraten på hvor treffende de uavhengige variablene er på den avhengige variabelen. Det er fordi det gjøres en kji-kvadrattest med utgangspunkt i endringen av $-2LL$ i hver modell og denne endringen leses av i *Omnibus Test of Model Coefficients* under Step eller Block som gir en indikasjon på om den nye verdien bidrar signifikant til modellen (Eikemo & Clausen, 2012). Mens en lineær regresjon minimerer den gjennomsnittlige feilprediksjon, maksimerer logistisk regresjon sannsynligheten for at observerte X- og Y-verdier opptrer sammen (Eikemo

& Clausen, 2012). Vi fokuserer da på endringen i sannsynlighetsratioen, -2LogLikelihood , som ser på endring fra en modell til en neste modell med hensikt å finne den modellen hvor de uavhengige variablene best beskriver den avhengige variabelen. Dersom variabelen tilført i blokk to gir et signifikant bidrag, blir den med videre til neste blokk og dette kan også sjekkes ved å se om p-verdien er signifikant på et 5% signifikansnivå, det vil si under 0,05. Hvis en verdi ikke er signifikant, vil det si at den ikke hadde en påvirkning på den avhengige variabelen i sammenheng med de andre uavhengige variablene og vi fjerner den fra analysen og kjører regresjonen på nytt. Slik gjentar vi prosessen helt til vi står igjen med en modell hvor de uavhengige variablene forklarer mest mulig av den avhengige, altså eierskap av spareformen. Vi fjerner de ikke-signifikante verdiene én etter én, fordi det er små marginer som skal til for å forbedre resultatet. Den stegvise metoden er gitt i vedlegg 8.

I analysen er kunnskap fjernet, i og med at kunnskap og det å ha de ulike spareformene er så høyt korrelert. Det er bare et lite utvalg som har spareformene, mens en mye større del har kunnskapen om metodene. Så for å få et mest riktig bilde, er kunnskap fjernet som uavhengig variabel i den logistiske regresjonen under.

I starten på analysen støter vi fort på et problem med at modellen ikke vil predikere verdier i klassifikasjonstabellen. I logistisk regresjon er klassifiseringen av et tilfelle basert på den predikerte sannsynligheten for at tilfellet skal være en hendelse (høyeste verdien på avhengig variabel), og som standard forutsettes et tilfelle å være i hendelsesklassen (si 1 på AV kodet som 0 og 1) hvis den antatte sannsynligheten er lik minst 0,5 (IBM, 2017). Datasettet har relativt mange respondenter, og det er bare en liten andel som har de tre spareformene og heller større sannsynlighet for at de ikke har det. Det er altså store forskjeller i størrelse mellom gruppene, så løsningen blir derfor å nedjustere cut-off verdien. Sannsynligheten for å ha eierskap av spareformene er mye mindre enn sannsynligheten for å ikke ha spareformen, slik at cut-offverdien justeres ned fra 0,5 til 0,2.

Privat pensjonssparing

Når kun kjønn er tillagt pensjonssparing, er kjønn er signifikant i blokk 1. En enhetsøkning i den uavhengige variabelen kjønn (fra kvinne til mann) vil alle føre til en økning i log odds for eierskap av pensjonssparing med 0,352. Men det er ikke betaverdiene som er de mest interessante verdiene å studere, men den forventede betaverdien, eller oddsratioen som er forholdet mellom to odds. *"En odds er sannsynligheten for at en hendelse skal inntreffe i*

forhold til sannsynligheten for at den ikke skal inntreffe” (Braut, 2014). Oddsratioet blir antilogarithmen til beta-verdien, slik at for kjønn blir $e^{0,352} = 1,422$. Det er bare en annen måte å presentere resultatet på. Siden menn er vår referansekategori vil en enhetsøkning i denne variabelen (dvs. være mann fremfor kvinne) øke oddsen med 1,422. Dette betyr at oddsen for å ha pensjonssparing (ja-kategorien) er 1,422 ganger større for menn enn for kvinner, eller 42,2% høyere sannsynlig.

I blokk 2 hvor alder blir inkludert, og fordi verdien er signifikant, er den med få å forklare den avhengige variabelen i sammenheng med kjønn. Oddsratioen for kjønn stiger, noe som indikerer større sannsynlighet for å ha pensjonssparing gitt at du er mann kontra kvinne. Alder viser at jo eldre man blir, jo større sannsynlighet er det for å ha pensjonssparing. Sannsynligheten for pensjonssparing øker med 1,2% for hvert års økning i alder.

Når fremtid inkluderes i blokk 3 er fortsatt alle variablene signifikante og med på å forklare den avhengige. Fremtid er målt på en 5-punkts Likert-skala hvor verdi 1 indikerer at personen har et fremtidsrettet fokus, mens verdi 5 indikerer at personen har mer kortsiktig fokus. Siden vi velger høyeste verdi som gjeldene i regresjonen, måles den fra 5, altså minst fremtidsrettet. Fremtid er med på å øke oddsratioen for kjønn og fører til en liten reduksjon i log-oddsen for alder. For fremtid vil en enhetsøkning føre til en reduksjon i oddsen for å ha pensjonssparing med 0,738. Vi kan også se på det invers, ved å si at en enhets *reduksjon* i fremtid (at en person blir mer fremtidsrettet) vil øke oddsen for pensjonssparing med 1,355 (1/0,738) eller sannsynligheten med 35,5%.

I blokk 4 inkluderes Risiko, som er målt på en 5-punkts Likert-skala slik som fremtid, hvor 1 er at vedkommende er risikovillige, mens 5 er at de er risikoaverse. Introduksjonene av denne variabelen er signifikant og bedrer forklaringen av den avhengige variabelen sammen med de andre uavhengige variablene. Både kjønn og fremtid blir usignifikante ved innføring av variabelen. Dette betyr at effekten av kjønn og fremtid ”spises opp” av risiko. For kjønn betyr dette at menn i gjennomsnittet tar mer risiko enn kvinner og for fremtid betyr det at de mindre fremtidsrettete tar i gjennomsnitt mer risiko enn de fremtidsrettete. Dette høres kanskje rart ut, men siden menn er vår referansekategori og kvinnene at er mer fremtidsrettet virker det som en grei påstand. Siden risiko har en verdi under 1, ser vi på den invers, ved å si at en enhets reduksjon i risiko (at en person blitt mer risikovillig) vil øke oddsen for pensjonssparing med 1,3793 (1/0,725) eller sannsynligheten med 37,93%.

Innføring av antallr i blokk 5 er ikke signifikant og dette betyr at den ikke har påvirkning på valg av pensjonssparing i sammenheng med de andre variablene. Antallr ble tatt ut av regresjonen, og i blokk 5 blir dermed inntekt tatt i betraktning. Inntekt består av 9 inntektsgrupper, hvor vi har tatt ut "Inntekt under 200.000" for å kunne måle de andre gruppene opp mot denne. Innføringen av inntekt førte til at de uavhengige variablene sammen forklarte eierskap av pensjonssparing bedre. I blokk 6 prøvde vi å innføre utdanning, men den var ikke signifikant, slik at vår endelige modell er blokk 5. Denne modellen klassifiserer riktig 73,2% av tilfellene i blokken, noe som anses som bra. Under er et utdrag av variablene i regresjonsligningen fra SPSS.

Tabell 6 - Logistisk regresjon av privat pensjonssparing

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Er du...? Kjønn(1)	,240	,188	1,627	1	,202	1,271
	Hva er din alder?	,003	,006	,245	1	,621	1,003
	fremtid	-,267	,141	3,593	1	,058	,766
	Risiko	-,321	,078	17,012	1	,000	,726
	InntektOver1000000(1)	2,363	,649	13,279	1	,000	10,624
	Inntekt200000til300000(1)	1,023	,468	4,780	1	,029	2,783
	Inntekt300000til400000(1)	1,701	,430	15,642	1	,000	5,481
	Inntekt400000til500000(1)	1,531	,415	13,620	1	,000	4,624
	Inntekt500000til600000(1)	1,566	,428	13,375	1	,000	4,786
	Inntekt600000til700000(1)	1,449	,484	8,966	1	,003	4,258
	Inntekt700000til800000(1)	1,313	,640	4,212	1	,040	3,718
	Inntekt800000til1000000(1)	1,754	,560	9,793	1	,002	5,777
	Constant	-1,798	,527	11,649	1	,001	,166

Etter innførsel av inntekt mister også alder noe av effekten, fordi de med høyere alder har også høyere inntekt. Alle inntektsverdiene er her signifikante med høye oddsratioer. Dette betyr at oddsen for å ha pensjonssparing er 10,624 ganger høyere for de med inntekt over en million, sammenlignet med de med inntekt under 200.000. Slik er det for alle inntektsgruppene, så hvis en person befinner seg i en annen inntektsgruppene er sannsynligheten og også oddsen for å ha pensjonssparing større sammenlignet med de i den laveste inntektsgruppen. Oddsratioen for

risiko forteller her at en enhetsreduksjon i risiko (at en person blir mer risikovillig) vil øke oddsen for pensjonssparing med 1,377 (1/0,726) eller sannsynligheten med 37,75%.

Nå kan logit-modellen benyttes til å beregne noen sannsynligheter basert på tabellen over. Vi starter med å sette opp regresjonsligningen:

$$Z = -1,798 + 0,240(\text{menn}) + 0,003(\text{alder}) - 0,267(\text{fremtid}) - 0,321(\text{risiko}) + 2,363(\text{inntekt over } 1.000.000) + 1,023(\text{inntekt } 200.000 \text{ til } 300.000) + 1,701(\text{inntekt } 300.000 \text{ til } 400.000) + 1,531(\text{inntekt } 400.000 \text{ til } 500.000) + 1,566(\text{inntekt } 500.000 \text{ til } 600.000) + 1,449(\text{inntekt } 600.000 \text{ til } 700.000) + 1,313(\text{inntekt } 700.000 \text{ til } 800.000) + 1,754(\text{inntekt } 800.000 \text{ til } 1000.000).$$

Om vi ønsker å måle om 50 år gamle Ola er veldig risikovillig (1 på skalaen) med fremtidsfokus (1 på skalaen) med inntekt over en million har pensjonssparing beregner vi først logit-verdien, og setter den inn i regresjonsformelen:

$$Z = -1,798 + 0,240(1) + 0,003(50) - 0,267(1) - 0,321(1) + 2,363(1) = 0,367$$

$$P = \frac{1}{1 + e^{-(0,367)}} = 59,07\% \text{ sannsynlighet for at Ola har pensjonssparing}$$

Men hvis vi derimot har 30 år gamle Kari som er veldig risikoavers og lite fremtidsrettet med en inntekt mellom 200-300 tusen er sannsynligheten for pensjonssparing:

$$Z = -1,798 + 0,240(0) + 0,003(40) - 0,267(5) - 0,321(5) + 1,023(1) = -3,625$$

$$P = \frac{1}{1 + e^{-(-3,625)}} = 9,21\% \text{ sannsynlighet for at Kari har pensjonssparing}$$

Tabell 6 viser nå oversikten over de signifikante uavhengige variablene som sammen gir en best beskrivelse av pensjonssparing. Alt i alt kan vi si at grad av risiko og inntektsgruppe har mest å si for valg av pensjonssparing ut ifra våre resultater. Så ved å kontrollere for alle disse uavhengige variablene har vi svekket kjønns-gapet, fordi regresjonsmodellen viser at det ikke er noen forskjell mellom kjønnene når det gjelder valg av pensjonssparing.

Fondssparing

Når kun kjønn er lagt til sammen med den avhengige variabelen, er ikke kjønn signifikant og må fjernes. Dermed blir alder tilført i blokk 1 og viser en signifikant verdi. Oddsratioen er på 1,015, slik at sannsynligheten for å ha pensjonssparing er 1,5% for hvert år eldre personen er.

I blokk 2 legges Fremtid inn, men den er heller ikke signifikant sammen med alder og må fjernes. Risiko derimot er signifikant i ny blokk 2. Tilførselen av Risiko øker også logoddsen for alder, fra 1,5 til 1,7%. Vi velger å se på risikoen invers og oddsratioen forteller her at en enhetsreduksjon i risiko (mer risikovillig) vil øke oddsen for fondssparing med 1,486 (1/0,673) eller sannsynligheten med 48,6%.

I blokk 3 legges også antallr inn og er signifikant sammen med de andre variablene. Antallr har en oddsratio på 1,193, som indikerer at en enhets økning i antall rette på kunnskapsspørsmålene vil øke sannsynligheten for pensjonssparing med 19,3%. Oddsratioen for alder reduseres til 1,5% sannsynlighet for hver økning i alder, mens for risiko synker sannsynligheten for fondssparing til 44,09% (1/0,694). I blokk 4 legger inntekt inn, men på grunn av usignifikant verdi fjernes denne og byttes med utdanning i blokk 4. Utdanning har heller ingen påvirkning på den avhengige variabelen i sammenheng med de andre uavhengige variablene og må fjernes. Da blir den endelige modellen vår blokk 3. Denne modellen har kun signifikante verdier og klassifiserer 60,8 av tilfellene riktig og andelen som klassifiseres riktig av de som har fondssparing er høy og bra. Tabellen under viser resultatet fra den logistiske regresjonen i SPSS.

Tabell 7 - Logistisk regresjon av fondssparing

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Hva er din alder?	,015	,005	11,296	1	,001	1,015
	Risiko	-,365	,063	33,489	1	,000	,694
	antallr	,176	,051	11,831	1	,001	1,193
	Constant	-1,719	,390	19,424	1	,000	,179

Logit-modellen kan benyttes til å beregne noen sannsynligheter basert på tabellen over. Vi starter med å sette opp regresjonsligningen:

$$Z = -1,719 + 0,015(\text{menn}) - 0,365(\text{risiko}) + 0,176(\text{antallr})$$

Vi fortsetter med Ola og Kari, men her med andre forutsetninger. Ola er nå en mann 50-årene som er veldig risikovillig med 7 antall rette. Vi får dermed:

$$Z = -1,719 + 0,015(50) - 0,365(1) + 0,176(7) = -0,102$$

$$P = \frac{1}{1 + e^{-(0,102)}} = 47,45\% \text{ sannsynlighet for at Ola har fondssparing}$$

Kari er fortsatt 30 år, veldig risikoavers, og med 4 rette.

$$Z = -1,719 + 0,015(30) - 0,365(5) + 0,176(4) = -2,39$$

$$P = \frac{1}{1 + e^{-(-2,39)}} = 8,39\% \text{ sannsynlighet for at Kari har fondssparing}$$

Tabell 7 viser nå oversikten over de signifikante uavhengige variablene som sammen gir en best beskrivelse av fondssparing. Alt i alt kan vi si at grad av risiko, antall rette og alder har mest å si for valg fondssparing basert på våre resultater. Ved å kontrollere for alle disse uavhengige variablene har vi også her svekket kjønns-gapet, fordi regresjonsmodellen viser at det ikke er noen forskjell mellom kjønnene når det gjelder valg av fondssparing.

Aksjesparing

Når kjønn legges inn i blokk 1 har vi en signifikant verdi og en oddsratio på 1,765. Det betyr at oddsen for å ha aksjesparing er 1,765 ganger større for menn enn kvinner eller 76,5% mer sannsynlig siden mann er vår referansekategori. Risiko har en oddsratio på 0,717 og en enhetsreduksjon i risiko (mer risikovillig) vil øke oddsen for å ha aksjesparing med 1,3947 (1/0,717) eller sannsynligheten med 39,47%.

I neste blokk legges alder inn og det viser seg med en signifikant verdi at alder er med på å forklare aksjesparing sammen med kjønn. Oddsratioen for kjønn har steget, slik at oddsen for å ha aksjesparing er 1,863 ganger større for menn enn kvinner. For hver økning i alder, øker sannsynligheten med 2,4%.

Fremtid blir lagt til i blokk 3, men må fjernes grunnet usignifikant verdi. Femptid blir byttet ut med Risiko og får nå en signifikant verdi sammen med de andre variablene. Alle variablene er fremdeles signifikante, og oddsratioen for kjønn er endret til 1,788, mens for alder er den på 1,026. Oddsratioen viser at en enhets reduksjon i risiko (mer risikovillig) vil øke oddsen for aksjesparing med 1,395 (1/0,717) eller sannsynligheten med 39,5%.

I blokk 4 legges antallr til og denne verdien er også signifikant. Alle de andre uavhengige verdiene har fortsatt signifikante verdier. Nå er oddsen for kjønn på 1,531, alder er på 1,025 og risiko er på 0,753. Antallr har en oddsratio på 1,197, som indikerer at en enhetsøkning i antall rette vil øke oddsen for aksjesparing med 1,197 ganger hvert rett svar, eller økes med 19,7%.

Inntekt ilegges i blokk 5, med en signifikant verdi som gjør at det har en påvirkning på valg av aksjer i sammenheng med de andre variablene. I blokk 6 ble utdanning ilagt, men på grunn av usignifikant verdi ble denne fjernet og blokk 5 ble vår endelige modell. Modellen predikerer nå riktig 73,3% av alle tilfellene. Under er et utdrag av regresjonsligningen fra SPSS.

Tabell 8 - Logistisk regresjon av aksjesparing

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Er du...? Kjønn(1)	,271	,187	2,105	1	,147	1,312
	Hva er din alder?	,023	,006	15,294	1	,000	1,024
	Risiko	-,288	,073	15,488	1	,000	,750
	antallr	,129	,068	3,649	1	,056	1,138
	InntektUnder200000(1)	2,587	,642	16,215	1	,000	13,292
	Inntekt200000til300000(1)	2,462	,630	15,265	1	,000	11,734
	Inntekt300000til400000(1)	2,280	,614	13,776	1	,000	9,781
	Inntekt400000til500000(1)	2,068	,600	11,882	1	,001	7,913
	Inntekt500000til600000(1)	1,535	,603	6,484	1	,011	4,642
	Inntekt600000til700000(1)	1,826	,637	8,216	1	,004	6,206
	Inntekt700000til800000(1)	2,076	,752	7,621	1	,006	7,970
	Inntekt800000til1000000(1)	1,228	,689	3,173	1	,075	3,414
	Constant	-16,620	4,120	16,270	1	,000	,000

Etter innførsel av inntekt mister kjønn og antallr noe av effekten. Dette kan skyldes at menn har i gjennomsnitt en høyere inntekt enn kvinner og de som har flere antallr har høyere inntekt enn de som har færre antall riktige. Alle inntektsverdiene er her signifikante med høye oddsratioer, med unntak av inntektsgruppen ”mellom 800.000 til 1.000.000 som ikke kan kommenteres. Vi måler her inntektsgruppene mot den høyeste inntektsgruppen, med inntekt over en million. Dette betyr at oddsen for å ha aksjesparing er 13,292 ganger høyere for de med inntekt under 200.000, sammenlignet med de med inntekt over en million. Slik er det for alle inntektsgruppene sett opp mot inntektsgruppen over en million. Derfor er sannsynligheten og oddsen for aksjesparing større dersom en person befinner seg i en annen inntektsgruppe sammenlignet med de i den høyeste inntektsgruppen. Oddsratioen for risiko, forteller her at en

enhetsreduksjon i risiko (at en person blir mer risikovillig) vil øke oddsen for aksjesparing med 1,333 (1/0,750) eller sannsynligheten med 33,3%.

Vi benytter også her logit-modellen for å beregne noen sannsynligheter basert på tabellen over.

Vi starter med å sette opp regresjonsligningen:

$$\begin{aligned} Z = & -16,620 + 0,271(\text{menn}) + 0,023(\text{alder}) - 0,288(\text{risiko}) + 0,129(\text{antallr}) + \\ & 2,587(\text{inntektunder200.000}) + 2,462(\text{inntekt200.000til300.000}) + 2,280(\text{inntekt300.000til400000}) + \\ & 2,068(\text{inntekt400.000til500.000}) + 1,535 (\text{inntekt500.000til600.000}) + \\ & 1,826(\text{inntekt600.000til700.000}) + 2,076(\text{inntekt700.000til800.000}) + \\ & 1,228(\text{inntekt800.000til1000.000}). \end{aligned}$$

Ola er fortsatt 50 år, veldig risikovillig, har 7 antall rette med en inntekt på mellom 200 og 300 tusen.

$$Z = -1,620 + 0,271(1) + 0,023(50) - 0,288(1) + 0,129(7) + 2,462(1) = 2,878$$

$$P = \frac{1}{1 + e^{-(2,878)}} = 94,67\% \text{ sannsynlighet for at Ola har aksjesparing}$$

Men hvis vi derimot har 30 år gamle Kari som er veldig risikoavers med 4 antall rette og en tinntekt mellom 300 og 400 tusen.

$$Z = -1,620 + 0,271(0) + 0,023(30) - 0,288(5) + 0,129(4) + 2,280(1) = 0,425$$

$$P = \frac{1}{1 + e^{-(0,425)}} = 60,46\% \text{ sannsynlighet for at Kari har aksjesparing}$$

Tabell 8 viser nå oversikten over de signifikante uavhengige variablene som sammen gir en best beskrivelse av aksjesparing. Alt i alt kan vi si at grad av risiko, alder og inntektsgruppe har mest å si for valg av aksjesparing ut ifra våre resultater. Ved å kontrollere for alle disse uavhengige variablene har vi svekket kjønnsgapet, fordi regresjonsmodellen viser at det ikke er noen forskjell mellom kjønnene når det gjelder valg av aksjesparing.

7. Diskusjon

Formålet med denne utredningen var å avdekke om det var forskjell i finansiell forståelse samt spareatferd mellom norske kvinner og menn. I analysen har vi forsøkt å besvare denne problemstillingen, samt kartlegge eventuelle forklaringer for de identifiserte kjønnsforskjellene. I dette kapittelet ønsker vi å drøfte funnene gjort i analysen opp mot vår problemstilling, samt knytte dette opp mot den teoretiske forankringen. Vi velger å ta for oss hvert av de fire forskningsspørsmålene og drøfte disse opp mot hovedfunnene i analysen, samt knytte dette opp mot tidligere forskning.

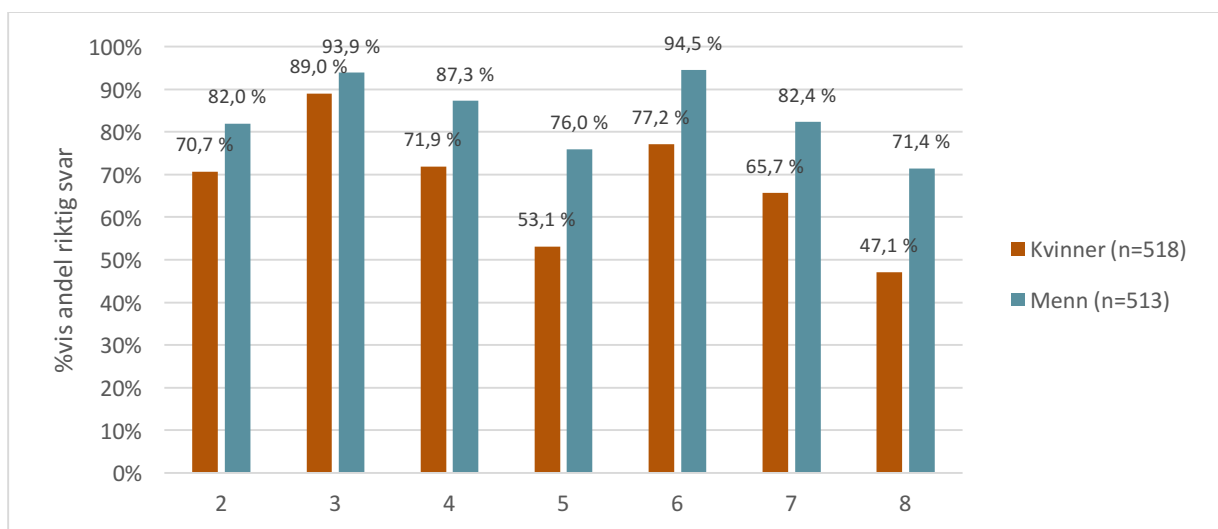
7.1 ”Er det en forskjell mellom kvinner og menn ved valg av spareform?”

Innledningsvis i analysen benytter vi av oss t-test samt kji-kvadrattest for å avdekke om det er en sammenheng mellom kjønn og valg av spareform. Funnene viser til at det er en signifikant sammenheng mellom kvinner og menn og de ulike spareproduktene de benytter seg av. Det er ikke ukjent for oss at menn tar mer risiko (Barber & Odean, 2001). Våre resultater er at menn sparer mer i aksjer, fond og privatpensjonsparing er dermed sterkt samsvarende med tidligere forskning. Blant annet forskning gjennomført av Halvorsen (2011) dokumenterte at det er en høyere andel av norske menn som investerer i aksjer og mer risikofylte produkter enn det norske kvinner gjør. At kvinner er mer risikoaverse og velger mindre risikofylte produkter som bankinnskudd, vil over tid føre til at kvinner får en lavere avkastning på sparepengene sine (Gjensidige, 2017). Funnene i analysen av sammenhengen mellom kjønn og valg av spareform samsvarer altså med tidligere forskning. Det er verdt å belyse den høyere korrelasjonen som er funnet mellom de som har kunnskap til de ulike produktene med de som eier de ulike spareproduktene. På bakgrunn av dette kan man stille spørsmål til om kvinner ville ha benyttet seg mer av risikofylte produkter som kan føre til høyere avkastning dersom de hadde hatt høyere kunnskap om de ulike produktene. I så fall kan opplæring i finans bidra til å tette inntektsgapet mellom kvinner og menn, siden deler av dette skyldes menns høyere finansinntekter. En annen forklaring til disse høye korrelasjonene er at det vil være unaturlig å svare at man har høy kunnskap om spareprodukter man ikke benytter seg av.

7.2 ”Har norske kvinner og menn ulik finansiell forståelse?”

Nivået av den finansielle forståelsen måles i utredningen ved syv kunnskapsspørsmål om finansielle konsepter. Det kan diskuteres om dette er en tilstrekkelig måte å måle forståelsen på. Mangel på konseptualisering og en internasjonal definisjon av begrepet gjør det vanskelig

å måle (Huston, 2010). Innledningsvis blir den deskriptive analysen presentert, den beskriver funnene av de syv kunnskapsspørsmålene. Her avdekkes det et kunnskapsgap mellom norske kvinner og menn. Størst er gapet mellom spørsmål relatert til risiko og diversifisering i en portefølje hvor norske menn har betydelig høyere kunnskap enn norske kvinner. Dette gir støtte til annen internasjonal forskning blant annet Lusardi og Mitchell (2008) som avslørte at kvinner generelt har mindre finansiell kompetanse enn menn. Et annet funn i analysen som er verdt å belyse er at andelen av respondentene som svarer *vet ikke* er relativt stor. Fra tidligere undersøkelser vet vi at de som svarer *vet ikke* viser til like lite eller mindre forståelse enn de som svarer feil (Lusardi & Mitchell, 2008, s. 42).

Figur 34 – Riktig svar på de syv kunnskapsspørsmålene

De norske kjønnsforskjellene kartlegges og illustreres ovenfor. Kvinner svarer i gjennomsnitt dårligere på alle spørsmål om de ulike finansielle konseptene. Vi konkluderer derfor med at det eksisterer kjønnsforskjeller mellom norske kvinner og menn ved finansiell forståelse.

7.3 ”Er det en sammenheng mellom finansiell forståelse og valg av spareform”

Ved å benytte en kji-kvadrattest undersøkte vi om det eksisterte signifikante sammenhenger mellom valg av spareprodukt og nivå av den finansielle forståelsen. Fokus lå på de tre spareformene hvor vi tidligere dokumenterte kjønnsforskjeller. Funnet i analysen viser at kun spareformen *fondssparing* var signifikant avhengig av nivået for kjønnsforskjeller for norske kvinner. Det kan diskuteres at årsaken til dette igjen er avhengig av at norske kvinner har lavere gjennomsnittlige lønn enn menn. En av forklaringene for at kvinner med god finansiell forståelse ikke velger å spare i produkter som kan gi høyere avkastning, er at kvinner ofte er

mer risikoaverse i økonomiske beslutninger som er bekreftet av Bernasek og Jianakoplos (1998). Eller det kan være på grunn av at kvinner muligens har en lavere finansiell evne. Funnene for menn viser derimot at valg av spareprodukter har en sterk samvariasjon med nivået på den finansielle forståelse. Antall riktige svar på kunnskapsspørsmålene har en signifikant sammenheng mellom sannsynlighet til å ha alle de tre spareformene. Dette kan forklares av at menn ofte er villig til å ta høyere risiko (Barber & Odean, 2001). Og at menn med høyere forståelse har lettere for å forstå at det i det lange løp vil det være mer lønnsomt å velge aksjesparing, da skatter og inflasjon spiser opp den lave renten banken tilbyr (N. Johannessen, 2014).

7.4 ”Er det andre faktorer som påvirker sammenhengen mellom kjønn og valg av spareform?”

For å besvare utredningen analyserer vi forskningsmodellen i sin helhet og benytter oss av kji-kvadrattest, t-test og en binærlogistisk regresjon. Den logistiske regresjonen er brukt for å kontrollere om andre faktorer kan forklare funnene. Dette gir en vurdering på om funnene i analysen var pålitelige. Formålet med det fjerde forskningsspørsmålet var å undersøke om det var andre bakenforliggende faktorer som forklarte kjønnsforskjellene som ble dokumentert ved bruk av spareformene *pensjonssparing*, *fondssparing* og *aksjesparing* innledningsvis i analysen som er diskutert i de tre forrige delkapitlene. Våre funn fra den logistiske regresjonen viser at kjønnsforskjellene som var dokumentert i stor del kunne forklares av andre trekk/faktorer.

Forskjellene ved *pensjonssparing* kan i stor grad forklares med villighet til å ta risiko og inntektsnivået, og mindre grad forklares av alder, kjønn og fremtidstenking. Av de som har høyere utdanning er 60% kvinner (Statistisk Sentralbyrå, 2017b), men vi ser i analysen at dette ikke har en effekt på spareatferden. Det som påvirker og øker sannsynligheten for at en person velger pensjonssparing er at personen er villig til å ta risiko og har en inntekt over 200.000 kroner. For alle inntektsgruppene over 200.000, høyner sannsynligheten for at personen har pensjonssparing.

Funnet av de store kjønnsforskjellene ved sparing i *fond*, kan i større grad forklares av respondentens alder, risiko og antall riktig svar på de syv kunnskapsspørsmålene. Med andre ord vil nivået på den finansielle forståelsen til den enkelte ha en effekt og ved en økning i antall rette vil sannsynligheten for fondssparing også øke. Vi bekrefter at ved sparing i fond eksisterer

det en sammenheng mellom nivået av forståelse og sannsynligheten for at man benytter seg av fondssparing. Sannsynligheten for fondssparing øker altså med alder hos personen og jo mer risikovillig personen er, jo høyere er sannsynligheten for at personen sparer i fond.

Aksjesparing er den siste spareform hvor vi bekreftet signifikante kjønnsforskjeller i første del av analysen. Ved videre analyse fant vi at disse signifikante forskjellene svekkes, og kan bedre forklares av andre bakenforliggende faktorer. Funnene var at sannsynligheten for å spare i aksjer i større grad er avhengig av alder, villighet til å ta risiko samt inntekt og i mindre grad av om man er mann eller kvinne eller om man har høy eller lav finansiell forståelse. Sannsynligheten for at en person sparer i aksjer øker desto eldre personen er og jo mer villig personen er til å ta risiko. Den øker også ved at personen har inntekt under en million.

Norge er ikke et fullstendig likestilt land og norske menn tjener i gjennomsnitt betydelig mer enn norske kvinner. Den gjennomsnittlige forskjellen i 2015 utgjør hele 180 000 kr i året (Statistisk Sentralbyrå, 2017b). Dermed er det ikke unaturlig å tenke/anta at siden menn har i gjennomsnitt mer penger tilgjengelig fører til at de også i større grad har mulighet til å spare i produkter med høyere risiko med mulighet til å tape.

7.5 Oppsummering

For å kommentere funnene av analysen i sin helhet opp mot vår problemstilling hvor vi ønsket å undersøke om det var forskjeller i finansiell forståelse og spareatferd mellom norske kvinner og menn, kan vi bekreftet at det finnes kjønnsforskjeller i nordmenns finansielle forståelse, der menn har et høyere nivå enn kvinner. Funnene som bekreftet at det var en betydelig sammenheng mellom finansielle forståelse og valg av spareprodukter, viste seg i videre analyse å være bedre forklart av andre bakenforliggende variabler. Risiko villighet, inntekt og alder var noen av disse variablene som bedre forklarte spareatferden til norske kvinner og menn. Kun fondssparing var signifikant påvirket av om man hadde god eller dårlig finansiell forståelse.

8. Konklusjon

Denne utredningen har sett på om det er forskjeller eller samvariasjon i finansiell forståelse og valg av spareprodukter. Analysen av forskjeller i finansiell forståelse og spareatferd mellom norske kvinner og menn viser til at valget av spareprodukter i høy grad avhenger av om man er kvinne eller mann. Når man kontrollerer resultatet for andre bakenforliggende faktorer, avdekkes det at forskjellene i stor grad kan forklares av inntektsnivå, grad av villighet til å ta risiko, alder og nivået av den finansielle forståelsen.

Gjennom arbeidet med den teoretiske forankringen har vi avdekket at det i flere land eksisterer kjønnsforskjeller ved finansiell forståelse. Resultatet fra vår analyse er at disse kjønnsforskjellene også eksisterer i stor grad i Norge hvor kvinner generelt svarer dårligere enn menn på alle spørsmål som brukes til å måle kunnskapsnivået. Kan derfor bekrefte at det eksisterer kjønnsforskjeller ved finansiell forståelse mellom norske kvinner og menn. Vårt funn er at norske menn generelt har et høyere nivå av forståelse enn norske kvinner, spesielt da under konsepter som *risiko*, *inflasjon* og *renters renter*. Det er litt overraskende å finne disse store kjønnsforskjellene i finansiell kunnskap, når Norge er ett av de mest likestilte landene i verden, og kvinner har minst like høy utdanning som menn.

Vi har også funnet at det kun er signifikante forskjeller mellom norske kvinner og menn ved valg av spareproduktene *aksjer*, *fond* og *pensjonssparing*, hvor norske menn har større sannsynlighet for å benytte seg av disse produktene. Vi undersøkte videre om årsaken til dette var at menn i gjennomsnitt har høyere finansiell forståelse enn kvinner, samt kontrollerte for andre påvirkningsvariabler. Resultatet fra analysen viste at de signifikante forskjellene i kjønn ved valg av de ulike spareproduktene i stor grad ble forklart av andre faktorer, og i mindre grad av den finansielle forståelsen. Risikovillighet samt inntektsnivå er faktorene som forklarer best sannsynligheten for at en person har *pensjonssparing*, mens kjønn, alder og fremtidstenkning har mindre påvirkning. For *fondssparing* er det alder, risikovillighet og nivået på den finansielle forståelsen som sammen forklarer valget best. Sannsynligheten for at man benytter seg av *aksjesparing*, forklares mest av alder, risikovillighet samt inntekt, mens kjønn og den finansielle forståelsen påvirker i mindre grad.

Under arbeid med den teoretiske tilnærmingen bekreftet vi at flere aktører anser kartlegging av finansiell forståelse for relevant, samt at flere norske aktører arbeider med å øke nordmenns

finansielle forståelse. I tillegg har oppmerksomhet samt satsing internasjonalt hatt en økning de siste årene. Funnet i analysen viser at de fleste av respondentene velger å bruke tips fra banken ved valg av de ulike spareformene. Når det i den nærmeste fremtiden vil komme flere tilbydere i tillegg til de tradisjonelle bankene i finansielle markedet er det ikke gitt at disse vil ta like mye hensyn til forbrukernes interesser. Større ansvar vil sannsynligvis tilfalle den enkelt, og vi stiller spørsmål til om den norske befolkning spesielt med tanke på de norske kvinnene, har nok forståelse til å ta gode økonomiske avgjørelser.

Våre funn gir et bilde av finansiell kunnskap og atferd i Norge i dag, da respondentene i undersøkelsen strekker seg over hele landet med alder mellom 18 og 79 år og funnene kan derfor generaliserer til den norske befolkningen i samme aldersklasse.

8.1 Implikasjoner/Begrensninger

Ettersom det finansielle markedet stadig utvikler seg og blir mer komplisert kan lav finansiell kompetanse bli en utfordring i fremtiden. Kravet til kunnskap økes og mer ansvar blir tillagt den enkelte til å ta gode økonomiske avgjørelser og skape en god fremtid.

Utredningen vår har også noen begrensninger samt implikasjoner som vi ønsker å belyse og kommentere. Spørreundersøkelsen har noen underlige svar hvor enkelte svarer at de verken har sparekonto, BSU eller fond, men de har kredittkort og boliglån. En av de kvinnelige respondentene valgte å ikke oppgi alder, slik at vedkommende ikke kunne plasseres i en alderskategori. Der hvor folk har valgt å ikke svare er det noen missing values i analysene. Vi har ikke testet om det er et mønster i manglende verdier som kan påvirke analyseresultatene, men vi antar at disse hadde liten påvirkning på funnene i utredningen.

Det er også viktig å belyse implikasjonene ved bruk av sekundærdata for analyse som kan føre til dårlig validitet og relabilitet (måler vi det vi faktisk ønsker?). Noen av spørsmålene i spørreskjemaet kunne vært formulert annerledes og noen kunne vært byttet ut med andre spørsmål som gjerne kunne egnet seg bedre i denne utredningen. Likevel har vi valgt ut de spørsmålene som er best egnet til å besvare vår problemstilling. For å lage en god modell som hadde høy forklaringskraft og predikerte bra valgte vi å nedjustere den såkalte cut-off-verdien i regresjonsanalysen. Om man velger å nedjustere denne verdien kan man oppleve en avveining i at noen av de sanne tilfellene for å ikke være i hendelsesklassen vil bli feilaktig klassifisert

som hendelser. I vår utredning kan dette bety en implikasjon som for eksempel at de som har pensjonssparing kan bli klassifisert som å ikke ha pensjonssparing. Siden vi har en ganske lav sannsynlighet for å ha for eksempel *pensjonssparing* i utgangspunktet, anser vi ikke dette som et stort problem.

8.2 anbefalinger

Da vi i denne utredningen har kartlagt nivået på den finansielle forståelsen til norske kvinner og menn ser vi et stort behov for økt kunnskap innen økonomi. Dette spesielt til norske kvinner som scorer dårligere enn menn på alle de økonomiske konseptene som ble målt (Inflasjon, renter, renters rente effekt, avkastning, risiko og diversifisering av aksjer). Vi ser behov for at det gjennomføres tiltak for å forbedre nordmenns økonomiske nivå, og spesielt da rettet mot norske kvinner. Flere aktører i finansnæringen anerkjenner og jobber for å få til en bedre opplæring i økonomi i en tidligere alder. De har samlet seg i et nettverk ledet av Finans Norge (AksjeNorge, 2017b), med ønske om å være pådrivere for en tydeligere prioritering av personlig økonomi i læreplanene og nettverket ønsker at det skal utarbeides en felles handlingsplan for økt økonomikompetanse i skolen. Et annet eksempel er DnB's Lærepengeprogram for unge som er et undervisningsopplegg som gir barn en grunnleggende forståelse for penger, inntekt og forbruk, egne økonomiske rettigheter og gode sparevaner (DNB, 2017). Interesse- og arbeidstakerorganisasjonen Econa for økonomier, er en av disse aktørene som tar opp behovet for å forbedre økonomi opplæring i de norske skolene, og får også støtte av Finans Norge (Econa, 2016). De henvender seg til eldre barn enn DnB. Mange aktører i finansnæringen ser behovet for at økonomi læres tidlig, for å forebygge betalingsproblemer, samt gjøre unge klar for de økonomiske utfordringene som de møter når de står på egne bein.

Finans Norge peker på at personlig økonomi er en viktig del av menneskers allmennutdanning. De mener at dette får for liten plass i skolen i dag. Problemet er at temaet bringes for sent på banen samt at økonomisk opplæring ikke er systematisk, men opp til hver enkelt skole. Finans Norge foreslår derfor at personlig økonomi bør tas inn i hele utdanningsløpet. Først som kompetansemål i læreplanen i barneskolen, deretter som et eget fag på ungdomstrinnet og til sist mer fokus i videregående opplæring. Dette er funn vi støtter, og mener helt klart at økonomiopplæring må innføres i tidlig skolealder og med et ønske om at kjønnsforskjellene i den finansielle forståelsen kan jevne seg ut de neste tiårene.

8.2.1 Videre forskning

Det er generelt lite forskning i Norge på befolkningens nivå av finansiell forståelse. Til vår beste kunnskap er det ingen andre i Norge som har undersøkt dette nivået opp mot spareatferd og dermed ville det vært interessant å sjekke om nivået på forståelsen og dens påvirkning på spareatferd har endret seg etter for eksempel fem år. Det er dokumentert at flere banker og andre aktører samarbeider for å forbedre kunnskapsnivået i Norge. Det hadde vært spennende å se om denne opplæringen ville hatt en ønsket effekt, og dermed kunne føre til økt kunnskapsnivå.

På grunn av tidsbegrensning har vi ikke samlet inn data selv og har dermed ikke fått alt datamateriale som vi kunne ønske for å på best mulig vis kartlegge det norske kunnskapsnivået samt effekten dette har på nordmenns spareatferd. Det ville derfor vært interessant å undersøke nærmere ved å hente mer hensiktsmessig datamateriale som ”matcher” problemstillingen bedre. For eksempel ville det vært spennende å få informasjon om hvor mye respondentene har til rådighet å spare, samt beløp på hvor mye de sparer per måned. I tillegg burde andre forhold som kunnskap, risiko og framtidorientering burde også undersøkes nærmere, da disse kan forklare deler av inntekts- og formuegapet mellom norske kvinner og menn. Flere store aktører har fokus på den finansielle forståelsen samt hvordan denne forbedres. Den finansielle forståelsen blir viktigere, grunnet blant annet endringer i teknologi og deregulering som vil overført til den enkelte.

En internasjonal sammenligning ville også vært interessant. Det ville vært spennende å undersøke om andre land ville hatt lignende sammenhenger mellom finansiell forståelse og spareatferd som funnet i Norge. En annen relevant vinkling ville være å se om det er andre sammensetninger av faktorer som påvirker spareatferden i andre land enn de som er funnet i Norge.

Referanseliste

- AksjeNorge. (2016). Nasjonal kartlegging av finansiell forståelse. *AksjeNorge*, (06.01.2017). Lastet ned fra <http://aksjenorge.no/aktuelt/2016/01/07/nasjonal-kartlegging-av-finansiell-forstaelse/>
- AksjeNorge. (2017a, 23.03.2017). Ofte stilte spørsmål og svar om aksjesparkonto Hentet fra <http://aksjenorge.no/aksjesparekonto/ofte-stilte-sporsmal-svar/>
- AksjeNorge. (2017b). Skolemeny.no konferansen Hentet fra <http://aksjenorge.no/arrangementer/skolemeny-no-konferansen/>
- Allianz. (2017). Then will the penny drop. . *Money, financial literacy and risk in the digital age*.
- Atkinson, A., McKay, S., Kempson, E. & Collard, S. (2006). Levels of Financial Capability in the UK: Results of a baseline survey, préparé pour Financial Services Authority par le Personal Finance Research Centre, Université de Bristol, Royaume-Uni, mars 2006. *Consumer Research Paper*(47).
- Atkinson, A. & Messy, F.-A. (2012). *Measuring Financial Literacy: Results of the OECD / International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study*: Paris: OECD Publishing.
- Barber, B. M. & Odean, T. (2001). Boys Will be Boys: Gender, Overconfidence, and Common Stock Investment. *The Quarterly Journal of Economics*, 116(1), 261-292.
- Bodie, a. K. (1999). *Marcus. Investments*: Mc Graw-Hill International Editions.
- Bodie, Z., Kane, A. & Marcus, A. J. (2008). *Investments* (ed.): New York: McGraw-Hill.
- Bourdbar Tacklami, E. (2013). Incentiveeffekter av pensjonsreformen 2011 : pensjoneringsadferd i et pensjonssystem med fleksibel pensjoneringsalder Vol. 2013.
- Braut, G. S. (2014). Odds ratio. I Store norske leksikon. Hentet fra https://snl.no/odds_ratio
- Braut, G. S. (2015). Type II-feil. I Store norske leksikon. Hentet fra https://snl.no/type_II-feil
- DNB. (2016). Sparekontoen er et tapsprosjekt Hentet fra https://www.dnb.no/privat/sparing-og-investering/sparekonto-er-tapsprosjekt.html?WT.ac=Seksjon_Sparing_sparekonto-tapsprosjekt_lenketekst&WT.svl=ArticleLink
- DNB. (2017). Dette er Lærepenger Hentet fra <https://www.dnb.no/om-oss/samfunnsansvar/laerepenger.html>
- Dwyer, P. D., Gilkeson, J. H. & List, J. A. (2002). Gender differences in revealed risk taking: evidence from mutual fund investors. *Economics Letters*, 76(2), 151-158. doi: 10.1016/S0165-1765(02)00045-9
- Døskeland, T. M. (2014). *Personlig finans : et helhetlig rammeverk for hvordan vi skal forholde oss til finansmarkedet*. Bergen: Fagbokforl.
- Econa. (2016). Skolens opplæring i personlig økonomi er for dårlig. Finans Norge støtter Econas funn i undersøkelse. Lastet ned fra <https://www.econa.no/skolens-opplaring-i-personlig-okonomi-er-for-darlig-finans-norge-stotter-econas-funn-i-undersokelse>
- Econa. (2017). Manglende forståelse og kunnskap om personlig økonomi hos unge, har blitt et samfunnsproblem. 2017. Lastet ned fra <https://www.econa.no/manglende-forstaelse-og-kunnskap-om-personlig-okonomi-hos-unge-har-blitt-et-samfunnsproblem>
- Eggen, S. A. (2011). Katona og forventningsbarometeret. *Magma*, 14(4), 41-49.
- Eikemo, T. A. & Clausen, T. H. (2012). *Kvantitativ analyse med SPSS : en praktisk innføring i kvantitative analyseteknikker* (2. utg. utg.). Trondheim: Tapir akademisk forl.

- Eurostat. (2016). Gender pay gap in unadjusted form Hentet fra <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdc340&plugin=1>
- EVRY. (2017). PDS2, direktivet som vil endre bankvirksomheten slik vi kjenner den Lastet ned fra <https://www.evry.com/no/media/artikler/psd2-the-directive-that-will-change-banking-as-we-know-it/>
- Finans Norge. (2013, 29.10.2013). Når er det lurt å begynne pensjonssparing? Lastet ned fra <https://www.finansnorge.no/aktuelt/nyheter/2013/10/nar-er-det-lurt-a-begynne-pensjonssparing/>
- Finans Norge. (2014, 01.06.2014). Individuell pensjonssparing. Lastet ned fra <https://www.finansnorge.no/tema/liv-og-pensjon/Privat-pensjonssparing-/>
- Finansportalen. (2017). Risiko og avkastning. Lastet ned fra <https://www.finansportalen.no/plassere-penger/risiko-og-avkastning/>
- Ghauri, P. N. & Grønhaug, K. (2010). *Research methods in business studies* (4th ed. utg.). Harlow: Financial Times Prentice Hall.
- Gjensidige. (2017). Fondssparing i detaljer. *Velg riktig fondstype*. Hentet fra <https://www.gjensidige.no/privat/sparing/fondssparing/detaljer>
- Globalis. (2017). G20 Hentet fra <http://www.globalis.no/Organisasjoner/G20>
- Halvorsen, E. (2011). Norske husholdningers sparing. *Økonomiske analyser (trykt utg.)*. Årg. 30, nr 3 (2011), 31-35.
- HDM. (2016). The Human Morality Database Hentet fra <http://www.mortality.org/>
- Heldal, J. (2006). Logistisk regresjon - kurskompendium i byråskolens kurs SM507 Vol. 2006/54.
- Hellevik, O. (2003). Kvantitativ analyse: Statistisk raffinement versus mening. *Sosiologisk tidsskrift*, 11(01), 54-74.
- Henriksen, E. L. (2016). Sparekontoen er et tapsprosjekt: - Nå bør du se etter andre spareformer. *DNB, 2016*. Lastet ned fra <https://dnbfeed.no/privatokonomi/derfor-taper-du-pa-sparekontoen/>
- Hinton, P. R., Brownlow, C. & McMurray, I. (2014). *SPSS explained* (2nd ed. utg.). London: Routledge.
- Hoff, E. (2011). Bankers likviditet og finansiering. *Norges Bank*. URL: http://www.norges-bank.no/contentassets/72cd4e2718904fb4a3dc68bab0ff4bf1/bankers_likviditet_og_finansiering.pdf (08.05. 2013)
- Huston, S. J. (2010). Measuring Financial Literacy. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 296-316. doi: 10.1111/j.1745-6606.2010.01170.x
- IBM. (2017). Classification table in logistic regression Hentet fra <http://www-01.ibm.com/support/docview.wss?uid=swg21479726>
- Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? : innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (2. utg. utg.). Kristiansand: Høyskoleforl.
- Jappelli, T. & Padula, M. (2013). Investment in financial literacy and saving decisions. *Journal of Banking & Finance*, 37(8), 2779-2792.
- Jianakoplos, N. A. & Bernasek, A. (1998). ARE WOMEN MORE RISK AVERSE? *Economic Inquiry*, 36(4), 620-630. doi: 10.1111/j.1465-7295.1998.tb01740.x
- Johannessen, A. & Tufte, P. J. (2002). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt.
- Johannessen, N. (2014). Slik blir du en aksjevinner. Lastet ned fra <http://e24.no/privat/penger/slik-blir-du-en-aksje-vinner/22788081>

- Johnson, E. & Sherraden, M. S. (2007). From Financial Literacy to Financial Capability among Youth. *J. Soc. & Soc. Welfare*, 34, 119.
- Katona, G. (1975). *Psychological economics*. New York: Elsevier.
- Kempson, E., Collard, S. & Moore, N. (2006). Measuring financial capability: An exploratory study for the Financial Services Authority. *Consumer Financial Capability: Empowering European Consumers*, 39.
- Kim, J. (2001). Financial knowledge and subjective and objective financial well-being. *Consumer Interests Annual*, 47, 1-3.
- Lusardi, A. & Mitchell, O. S. (2008). Planning and Financial Literacy: How Do Women Fare? *American Economic Review*, 98(2), 413-417. doi: 10.1257/aer.98.2.413
- Lusardi, A. & Mitchell, O. S. (2014). The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence †. *Journal of Economic Literature*, 52(1), 5-44. doi: 10.1257/jel.52.1.5
- Lusardi, A., Schneider, D. J. & Tufano, P. (2011). Financially fragile households: Evidence and implications: National Bureau of Economic Research.
- Løvås, G. G. (2013). *Statistikk for universiteter og høyskoler* (3. utg. utg.). Oslo: Universitetsforl.
- Mitchell, O. (2011). Financial Literacy and Planning: Implications for Retirement Wellbeing (Vol. 17078): National Bureau of Economic Research, Inc.
- Morningstar. (2016, 22.04.2013). Obligasjoner for nybegynnere, *Morningstar*.
- Njarga, B. B. (2016). Store lønnsforskjeller mellom kvinner og menn. *Dinside*. Lastet ned fra <http://www.dinside.no/okonomi/store-lonnsforskjeller-mellom-kvinner-og-menn/60974658>
- Noctor, M., Sheila Stoney og Robert Stradling. (1992). Financial literacy: A discussion of concepts and competences of financial literacy and opportunities for its introduction into young people's learning. London: National foundation for education research.
- Nyhus, E. K. (2004). Forbrukernes forventninger: Relevant for økonomisk utvikling? *Magma*, 7(2), 39-46.
- Nyhus, E. K. (red.). (under publisering). *Saving Behaviour: Economic and psychological Approaches*: WILEY.
- Nyhus, E. K. & Refvik, L. (2016). Nasjonal kartlegging av finansiell kompetanse; på bakgrunn av OECDs internasjonale undersøkelse. *Finansiell Kompetanse i Norge. Utvalgte reusltater fra den norske undersøkelsen*, 6-17.
- OECD. (2006). Financial Market Trends No 89 Volume 2005 Issue 2: Abstract Improving Financial Literacy Analysis of Issues and Policies. *Financial Market Trends*, 2005(2), 117-135.
- OECD. (2013). Addressing women's needs for financial education.
- OECD. (2015). 2015 OECD/INFE toolkit for measuring financial literacy and financial inclusion. (Mars 2015).
- OECD. (2016). OECD/INFE international survey of adult financial literacy competencies.
- Oslo Børs. (2017). Hovedindeksen OSEBX Hentet fra <https://www.oslobors.no/markedsaktivitet/-/details/OSEBX.OSE/overview>
- Peters, M. A. & Arthur, C. (2012). *Financial Literacy Education : Neoliberalism, the Consumer and the Citizen*. Rotterdam: Sense Publishers.
- Rybczynski, K. (2015). Gender differences in portfolio risk across birth cohort and marital status. *Canadian Journal of Economics/Revue canadienne d'économique*, 48(1), 28-63. doi: 10.1111/caje.12118
- Saunders, M. N. K., Lewis, P. & Thornhill, A. (2012). Research methods for business students

- Sekaran, U. & Bougie, R. (2013). *Research methods for business : a skill-building approach* (6th ed. utg.). Chichester: Wiley.
- Selnes, F. (1999). *Markedsundersøkelser* (4. utg. utg.). Oslo: Tano Aschehoug.
- Statistisk Sentralbyrå. (2017). Kvartalsvis inntekts- og kapitalregnskap: 2002- Hentet fra <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/tabeller/knri-tabeller>
- Statistisk Sentralbyrå. (2017a). Fakta om likestilling Hentet fra <https://www.ssb.no/befolkning/nokkeltall/likestilling>
- Statistisk Sentralbyrå. (2017b). Lønn, alle ansatte, 2016 Hentet fra <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/statistikker/lonnansatt/aar/2017-02-01>
- Stoltz, G. (2014). Inflasjon. I Store norske leksikon. Hentet fra <https://snl.no/inflasjon>
- Staavi, T. (2016, 13.04.2016). Enorm og uforklarlig kjønnsforskjell Lastet ned fra <https://www.finansnorge.no/blogg-staavi/enorm-og-uforklarlig-kjonnsforskjell/>
- Syse, A., Pham, D. Q. & Keilman, N. (2016). Befolkningsframskrivinger 2016-2100: Dødelighet og levealder. *Økonomiske analyser [elektronisk ressurs]*, 35(3), 25-36.
- Sørheim, T. I. (2013). Urovekkende store hull i nordmenns renteforståelse. Lastet ned fra <http://e24.no/privat/forbrukerrettigheter/urovekkende-store-hull-i-nordmenns-renteforstaelse/21364536>

Vedlegg

Vedlegg 1 - Spørreundersøkelsen

De spørsmålene vi har valgt å benytte i utredningen vår er:

- Q037
- Q001
- Q008
- Q009
- Q010
- Q011
- Q014
- Q015
- Q017
- Q022
- Q023
- Q024
- Q025
- Q026
- Q027
- Q053
- Q056
- NorDemo_persinnt12
- Q032

CAWI Questionnaire

Name of survey
OECD INFE Norge 2015

Client name

Author(s)
Staubert, Alexander

This questionnaire was written according to TNS quality procedures

checked by

Repeating study (if this survey has been previously conducted)	
Name of survey	OECD INFE Norge 2015
Version	1
Author(s)	Staubert, Alexander
Contact	
Panel	
Duration of questionnaire	
Sample size	Gross: Net:
Sample description	
Quota	
If several countries: indicate the countries	
If several targets	
Check-in site	www.tns-nipo.com
Comments	

Index

Q037 - QD1: Gender
Q038 - QD2: Region
Q039 - QD3: Urban
Q041 - QD4: Language
Q042 - Q042: Tekst1
Q040 - QD5: Household
Q043 - Q043: Tekst2
Q001 - QF1: Decisions
Q002 - QF2: Household budget
Q044 - Q044: Tekst3
Q003 - QF3: Actively saving
Q004 - QF4: Expenditure stock
Q005 - QF5: Goals
Q006 - QF6: Important goal
Q007 - QF7: Actions
Q008 - QF8: Retirement confidence
Q009 - QF9: Retirement plans
Q045 - Q045: Tekst4
Q010 - Qprod1_a: Hørt om
Q011 - Qprod1_b: Har i dag
Q012 - Qprod1_c: Valgt før
Q013 - Qprod1_d: Most recent product
Q014 - Qprod2: Shopping around
Q015 - Qprod3: Information influenced decision
Q016 - Qprod4: Issues
Q017 - QF10:
Q018 - QK1: Self-rated knowledge
Q046 - Q046: Tekst5
Q019 - QF11: Covering costs
Q020 - QF12: Making ends meet
Q021 - QF13: Lost income
Q047 - Q047: Tekst6
Q022 - QK2: Five brothers are given a gift of x
Q023 - QK3: Brothers have to wait for one year with inflation at x percent
Q024 - QK4: Interests on loan
Q025 - QK5: Simple interests
Q026 - QK6: Compound interests
Q027 - QK7:
Q057 - Q057: aksje102
Q028 - QD14: Kunnskap
Q049 - Q049: Passer1
Q052 - Q052: Tekst_
Q051 - Q051: kjennskap_aksjesparing
Q058 - Q058: aksjeX
Q050 - Q050: Eieaksje
Q053 - Q053: viktighet_aksjesparing
Q054 - Q054: Tidshorisont
Q055 - Q055: Hvorf_ikkeaksje
Q056 - Q056: Int_aksjer
~~Q029 - QD7:~~
Q032 - QD9: Educational level
Q033 - QD10: Work situation
~~Q034 - QD11: Additional work situation~~
~~Q035 - QD12: Place of birth~~
Q036 - QD13: Income band

Q037 - QD1: Gender

Single coded

Answer not required | Dummy

Er du...?

Normal

- 1 Mann
- 2 Kvinne

Q038 - QD2: Region

Single coded

Answer not required | Dummy

Hvilket fylke bor du i?

Normal

- 1 Østfold
- 2 Akershus
- 3 Oslo
- 4 Hedmark
- 5 Oppland
- 6 Buskerud
- 7 Vestfold
- 8 Telemark
- 9 Aust-Agder
- 10 Vest-Agder
- 11 Rogaland
- 12 Hordaland
- 13 Sogn og Fjordane
- 14 Møre og Romsdal
- 15 Sør-Trøndelag
- 16 Nord-Trøndelag
- 17 Nordland
- 18 Troms
- 19 Finnmark

Q039 - QD3: Urban

Single coded

Answer not required

Hvilket alternativ beskriver best stedet du bor?

Normal

- 1 En kommune med under 3 000 innbyggere
- 2 En liten by (3 000 til 15 000 innbyggere)
- 3 En by (15 000 til ca. 100 000 innbyggere)
- 4 En storby (mer enn 100 000 innbyggere)
- 5 ~~En storby (mer enn 1 000 000 innbyggere)~~
- 97 Vet ikke *Position fixed *Exclusive

Q041 - QD4: Language

Single coded

Answer not required | Dummy

Hvilket språk var intervjuet gjennomført på?

Normal

1 Norsk

Q042 - Q042: Tekst1

Text

Vi vil nå stille deg noen generelle spørsmål om deg og din husholdning. Hvis du, eller noen andre, bor i husstanden midlertidig, vennligst fortell om den husstanden du vanligvis bor i.

Q040 - QD5: Household

Multi coded

Answer not required

Hvem bor du med i din husstand?

Flere valg mulig.

Normal

- 1 Bor alene
- 2 Med en samboer/ektefelle
- 3 Med egne (eller din partners) barn under 18 år
- 4 Med egne (eller din partners) barn over 18 år
- 5 Med en forelder eller svigerforelder
- 6 Med andre slektninger
- 7 Med venner, kollegaer eller studenter
- 8 Annet

Researcher notes: Strek under "under" og "over": Med egne (eller din partners) barn under 18 år og Med egne (eller din partners) barn over 18 år

Q043 - Q043: Tekst2

Text

Vi stiller de neste spørsmålene for å kunne forstå hva folk tenker om, og hvordan de planlegger, økonomien sin. Det er ingen rette eller gale svar og svarene dine vil være helt anonyme, så vær så snill å svar så ærlig du kan.

Q001 - QF1: Decisions

Single coded

Answer not required

Hvem tar de daglige avgjørelsene angående penger i din husstand?

Normal

- 1 Jeg tar disse beslutningene selv
- 2 Jeg tar disse beslutningene sammen med noen andre
- 3 Noen andre tar disse beslutningene
- 97 Vet ikke *Position fixed *Exclusive

Q002 - QF2: Household budget

Single coded

Answer not required

Har husholdningen din et budsjett? Et husholdningsbudsjett brukes til å bestemme hvor mye av inntekten som skal brukes på forbruk, sparing eller regninger.

Normal

- 1 Ja
- 2 Nei
- 97 Vet ikke *Position fixed *Exclusive

Ask only if **Q040 - QD5,2,3,4,5,6,7,8****Q044 - Q044: Tekst3**

Text

I stedet for å tenke på husholdningen, skal du nå tenke på deg selv.

Q003 - QF3: Actively saving

Multi coded

Answer not required

Har du de siste 12 månedene spart penger på noen av disse måtene (uavhengig om du har pengene fortsatt eller ikke)?

Flere svar mulig

Rotated

- 1 Spart penger hjemme eller i lommeboken
- 2 Satt penger inn på brukskonto/lønnskonto
- 3 Satt penger inn på en sparekonto
- 4 Overlatt til familien å spare for deg
- 5 ~~Spart i < informal savings club >~~
- 6 Kjøpt finansielle investeringsprodukter (ikke pensjonsfond), som for eksempel fond, akjsjer, obligasjoner osv.
- 14 Investert i eiendom
- 12 Oppgradering av bolig
- 7 Investert i andre investeringsobjekter (som gull, kunst osv.)
- 10 Løpende nedbetaling av lån
- 13 Ekstra nedbetaling på lån
- 8 Jeg har ikke spart bevisst *Exclusive
- 97 Vet ikke *Position fixed *Exclusive

Q004 - QF4: Expenditure stock

Single coded

Answer not required

Hvis du personlig må betale en stor utgift i dag - like stor som din månedlige inntekt - ville du kunne betale denne uten å låne penger eller spørre venner eller familie om hjelp?

Normal

- 1 Ja
- 2 Nei
- 97 Vet ikke *Exclusive
- 98 Ikke relevant (jeg har ikke egen inntekt) *Exclusive

Q005 - QF5: Goals

Single coded

Answer not required

Noen setter seg økonomiske mål, som for eksempel å ha nok egenkapital til kjøp av bolig, spare til alderdommen, ferie og reiser, kjøpe bil eller bli gjeldsfri. Har du (personlig eller med din samboer/ektefelle) ett eller flere økonomiske mål?

Normal

- 1 Ja
2 Nei
97 Vet ikke *Position fixed *Exclusive

Ask only if **Q005 - QF5,1****Q006 - QF6: Important goal**

Open

Answer not required

Hva er ditt viktigste økonomiske mål?

- 99 Vet ikke *Position fixed *Exclusive

Ask only if **Q005 - QF5,1****Q007 - QF7: Actions**

Multi coded

Answer not required

Hva har du gjort for å nå dine økonomiske mål?

Flere svar mulig

Normal

- 1 Laget en handlingsplan
2 Økt tilbakebetaling av kredittkortgjeld eller lån
3 Spart eller investert penger
4 Sett etter ny jobb/ annen type jobb/ mer jobb
5 Funnet en långiver
6 Redusert forbruket
8 Har ikke foretatt meg noe
7 7:Annet, noter: *Open
97 Vet ikke *Position fixed *Exclusive

Q008 - QF8: Retirement confidence

Single coded

Answer not required

Det neste spørsmålet handler om pensjonsplanlegging, og er relevant uansett om du allerede er pensjonert eller ikke.

Totalt sett, på en skala fra 1 til 5 hvor 1 er veldig sikker og 5 er veldig lite sikker, hvor sikker er du på at du har gjort en god jobb med å planlegge din økonomi som pensjonist?

Normal

- 1 1 Veldig sikker
- 2 2
- 3 3
- 4 4
- 5 5 Veldig lite sikker
- 6 Jeg har ikke planlagt
- 97 Vet ikke *Position fixed *Exclusive

Q009 - QF9: Retirement plans

Multi coded

Answer not required

Hvordan vil du finansiere - eller hvordan finansierer du - pensjonen din?

Flere svar mulig.

Normal

- 1 Folketrygden
- 2 Tjenestepensjon (pensjonsordning fra arbeidsgiver)
- 3 Privat pensjonssparing
- 4 Selge finansielle eiendeler (for eksempel aksjer, obligasjoner, fond)
- 5 Selge ikke-finansielle eiendeler (som bil, bolig, hytte eller annen eiendom, kunst, smykker osv.)
- 6 Inntekt som kommer fra finansielle eller ikke-finansielle eiendeler (for eksempel renteinntekter, utleieinntekter osv.)
- 10 Bruke sparepenger
- 7 Ektefelle/partner vil forsørge meg
- 8 Barn eller annen familie vil forsørge meg
- 11 Belåne boligen
- 9 9:9: Annet, noter: *Open *Position fixed
- 97 Vet ikke *Position fixed *Exclusive

Q045 - Q045: Tekst4

Text

De neste spørsmålene handler om finansielle produkter og tjenester. Vi vil ikke spørre deg om hvor mye penger du har på konto, vi er kun interessert i å høre om du har hørt om de eller brukt de selv eller sammen med andre.

Answer not required

Har du hørt om noen av de finansielle produktene under?

Velg alle du har hørt om.

Normal

- 1 Privat pensjonssparing
- 2 Fondssparing
- 3 Boliglån
- 4 Banklån med pant i eiendom
- 5 Forbrukslån
- 6 Kredittkort
- 7 Brukskonto/ lønnskonto
- 8 Sparekonto/ høyrentekonto
- 9 ~~A microfinance loan~~
- 10 Forsikring
- 11 Aksjer
- 12 Obligasjoner
- 13 Mobilbetaling
- 14 Gavekort eller betalingskort ikke linket til en bankkonto
- 15 Billån
- 16 Seniorlån i bolig (som Litt Extra)
- 17 Rammelån/ boligkreditt/ flexilån
- 18 ~~Digital valuta (kryptovaluta, bitcoin eller lignende)~~
- 97 Vet ikke *Position fixed *Exclusive

Q011 - Qprod1_b: Har i dag

Multi coded

Answer not required

Har du (alene eller sammen med andre) noen av disse produktene i dag?

Velg alle produktene du har i dag.

Normal

- 1 Privat pensjonssparing
- 2 Fondssparing
- 3 Boliglån
- 4 Banklån med pant i eiendom
- 5 Forbrukslån
- 6 Kredittkort
- 7 Brukskonto/ lønnskonto
- 8 Sparekonto/ høyrentekonto
- 9 ~~A microfinance loan~~
- 10 Forsikring
- 11 Aksjer
- 12 Obligasjoner
- 13 Mobilbetaling
- 14 Gavekort eller betalingskort ikke linket til en bankkonto
- 15 Billån
- 16 Seniorlån i bolig (som Litt Extra)
- 17 Rammelån/ boligkreditt/ flexilån
- 18 ~~Digital valuta (kryptovaluta, bitcoin eller lignende)~~
- 19 Har ingen av disse
- 97 Vet ikke *Position fixed *Exclusive

Q012 - Qprod1_c: Valgt før

Multi coded

Answer not required

Hvis du tenker på de to siste årene, hvilke finansielle produkter har du valgt i løpet av denne tiden (alene eller sammen med andre), uavhengig av om du har de i dag eller ikke? Vennligst ikke inkluder produkter som blir fornyet automatisk.

Normal

- 1 Privat pensjonssparing
- 2 Fondssparing
- 3 Boliglån
- 4 Banklån med pant i eiendom
- 5 Forbrukslån
- 6 Kredittkort
- 7 Brukskonto/ lønnskonto
- 8 Sparekonto/ høyrentekonto
- 9 ~~A microfinance loan~~
- 10 Forsikring
- 11 Aksjer
- 12 Obligasjoner
- 13 Mobilbetaling
- 14 Gavekort eller betalingskort ikke linket til en bankkonto
- 15 Billån
- 16 Seniorlån i bolig (som Litt Extra)
- 17 Rammelån/ boligkreditt/ flexilån
- 18 ~~Digital valuta (kryptovaluta, bitcoin eller lignende)~~
- 19 Ingen av disse **Position fixed *Exclusive*
- 97 Vet ikke **Position fixed *Exclusive*

Q013 - Qprod1_d: Most recent product

Multi coded

Answer not required

Hvilke av produktene du har valgt de siste to årene valgte du sist?

Normal

- 1 Privat pensjonssparing
- 2 Fondssparing
- 3 Boliglån
- 4 Banklån med pant i eiendom
- 5 Forbrukslån
- 6 Kredittkort
- 7 Brukskonto/ lønnskonto
- 8 Sparekonto/ høyrentekonto
- 10 Forsikring
- 11 Aksjer
- 12 Obligasjoner
- 13 Mobilbetaling
- 14 Gavekort eller betalingskort ikke linket til en bankkonto
- 15 Billån
- 16 Seniorlån i bolig (som Litt Extra)
- 17 Rammelån/ boligkreditt/ flexilån
- 18 Digital valuta (kryptovaluta, bitcoin eller lignende)
- 97 Vet ikke *Position fixed *Exclusive

Researcher notes: Filter: Spørsmål Qprod1_d vises om respondenten har valgt mer enn ett produkt i spørsmål Qprod1_c

Ask only if **Q012 - Qprod1_c,1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13,14,15,16,17,18,9****Q014 - Qprod2: Shopping around**

Single coded

Answer not required

Hvilket av utsagnene under passer best for hvordan du valgte det siste produktet?

Normal

- 1 Jeg vurderte flere alternativer fra ulike banker/ andre tilbydere før jeg bestemte meg
- 2 Jeg vurderte flere alternativer fra en og samme bank/ tilbyder
- 3 Jeg vurderte ikke noen andre alternativer
- 4 Jeg fant ingen andre alternativer å vurdere
- 97 Vet ikke *Exclusive
- 98 Ikke relevant *Exclusive

Q015 - Qprod3: Information influenced decision

Multi coded

Answer not required

Hvilke informasjonskilder var mest avgjørende for beslutningen din da du kjøpte (det siste) produktet?

Flere svar mulig.

Random

- 1 Generell informasjon i posten, aviser, TV eller lignende
- 2 Informasjon fått i bank/ finansieringsselskap
- 22 Finansportalen.no
- 23 Sosiale medier
- 3 Informasjon på internett (unntatt Finansportalen og sosiale medier)
- 7 Økonomisider i aviser/ spesialiserte magasiner
- 8 Økonomisk rådgiver
- 9 Råd fra venner/ slektninger som IKKE arbeider i bank/ finansnæringen
- 10 Råd fra venner/ slektninger som arbeider i bank/ finansnæringen
- 11 Råd fra arbeidsgiver
- 18 Andre kilder
- 99 Vet ikke **Position fixed *Exclusive*

Q016 - Qprod4: Issues

Multi coded

Answer not required

Hvis du tenker på finansielle produkter og tjenester generelt, har du i løpet av de to siste årene opplevd følgende problemer?

Flere svar mulig.

Normal

- 1 Akseptert tilbud om å investere i et finansielt produkt som senere viste seg å være verdiløst, som for eksempel et pyramidespill?
- 2 Ved et uhell oppgitt økonomisk informasjon som svar på en e-post eller telefonsamtale, som du senere fant ut ikke var ekte?
- 3 Funnet ut at noen har brukt nummeret på ditt bank- og/eller kredittkort til å betale for varer uten din godkjenning?
- 95 Jeg forstår ikke spørsmålet **Position fixed *Exclusive*
- 96 Nei **Position fixed *Exclusive*
- 97 Vet ikke **Position fixed *Exclusive*

Q017 - QF10:**Matrix****Answer not required | Number of statements: 12 | Number of Scales: 6**

I hvilken grad er du enig eller uenig i at utsagnene under beskriver deg?
1 betyr at du er helt enig og 5 betyr at du er helt uenig.

Flipped

	1 Helt enig	2	3	4	5 Helt uenig	Vet ikke
Før jeg kjøper noe vurderer jeg om jeg har råd til det	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg lever i nuet og tenker ikke på morgendagen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg synes det er mer tilfredsstillende å bruke penger nå, enn å spare til fremtiden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg betaler regningene mine i tide	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg er forberedt på at jeg kan tape noen av pengene mine når jeg sparer eller gjør en investering	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg følger nøye med på økonomien min	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg setter meg langsiktige økonomiske mål og streber etter å nå dem	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Penger er til for å brukes	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Min økonomiske situasjon hindrer meg i å gjøre ting som er viktig for meg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg bekymrer meg ofte for å mangle penger til livsopphold	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har for øyeblikket for høy gjeld	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg er fornøyd med min økonomiske situasjon	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q018 - QK1: Self-rated knowledge**Single coded****Answer not required**

Nå skal vi over til noe litt annet. Hvor god kunnskap har du om økonomi, sammenlignet med andre voksne i Norge?

Normal

- 1 Svært god
 2 God
 3 Gjennomsnittlig
 4 Dårlig
 5 Svært dårlig
 97 Vet ikke *Position fixed *Exclusive

Q046 - Q046: Tekst5**Text**

De neste spørsmålene tar for seg noen av de økonomiske beslutningene og erfaringene man møter. Svarene vi samler inn kan bli brukt til å utforme bedre informasjon og råd til de som står ovenfor slike beslutninger i fremtiden.

Q019 - QF11: Covering costs

Single coded

Answer not required

Noen kan erfare at inntekten ikke dekker utgiftene til livsopphold. Hvis du tenker på de siste 12 månedene, har du opplevd dette selv?

Normal

- 1 Ja
- 2 Nei
- 97 Vet ikke **Position fixed *Exclusive*
- 98 Ikke relevant (har ikke inntekt) **Position fixed *Exclusive*

Ask only if **Q019 - QF11,1****Q020 - QF12: Making ends meet**

Multi coded

Answer not required

Hva gjorde du for å få "endene til å møtes" sist dette skjedde?

Flere svar mulig.

Normal

- 1 Brukte sparepenger
- 2 Reduserte forbruket
- 22 Flyttet til billigere bolig
- 3 Solgte eiendeler
- 4 Arbeidet overtid/ tok en ekstrajobb
- 5 Lånte/ fikk penger/ hjelp fra familie eller venner
- 6 Lånte fra arbeidsgiver/ fikk forskudd på lønn
- 13 Tok opp eller økte boliglånet
- 14 Tok opp forbrukslån
- 11 Brukte kontokreditt
- 12 Brukte kredittkort
- 17 Utsatte eller unnlot å betale regninger
- 18 18: Annet, noter:
- 99 Vet ikke **Position fixed *Exclusive*

Q021 - QF13: Lost income

Single coded

Answer not required

Hvis du/dere mistet hovedinntekten i husstanden, hvor lenge kan husstanden fortsette å dekke levekostnader uten å låne penger eller flytte?

Normal

- 1 Under en uke **Position fixed*
- 2 Minst en uke, men ikke en måned
- 3 Minst en måned, men ikke tre måneder
- 4 Minst tre måneder, men ikke seks måneder
- 5 Mer enn seks måneder
- 97 Vet ikke **Position fixed *Exclusive*

Q047 - Q047: Tekst6**Text**

Den neste delen av spørreundersøkelsen er mer som en quiz. Det er ingen lurespørsmål, så hvis du tror du har det rette svaret, har du mest sannsynlig det. Hvis du ikke vet svaret, svarer du "vet ikke".

Q022 - QK2: Five brothers are given a gift of x**Open****Answer not required**

Se for deg at fem søsken får en gave på 1000 kr. Hvis dette skal deles likt mellom søsknene, hvor mye får hver enkelt?

Skriv inn et tall

99 Vet ikke *Position fixed *Exclusive**Q023 - QK3: Brothers have to wait for one year with inflation at x percent****Single coded****Answer not required**

Se for deg at søsknene må vente ett år før de får de 1000 kronene, og inflasjonen er på 3,5%. Etter ett år vil de kunne kjøpe:

Normal

- 1 Mer enn de kan kjøpe i dag
- 2 Det samme som i dag
- 3 Mindre enn de kan kjøpe med pengene i dag
- 4 Det kommer an på hva de vil kjøpe *Position fixed
- 97 Vet ikke *Position fixed *Exclusive

Q024 - QK4: Interests on loan**Open****Answer not required**

Du låner 200 kr til en venn en dag, og han betaler tilbake 200 kr neste dag. Hvor mye renter har du fått på lånet?

Skriv inn et tall.

99 Vet ikke *Position fixed *Exclusive

Q025 - QK5: Simple interests

Open

Answer not required

Se for deg at du setter 100 kr inn på en (gebyr- og skattefri) sparekonto med en garantert rente på 2% per år. Du setter ikke inn mer penger på denne kontoen og du tar heller ikke ut noe fra kontoen. Hvor mye penger vil det stå på kontoen etter ett år, når rentene er overført til konto?

Skriv inn et tall.

99 Vet ikke *Position fixed *Exclusive**Q026 - QK6: Compound interests**

Single coded

Answer not required

Hvor mye vil det stå på kontoen etter fem år? Vil det være...

Normal

- 1 Mer enn 110 kr
 2 Akkurat 110 kr
 3 Mindre enn 110 kr
 4 Det er umulig å si ut ifra informasjonen som er gitt
 97 Vet ikke *Position fixed *Exclusive

Q027 - QK7:

Matrix

Answer not required | Number of statements: 3 | Number of Scales: 3

Er følgende utsagn sanne eller usanne?

Normal

	Sant	Usant	Vet ikke
En investering med høy avkastning har mest sannsynlig høy risiko	☐	☐	☐
Høy inflasjon betyr at levekostnadene øker raskt	☐	☐	☐
Det er som regel mulig å redusere risiko når man investerer i aksjemarkedet ved at man kjøper flere enkeltaksjer eller investerer i et eller flere aksjefond	☐	☐	☐

Q057 - Q057: aksje102

Single coded

Answer not required

Tenk deg at du setter inn 100 kroner på en gebyr- og skattefri sparekonto med garantert rente på 2% per år. Dersom du lar disse pengene stå på konto og vokse, hvor mye tror du du vil ha på kontoen etter 5 år?

Normal

- 1 Mer enn 102 kroner
 2 Akkurat 102 kroner
 3 Mindre enn 102 kroner
 4 Vet ikke

Q028 - QD14: Kunnskap**Matrix****Answer not required | Number of statements: 7 | Number of Scales: 5**

Hvor lite eller mye økonomi har du lært av de følgende personer og instanser.
Vi ber deg bruke vurderingsskalaen der 5 betyr 'veldig mye' og 1 betyr 'veldig lite'.

Ett kryss på hver rad.

Random

	5 Veldig mye	4	3	2	1 Veldig lite
Foreldrene dine	☐	☐	☐	☐	☐
Banker/ bankenes rådgivere	☐	☐	☐	☐	☐
Andre finansielle rådgivere	☐	☐	☐	☐	☐
Arbeidsgiver/ kurs i regi av arbeidsgiver	☐	☐	☐	☐	☐
Skolen	☐	☐	☐	☐	☐
Deg selv	☐	☐	☐	☐	☐
Andre	☐	☐	☐	☐	☐

Q049 - Q049: Passer1**Matrix****Answer not required | Number of statements: 8 | Number of Scales: 5**

Hvor godt eller dårlig passer de følgende beskrivelsene på deg? Vær vennlig å bruke vurderingsskalaen der 5 betyr 'Passer svært godt' og 1 betyr 'Passer svært dårlig'.

Random

	1 Passer svært godt	2	3	4	5 Passer svært dårlig
Jeg lytter alltid til andres råd i pengespørsmål	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har liten oversikt over det som går ut og inn av bankkontoen/ bankkontoene mine	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg lar være å gå rundt med mye kontanter når jeg må begrense pengebruken	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg handler ofte på impuls	☐	☐	☐	☐	☐
Hvis jeg handler på impuls, angrer jeg ofte etterpå	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg tenker på bankansatte først og fremst som gode rådgivere	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har som regel en gjennomtenkt betalingsplan før jeg kjøper dyre forbruksvarer (for eksempel TV, PC, hvitevarer)	☐	☐	☐	☐	☐
Når jeg er på ferie bruker jeg ofte mer penger enn jeg på forhånd hadde planlagt	☐	☐	☐	☐	☐

Q052 - Q052: Tekst_**Text**

Avslutningsvis får du et par spørsmål knyttet spesielt til aksjesparing. Igjen er vi interessert i dine svar, uansett hvilke erfaringer du har.

Q051 - Q051: kjennskap_aksjesparing**Matrix****Answer not required | Number of statements: 7 | Number of Scales: 5**

Hvor god kjennskap har du til følgende faktorer knyttet til aksjesparing i børsnoterte selskaper? 5 er 'meget god kjennskap' og 1 er 'ingen kjennskap'.

Random

	1 Meget god kjennskap	2	3	4	5 Ingen kjennskap
Hvordan man handler aksjer, rent praktisk	☐	☐	☐	☐	☐
Selskapene på Oslo Børs	☐	☐	☐	☐	☐
Hva som påvirker aksjekursene	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor du kan få relevant og pålitelig informasjon	☐	☐	☐	☐	☐
Risiko i aksjemarkedet	☐	☐	☐	☐	☐
Avkastning i aksjemarkedet	☐	☐	☐	☐	☐
Meglere som tilbyr aksjehandel i Norge	☐	☐	☐	☐	☐

Q058 - Q058: aksjeX**Single coded****Answer not required**

Hvilket av de følgende utsagn er riktig? Dersom noen kjøper en aksje i selskapet X i aksjemarkedet...

Normal

- 1 Eier personen en del av Selskapet X
- 2 Har personen lånt penger til Selskapet X
- 3 Er personen ansvarlig for gjelden i Selskapet X
- 4 Ingen av de øvrige
- 5 Vet ikke

Q050 - Q050: Eieaksje**Multi coded****Answer not required**

Eier du aksjer i et børsnotert selskap på Oslo Børs eller internasjonale børser?

Normal

- 1 Ja, jeg eier aksjer som privatperson
- 2 Ja, jeg eier aksjer gjennom et AS / eget selskap
- 3 Nei, jeg har aldri eid aksjer **Position fixed *Exclusive*
- 4 Nei, men jeg har eid aksjer tidligere **Position fixed *Exclusive*
- 5 Vet ikke **Exclusive*

Answer not required

Ved sparing og investering i aksjer i børsnoterte selskaper, hvilke av følgende faktorer mener du er viktigst? Er det...

Velg de tre viktigste

Random

- 1 Høy avkastning
- 3 Å bli eier i selskapet
- 4 Spenning i hverdagen
- 5 At kursen har steget den senere tid
- 13 At kursen har sunket den senere tid
- 6 At selskapet er solid og har vist gode reultater over tid
- 9 Råd og tilbud fra meglere og analytikere
- 10 Råd og tilbud fra banker og finansieller rådgivere
- 8 Å ha nok penger til å spare
- 11 Kunnskap om aksjemarkedet
- 12 Mer fordelaktige skatteregler
- 14 Langsiktig avkastning
- 15 Raks fortjeneste
- 16 At det er enkelt
- 17 17:17:Annet, noter: **Open *Position fixed*

Ask only if Q050 - Q050,1,2

Answer not required

Når du investerer i aksjer i et enkelt selskap, hvor lang tidshorisont har du stort sett for din investering?

Normal

- 1 Jeg kjøper og selger aksjer i et selskap innenfor en kort tidsperiode (1 dag – 3 måneder)
- 2 Jeg eier aksjer i et enkelt selskap under et år (3-12 måneder)
- 3 Jeg eier aksjer i et selskap i 1-5 år
- 4 Jeg sparer langsiktig i selskaper og eier aksjer 5 år eller mer
- 9999 Vet ikke **Position fixed *Exclusive*

Ask only if Q050 - Q050,3,4,5

Q055 - Q055: Hvorfor_ikkeaksje

Multi coded

Answer not required

Hvis du skulle begrunne hvorfor du ikke eier aksjer i børsnoterte selskaper, hva er de viktigste grunnene til ikke å spare i aksjer? Er det fordi du...

Velg inntil 3 grunner

Random

- 1 Frykter tap
- 2 Har dårlig råd
- 3 Heller spare i aksjer gjennom aksjefond
- 12 Vil heller spare på andre måter
- 5 Mangler kunnskap om aksjemarkedet
- 6 Synes det er for vanskelig
- 7 Ikke har fått tilbud eller gode råd
- 8 Har dårlige erfaringer
- 9 Ikke er interessert
- 13 13:Annet, noter: *Open *Position fixed

Ask only if Q050 - Q050,3,4,5

Q056 - Q056: Int_aksjer

Multi coded

Answer not required

Hva skal til for at du skal kjøpe eller spare i aksjer?

Velg de tre viktigste.

Random

- 1 Bedre økonomi
- 2 Bedre kunnskap om markedet
- 3 God avkastning
- 4 Trygghet/ Lav risiko
- 5 Mer informasjon
- 7 God rådgivning
- 8 Interesse/ jeg må følge med
- 10 Tillit til markedet
- 13 Skal lite til/ er veldig interessert
- 14 At det er enkelt
- 15 Ikke aktuelt/ vil ikke spare i aksjer *Position fixed *Exclusive
- 9997 Annet, noter... *Open *Position fixed
- 9999 Vet ikke *Position fixed *Exclusive

Q029 – QD7:

Open

Answer not required

Hva er din alder?

Q032 – QD9: Educational level

Single coded

Answer not required

Hva er din høyest fullførte utdanning?

Normal

- 7 Ingen formell utdanning
- 5 Grunnskoleutdanning (inntil 10-årig grunnskole, 7-årig folkeskole eller lignende)
- 3 Videregående utdanning (Allmennfag, yrkesskole eller annet)
- 2 Fagutdanning etter videregående skole eller fagskole
- 1 Universitet/høgskoleutdanning bachelornivå/cand.mag eller lavere
- 8 Universitet/høgskoleutdanning, mastergrad eller høyere

Q033 - QD10: Work situation

Single coded

Answer not required

Hvilken kategori beskriver best din jobbsituasjon? Vennligst oppgi din hovedstatus

Normal

- 1 Selvstendig næringsdrivende
- 2 Arbeidstaker
- 3 Lærling
- 4 Hjemmeværende
- 5 Arbeidssøkende
- 6 Pensjonert
- 7 Ufør
- 8 Jobber ikke, og ser ikke etter jobb
- 9 Student
- 10 Annet

Q034 – QD11: Additional work situation**Multi-coded****Answer not required**

Er flere av kategoriene under også beskrivende for deg?

Flere svar mulig.

Normal

- 1 Selvstendig næringsdrivende
- 2 Arbeidstaker
- 3 Lærling
- 4 Hjemmeværende
- 5 Arbeidssøkende
- 6 Pensjonert
- 7 Ufør
- 8 Jobber ikke, og ser ikke etter jobb
- 9 Student
- 10 Annet

Q035 – QD12: Place of birth**Single-coded****Answer not required**

Er du født i Norge?

Normal

- 1 Ja
- 2 Nei

Q036 - QD13: Income band**Single coded****Answer not required**

Helt til slutt, hva er inntekten i din husstand (etter skatt)?

Normal

- 1 Under 29 000 kr i måneden
- 2 Mellom 29 000 kr og 48 000 kr i måneden
- 3 Mer enn 48 000 kr i måneden
- 97 Vet ikke **Exclusive*

Vedlegg 2 - Koding av variabler

Spareformene er allerede lagt inn som en dikotom variabel, der de velger enten *ja* med verdi 1 eller *nei* med verdi 0. Mye av den deskriptive statistikken er hentet ut i fra SPSS og bearbeidet i Excel.

(Dummy)Variabel	Koding	
Kjønn	1 Mann	0 Kvinne
Flink (God Ø.F)	1 Flink	0 Uflink
Kunnskapsspørsmålene:		
Rett 1	1 Riktig	0 Galt
Rett 2	1 Riktig	0 Galt
Rett 3	1 Riktig	0 Galt
Rett 4	1 Riktig	0 Galt
Rett 5	1 Riktig	0 Galt
Rett 6	1 Riktig	0 Galt
Rett 7	1 Riktig	0 Galt
Antall rette		
Risiko (5-punkts Likert-skala)	1 Risikovillig	5 Risikoavers
Fremtidsrettet (5-punkts Likert-skala)	1 Fremtidsrettet	5 Ikke fremtidsrettet
Utdanning:		
Grunnskoleutdanning (inntil 10-årig grunnskole, 7-årig folkehøyskole eller lignende)	1 Jaa	0 Nei
Videregående utdanning (allmennfag, yrkesskole eller lignende)	1 Jaa	0 Nei
Fagutdanning etter videregående skole eller fagskole	1 Jaa	0 Nei
Universitet/høyskoleutdanning (bachelorgrad)	1 Jaa	0 Nei
Universitet/høyskoleutdanning (mastergrad eller høyere)	1 Jaa	0 Nei

Inntekt (fjernet vet ikke=missing values):

Under 200.000*	1 Ja	0 Nei
200.000-300.000	1 Ja	0 Nei
300.000-400.000	1 Ja	0 Nei
400.000-500.000	1 Ja	0 Nei
500.000-600.000	1 Ja	0 Nei
600.000-700.000	1 Ja	0 Nei
700.000-800.000	1 Ja	0 Nei
800.000-1.000.000	1 Ja	0 Nei
Over 1.000.000**	1 Ja	0 Nei

* tas ut i logistisk regresjon ved pensjonssparing og fondssparing

** tas ut i logistisk regresjon ved aksjesparing

Alder er en skalavariabel hvor respondentene kun fyller inn egen alder og vi har valgt å dele videre inn i 4 aldersgrupper:

1. 18-29,
2. 30-44,
3. 45-59,
4. 60+

Vedlegg 3 - De åtte kunnskapsspørsmålene

Spørsmål 1 har vi ekskludert, men tar den med som en illustrasjon likevel.

1. Se for deg at fem søsken får en gave på 1000 kr. Hvis dette skal deles likt mellom søsknene, hvor mye får hver enkelt?
Svar: 200 kroner
2. Se for deg at søsknene må vente ett år før de får de 1000 kronene, og inflasjonen er på 3,5%. Etter ett år vil de kunne kjøpe:
  - Mer enn de kan kjøpe i dag
  - Det samme som i dag
  - Mindre enn de kan kjøpe med pengene i dag*
  - Det kommer an på hva de vil kjøpe*
  - Vet ikke
3. Du låner 200 kr til en venn en dag, og han betaler deg 200 kr tilbake neste dag. Hvor mye renter har du fått på lånet?
Svar: 0 kroner
4. Se for deg at du setter 100 kr inn på en (gebyr- og skattefri) sparekonto med en garantert rente på 2% per år. Du setter ikke inn mer penger på denne kontoen og du tar heller ikke ut noe fra kontoen. Hvor mye penger vil det stå på kontoen etter ett år, når rentene er overført til konto?
Svar: 102 kroner
5. Hvor mye vil stå på kontoen etter 5 år? Vil det være?
  - Mer enn 110 kroner
  - Akkurat 110 kroner
  - Mindre enn 110 kroner
  - Det er umulig å si ut ifra informasjonen som er gitt
  - Vet ikke

Er følgende utsagn eller usanne? (Sant, Usant eller Vet ikke)

6. En investering med høy avkastning har mest sannsynlig høy risiko.
Svar: Sant
7. Høy inflasjon betyr en levekostnadene øker raskt.
Svar: Sant
8. Det er som regel mulig å redusere risiko når man invester i aksjemarkedet ved at man kjøper flere enkeltaksjer eller invester i et eller flere aksjefond.
Svar: Sant

* Spørsmål 2: her er det 2 riktige alternativ som er riktig, fordi det kan argumenteres godt for begge påstander.

Vedlegg 4 - Respondentenes svar på OECDs syv kunnskapsspørsmål

Spørsmål nummer	Aldersgruppe	KVINNER			MENN		
		Riktig	Galt	Vet ikke/ Nektet å svare	Riktig	Galt	Vet ikke/ Nektet å svare
2	Under 30	67,4 %	18,9 %	13,7 %	70,6 %	19,0 %	10,4 %
	30-44	62,3 %	20,8 %	16,9 %	78,7 %	13,0 %	8,3 %
	45-59	74,0 %	18,4 %	7,7 %	89,5 %	5,7 %	4,7 %
	Over 60	82,6 %	12,6 %	4,9 %	91,7 %	7,2 %	1,1 %
	Totalt	70,7 %	17,7 %	11,6 %	82,0 %	11,6 %	6,4 %
3	Under 30	85,1 %	4,2 %	10,8 %	93,2 %	2,1 %	4,7 %
	30-44	92,9 %	0,0 %	7,1 %	94,0 %	2,0 %	3,9 %
	45-59	88,7 %	2,7 %	8,6 %	94,8 %	0,7 %	4,6 %
	Over 60	87,0 %	0,6 %	12,4 %	93,6 %	0,6 %	5,9 %
	Totalt	60,0 %	1,5 %	9,5 %	93,9 %	1,4 %	4,7 %
4	Under 30	72,1 %	9,6 %	18,6 %	89,4 %	3,6 %	7,0 %
	30-44	77,3 %	6,2 %	16,5 %	87,4 %	3,9 %	8,7 %
	45-59	71,0 %	12,6 %	16,3 %	88,8 %	5,6 %	5,4 %
	Over 60	65,8 %	18,1 %	16,2 %	84,4 %	12,7 %	2,9 %
	Totalt	71,9 %	11,1 %	17,0 %	87,3 %	6,2 %	6,4 %
5	Under 30	49,4 %	33,5 %	17,1 %	79,6 %	15,7 %	4,7 %
	30-44	56,8 %	30,8 %	12,4 %	73,2 %	21,3 %	5,5 %
	45-59	63,8 %	25,8 %	10,5 %	79,1 %	16,7 %	4,1 %
	Over 60	44,9 %	42,3 %	12,8 %	75,1 %	21,3 %	3,6 %
	Totalt	53,1 %	33,6 %	13,3 %	76,0 %	19,3 %	4,6 %
6	Under 30	53,7 %	8,4 %	37,9 %	87,3 %	5,0 %	7,7 %
	30-44	76,8 %	0,7 %	22,5 %	95,4 %	0,7 %	3,8 %
	45-59	86,3 %	3,2 %	10,5 %	94,7 %	2,6 %	2,7 %
	Over 60	90,1 %	2,9 %	7,0 %	99,4 %	0,6 %	0,0 %
	Totalt	77,2 %	3,3 %	19,5 %	94,5 %	1,8 %	3,7 %
7	Under 30	57,5 %	7,4 %	35,1 %	68,0 %	12,6 %	19,4 %
	30-44	54,1 %	13,0 %	32,9 %	81,0 %	8,3 %	10,7 %
	45-59	78,5 %	10,9 %	10,7 %	88,3 %	7,2 %	4,5 %
	Over 60	79,6 %	8,5 %	11,9 %	93,1 %	6,3 %	0,6 %
	Totalt	65,7 %	10,2 %	24,0 %	82,4 %	8,6 %	9,0 %
8	Under 30	28,3 %	16,6 %	55,1 %	50,8 %	12,7 %	36,5 %
	30-44	43,6 %	7,1 %	49,2 %	72,2 %	5,2 %	22,6 %
	45-59	61,8 %	8,5 %	29,7 %	81,2 %	6,0 %	12,9 %
	Over 60	57,1 %	10,7 %	32,2 %	81,5 %	6,1 %	12,4 %
	Totalt	47,1 %	10,2 %	42,6 %	71,4 %	7,1 %	21,4 %

Vedlegg 6 - Independent samples t-test

Vedlegg 5.1 Kjønn * Spareform

Group Statistics

	Er du...? Kjønn	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Har Privat pensjonssparing	kvinne	503	,15	,360	,016
	Mann	502	,21	,410	,018
Har Fondssparing	kvinne	503	,26	,437	,019
	Mann	502	,32	,466	,021
Har Kredittkort	kvinne	503	,63	,483	,022
	Mann	502	,67	,470	,021
Har Brukskonto/lønnskonto	kvinne	503	,86	,351	,016
	Mann	502	,83	,378	,017
Har Sparekonto/høyrentekonto	kvinne	503	,82	,385	,017
	Mann	502	,78	,415	,019
Har Aksjer	kvinne	503	,17	,378	,017
	Mann	502	,27	,447	,020
Har Obligasjoner	kvinne	503	,02	,131	,006
	Mann	502	,03	,165	,007

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Har Privat pensjonssparing	Equal variances assumed	24,484	,000	-2,455	1003	,014	-,060	,024	-,108	-,012
	Equal variances not assumed			-2,455	986,710	,014	-,060	,024	-,108	-,012
Har Fondssparing	Equal variances assumed	18,830	,000	-2,172	1003	,030	-,062	,029	-,118	-,006
	Equal variances not assumed			-2,172	998,651	,030	-,062	,029	-,118	-,006
Har Kredittkort	Equal variances assumed	7,768	,005	-1,402	1003	,161	-,042	,030	-,101	,017
	Equal variances not assumed			-1,402	1002,176	,161	-,042	,030	-,101	,017
Har Brukskonto/lønnskonto	Equal variances assumed	6,038	,014	1,226	1003	,220	,028	,023	-,017	,073
	Equal variances not assumed			1,226	997,536	,220	,028	,023	-,017	,073
Har Sparekonto/høyrentekonto	Equal variances assumed	10,637	,001	1,626	1003	,104	,041	,025	-,008	,091
	Equal variances not assumed			1,626	996,915	,104	,041	,025	-,008	,091
Har Aksjer	Equal variances assumed	62,664	,000	-3,905	1003	,000	-,102	,026	-,153	-,051
	Equal variances not assumed			-3,904	976,061	,000	-,102	,026	-,153	-,051
Har Obligasjoner	Equal variances assumed	4,969	,026	-1,112	1003	,266	-,010	,009	-,029	,008
	Equal variances not assumed			-1,112	954,475	,267	-,010	,009	-,029	,008

Vedlegg 5.2 Kjønn * Antall rette

Group Statistics

	Er du...? Kjønn	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
antallr	kvinne	518	4,8628	1,86965	,08218
	Mann	513	5,9975	1,41083	,06226

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
antallr	Equal variances assumed	84,525	,000	-10,993	1029	,000	-1,13469	,10322	-1,33723	-,93215
	Equal variances not assumed			-11,005	960,634	,000	-1,13469	,10311	-1,33703	-,93235

Vedlegg 5.3 Kjønn * Økonomisk forståelse

Group Statistics

Er du...? Kjønn		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
God økonomisk forståelse	kvinne	518	,4632	,49913	,02194
	Mann	513	,7515	,43259	,01909

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
God økonomisk forståelse	Equal variances assumed	162,793	,000	-9,905	1029	,000	-,28824	,02910	-,34534	-,23114
	Equal variances not assumed			-9,911	1010,770	,000	-,28824	,02908	-,34531	-,23117

Vedlegg 7 - Kji-kvadrattesting

Vedlegg 6.1 Kjønn * Spareform

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Er du...? Kjønn * Har Privat pensjonssparing	1005	97,5%	26	2,5%	1031	100,0%
Er du...? Kjønn * Har Fondssparing	1005	97,5%	26	2,5%	1031	100,0%
Er du...? Kjønn * Har Kredittkort	1004 ^a	97,4%	27	2,6%	1031	100,0%
Er du...? Kjønn * Har Brukskonto/ lønnskonto	1004 ^a	97,4%	27	2,6%	1031	100,0%
Er du...? Kjønn * Har Sparekonto/ høyrentekonto	1004 ^a	97,4%	27	2,6%	1031	100,0%
Er du...? Kjønn * Har Aksjer	1006 ^a	97,6%	25	2,4%	1031	100,0%
Er du...? Kjønn * Har Obligasjoner	1005 ^a	97,5%	26	2,5%	1031	100,0%

a. Number of valid cases is different from the total count in the crosstabulation table because the cell counts have been rounded.

Kjønn * Privat Pensjonssparing

Crosstab

			Har Privat pensjonssparing		Total
			No	Yes	
Er du...? Kjønn	kvinne	Count	426	77	503
		Expected Count	410,9	92,1	503,0
	Mann	Count	395	107	502
		Expected Count	410,1	91,9	502,0
Total		Count	821	184	1005
		Expected Count	821,0	184,0	1005,0

Pearson $\chi^2(1)$: 6,061 p=0,014

Kjønn * Fondssparing

Crosstab

			Har Fondssparing		Total
			No	Yes	
Er du...? Kjønn	kvinne	Count	374	129	503
		Expected Count	358,4	144,6	503,0
	Mann	Count	342	160	502
		Expected Count	357,6	144,4	502,0
Total		Count	716	289	1005
		Expected Count	716,0	289,0	1005,0

Pearson $\chi^2(1)$: 4,754 p=0,029

Kjønn * Kredittkort

Crosstab

			Har Kredittkort		Total
			No	Yes	
Er du...? Kjønn	kvinne	Count	186	316	502
		Expected Count	175,5	326,5	502,0
	Mann	Count	165	337	502
		Expected Count	175,5	326,5	502,0
Total	Count	351	653	1004	
	Expected Count	351,0	653,0	1004,0	

Pearson $\chi^2(1)$: 1,932   p=0,165

Kjønn * Brukskonto

Crosstab

			Har Brukskonto/ lønnskonto		Total
			No	Yes	
Er du...? Kjønn	kvinne	Count	72	430	502
		Expected Count	79,0	423,0	502,0
	Mann	Count	86	416	502
		Expected Count	79,0	423,0	502,0
Total	Count	158	846	1004	
	Expected Count	158,0	846,0	1004,0	

Pearson $\chi^2(1)$: 1,472   p=0,224

Kjønn * Sparekonto

Crosstab

			Har Sparekonto/ høyrentekonto		Total
			No	Yes	
Er du...? Kjønn	kvinne	Count	90	412	502
		Expected Count	100,5	401,5	502,0
	Mann	Count	111	391	502
		Expected Count	100,5	401,5	502,0
Total	Count	201	803	1004	
	Expected Count	201,0	803,0	1004,0	

Pearson $\chi^2(1)$: 2,743   p=0,098

Kjønn * Aksjer

Crosstab

			Har Aksjer		Total
			No	Yes	
Er du...? Kjønn	kvinne	Count	416	87	503
		Expected Count	390,5	112,5	503,0
	Mann	Count	365	138	503
		Expected Count	390,5	112,5	503,0
Total	Count	781	225	1006	
	Expected Count	781,0	225,0	1006,0	

Pearson $\chi^2(1)$: 14,890   p=0,000

Kjønn * Obligasjoner

Crosstab

			Har Obligasjoner		Total
			No	Yes	
Er du...? Kjønn	kvinne	Count	494	9	503
		Expected Count	491,5	11,5	503,0
	Mann	Count	488	14	502
		Expected Count	490,5	11,5	502,0
Total	Count		982	23	1005
	Expected Count		982,0	23,0	1005,0

Pearson $\chi^2(1)$: 1,123 p=0,289

Vedlegg 6.2 Kjønn * Antall rette

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Er du...? Kjønn * antallr	1029	99,8%	2,000	0,2%	1031	100,0%

Er du...? Kjønn * antallr Crosstabulation

			antallr							Total	
			,00	1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	6,00		7,00
Er du...? Kjønn	kvinne	Count	6	26	38	58	69	80	117	122	516
		Expected Count	6,0	15,5	22,6	35,6	48,6	74,2	124,9	188,5	516,0
	Mann	Count	6	5	7	13	28	68	132	254	513
		Expected Count	6,0	15,5	22,4	35,4	48,4	73,8	124,1	187,5	513,0
Total	Count		12	31	45	71	97	148	249	376	1029
	Expected Count		12,0	31,0	45,0	71,0	97,0	148,0	249,0	376,0	1029,0

Pearson $\chi^2(7)$: 129,642 p=0,000

Vedlegg 6.3 Kjønn * Økonomisk forståelse

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Er du...? Kjønn * God økonomisk forståelse	1032	100,0%	0	0,0%	1031	100,0%

Er du...? Kjønn * God økonomisk forståelse Crosstabulation

			God økonomisk forståelse		Total
			,00	1,00	
Er du...? Kjønn	kvinne	Count	278	240	518
		Expected Count	203,8	314,2	518,0
	Mann	Count	128	386	514
		Expected Count	202,2	311,8	514,0
Total	Count		406	626	1032
	Expected Count		406,0	626,0	1032,0

Pearson $\chi^2(1)$: 89,456 p=0,000

Kjønn & Alder * Økonomisk forståelse

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Age Groups * God økonomisk forståelse * Er du...? Kjønn	1030	99,9%	1,000	0,1%	1031	100,0%

Age Groups * God økonomisk forståelse * Er du...? Kjønn Crosstabulation

Er du...? Kjønn				God økonomisk forståelse		Total
				,00	1,00	
Kvinne	Age Groups	Under 30	Count	68	37	105
			Expected Count	56,2	48,8	105,0
	30-44	Count	97	88	185	
		Expected Count	99,0	86,0	185,0	
	45-59	Count	38	48	86	
		Expected Count	46,0	40,0	86,0	
	Above 60	Count	73	67	140	
		Expected Count	74,9	65,1	140,0	
	Total	Count	276	240	516	
		Expected Count	276,0	240,0	516,0	
Mann	Age Groups	Under 30	Count	36	73	109
			Expected Count	27,1	81,9	109,0
	30-44	Count	54	138	192	
		Expected Count	47,8	144,2	192,0	
	45-59	Count	16	73	89	
		Expected Count	22,2	66,8	89,0	
	Above 60	Count	22	102	124	
		Expected Count	30,9	93,1	124,0	
	Total	Count	128	386	514	
		Expected Count	128,0	386,0	514,0	
Total	Age Groups	Under 30	Count	104	110	214
			Expected Count	83,9	130,1	214,0
	30-44	Count	151	226	377	
		Expected Count	147,9	229,1	377,0	
	45-59	Count	54	121	175	
		Expected Count	68,6	106,4	175,0	
	Above 60	Count	95	169	264	
		Expected Count	103,5	160,5	264,0	
	Total	Count	404	626	1030	
		Expected Count	404,0	626,0	1030,0	

Kvinne: Pearson $\chi^2(3)$: 8,540 p=0,036

Mann: Pearson $\chi^2(3)$: 10,596 p=0,014

Totalt: Pearson $\chi^2(3)$: 14,298 p=0,005

Vedlegg 6.4 Kjønn & Økonomisk forståelse * Spareform

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
God økonomisk forståelse * Har Privat pensjonssparing * Er du...? Kjønn	1005	97,5%	26	2,5%	1031	100,0%
God økonomisk forståelse * Har Fondssparing * Er du...? Kjønn	1005 ^a	97,5%	26	2,5%	1031	100,0%
God økonomisk forståelse * Har Kredittkort * Er du...? Kjønn	1004 ^a	97,4%	27	2,6%	1031	100,0%
God økonomisk forståelse * Har Brukskonto/ lønnskonto * Er du...? Kjønn	1004 ^a	97,4%	27	2,6%	1031	100,0%
God økonomisk forståelse * Har Sparekonto/ høyrentekonto * Er du...? Kjønn	1005 ^a	97,5%	26	2,5%	1031	100,0%
God økonomisk forståelse * Har Aksjer * Er du...? Kjønn	1004 ^a	97,4%	27	2,6%	1031	100,0%
God økonomisk forståelse * Har Obligasjoner * Er du...? Kjønn	1005 ^a	97,5%	26	2,5%	1031	100,0%

a. Number of valid cases is different from the total count in the crosstabulation table because the cell counts have been rounded.

Kjønn & Økonomisk forståelse * Privat pensjonssparing

Crosstab

Er du...? Kjønn			Har Privat pensjonssparing		Total	
			No	Yes		
Kvinne	God økonomisk forståelse	,00	Count	230	35	265
			Expected Count	224,4	40,6	265,0
	1,00	Count	196	42	238	
		Expected Count	201,6	36,4	238,0	
	Total	Count	426	77	503	
		Expected Count	426,0	77,0	503,0	
Mann	God økonomisk forståelse	,00	Count	103	17	120
			Expected Count	94,4	25,6	120,0
	1,00	Count	292	90	382	
		Expected Count	300,6	81,4	382,0	
	Total	Count	395	107	502	
		Expected Count	395,0	107,0	502,0	
Total	God økonomisk forståelse	,00	Count	333	52	385
			Expected Count	314,5	70,5	385,0
	1,00	Count	488	132	620	
		Expected Count	506,5	113,5	620,0	
	Total	Count	821	184	1005	
		Expected Count	821,0	184,0	1005,0	

Kvinne: Pearson $\chi^2(1)$: 1,906   p=0,167

Mann: Pearson $\chi^2(1)$: 4,804   p=0,028

Totalt: Pearson $\chi^2(1)$: 9,622   p=0,002

Kjønn & Økonomisk forståelse * Fondssparing

Crosstab

Er du...? Kjønn				Har Fondssparing		Total
				No	Yes	
kvinne	God økonomisk forståelse	,00	Count	214	51	265
			Expected Count	197,0	68,0	265,0
	1,00	Count	160	78	238	
		Expected Count	177,0	61,0	238,0	
	Total	Count	374	129	503	
		Expected Count	374,0	129,0	503,0	
Mann	God økonomisk forståelse	,00	Count	92	28	120
			Expected Count	81,8	38,2	120,0
	1,00	Count	250	132	382	
		Expected Count	260,2	121,8	382,0	
	Total	Count	342	160	502	
		Expected Count	342,0	160,0	502,0	
Total	God økonomisk forståelse	,00	Count	306	79	385
			Expected Count	274,3	110,7	385,0
	1,00	Count	410	210	620	
		Expected Count	441,7	178,3	620,0	
	Total	Count	716	289	1005	
		Expected Count	716,0	289,0	1005,0	

Kvinne: Pearson $\chi^2(1)$: 12,033 p=0,001

Mann: Pearson $\chi^2(1)$: 5,296 p=0,021

Totalt: Pearson $\chi^2(1)$: 20,666 p=0,000

Kjønn & Økonomis forståelse * Aksjer

Crosstab

Er du...? Kjønn				Har Aksjer		Total
				No	Yes	
kvinne	God økonomisk forståelse	,00	Count	224	40	264
			Expected Count	218,8	45,2	264,0
	1,00	Count	192	46	238	
		Expected Count	197,2	40,8	238,0	
	Total	Count	416	86	502	
		Expected Count	416,0	86,0	502,0	
Mann	God økonomisk forståelse	,00	Count	96	24	120
			Expected Count	87,3	32,7	120,0
	1,00	Count	269	113	382	
		Expected Count	277,7	104,3	382,0	
	Total	Count	365	137	502	
		Expected Count	365,0	137,0	502,0	
Total	God økonomisk forståelse	,00	Count	320	64	384
			Expected Count	298,7	85,3	384,0
	1,00	Count	461	159	620	
		Expected Count	482,3	137,7	620,0	
	Total	Count	781	223	1004	
		Expected Count	781,0	223,0	1004,0	

Kvinne: Pearson $\chi^2(1)$: 1,538 p=0,215

Mann: Pearson $\chi^2(1)$: 4,224 p=0,040

Totalt: Pearson $\chi^2(1)$: 11,064 p=0,001

Vedlegg 6.5 Kjønn & Alder * Spareform

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Age Groups * Har Privat pensjonssparing * Er du...? Kjønn	1005	97,5%	26	2,5%	1031	100,0%
Age Groups * Har Fondssparing * Er du...? Kjønn	1004 ^a	97,4%	27	2,6%	1031	100,0%
Age Groups * Har Aksjer * Er du...? Kjønn	1004 ^a	97,4%	27	2,6%	1031	100,0%

Kjønn & Alder * Privat pensjonssparing

Crosstab

Er du...? Kjønn			Har Privat pensjonssparing		Total	
			No	Yes		
Kvinne	Age Groups	Under 30	Count	95	5	100
			Expected Count	84,5	15,5	100,0
	30-44	Count	147	33	180	
		Expected Count	152,1	27,9	180,0	
	45-59	Count	72	14	86	
		Expected Count	72,7	13,3	86,0	
	Above 60	Count	111	26	137	
		Expected Count	115,8	21,2	137,0	
	Total		Count	425	78	503
			Expected Count	425,0	78,0	503,0
Mann	Age Groups	Under 30	Count	91	13	104
			Expected Count	81,8	22,2	104,0
	30-44	Count	144	44	188	
		Expected Count	147,9	40,1	188,0	
	45-59	Count	68	19	87	
		Expected Count	68,5	18,5	87,0	
	Above 60	Count	92	31	123	
		Expected Count	96,8	26,2	123,0	
	Total		Count	395	107	502
			Expected Count	395,0	107,0	502,0
Total	Age Groups	Under 30	Count	186	18	204
			Expected Count	166,4	37,6	204,0
	30-44	Count	291	77	368	
		Expected Count	300,3	67,7	368,0	
	45-59	Count	140	33	173	
		Expected Count	141,2	31,8	173,0	
	Above 60	Count	203	57	260	
		Expected Count	212,1	47,9	260,0	
	Total		Count	820	185	1005
			Expected Count	820,0	185,0	1005,0

Kvinne: Pearson $\chi^2(3)$: 10,822 p=0,013

Mann: Pearson $\chi^2(3)$: 6,431 p=0,092

Totalt: Pearson $\chi^2(3)$: 16,218 p=0,001

Kjønn & Alder * Fondssparing

Crosstab

Er du...? Kjønn				Har Fondssparing		Total
				No	Yes	
kvinne	Age Groups	Under 30	Count	88	12	100
			Expected Count	74,3	25,7	100,0
	30-44	Count	140	40	180	
		Expected Count	133,7	46,3	180,0	
	45-59	Count	58	28	86	
		Expected Count	63,9	22,1	86,0	
	Above 60	Count	87	49	136	
		Expected Count	101,1	34,9	136,0	
	Total	Count	373	129	502	
		Expected Count	373,0	129,0	502,0	
Mann	Age Groups	Under 30	Count	78	26	104
			Expected Count	70,6	33,4	104,0
	30-44	Count	126	62	188	
		Expected Count	127,7	60,3	188,0	
	45-59	Count	54	33	87	
		Expected Count	59,1	27,9	87,0	
	Above 60	Count	83	40	123	
		Expected Count	83,6	39,4	123,0	
	Total	Count	341	161	502	
		Expected Count	341,0	161,0	502,0	
Total	Age Groups	Under 30	Count	166	38	204
			Expected Count	145,1	58,9	204,0
	30-44	Count	266	102	368	
		Expected Count	261,7	106,3	368,0	
	45-59	Count	112	61	173	
		Expected Count	123,0	50,0	173,0	
	Above 60	Count	170	89	259	
		Expected Count	184,2	74,8	259,0	
	Total	Count	714	290	1004	
		Expected Count	714,0	290,0	1004,0	

Kvinne: Pearson $\chi^2(3)$: 20,668 p=0,000

Mann: Pearson $\chi^2(3)$: 3,841 p=0,279

Totalt: Pearson $\chi^2(3)$: 17,900 p=0,000

Kjønn & Alder * Aksjesparing

Crosstab

Er du...? Kjønn				Har Aksjer		Total
				No	Yes	
kvinne	Age Groups	Under 30	Count	92	8	100
			Expected Count	82,7	17,3	100,0
	30-44	Count	156	24	180	
		Expected Count	148,9	31,1	180,0	
	45-59	Count	66	20	86	
		Expected Count	71,1	14,9	86,0	
	Above 60	Count	102	35	137	
		Expected Count	113,3	23,7	137,0	
	Total	Count	416	87	503	
		Expected Count	416,0	87,0	503,0	
Mann	Age Groups	Under 30	Count	88	16	104
			Expected Count	75,6	28,4	104,0
	30-44	Count	136	51	187	
		Expected Count	135,9	51,1	187,0	
	45-59	Count	60	27	87	
		Expected Count	63,2	23,8	87,0	
	Above 60	Count	80	43	123	
		Expected Count	89,4	33,6	123,0	
	Total	Count	364	137	501	
		Expected Count	364,0	137,0	501,0	
Total	Age Groups	Under 30	Count	180	24	204
			Expected Count	158,5	45,5	204,0
	30-44	Count	292	75	367	
		Expected Count	285,1	81,9	367,0	
	45-59	Count	126	47	173	
		Expected Count	134,4	38,6	173,0	
	Above 60	Count	182	78	260	
		Expected Count	202,0	58,0	260,0	
	Total	Count	780	224	1004	
		Expected Count	780,0	224,0	1004,0	

Kvinne: Pearson $\chi^2(3)$: 16,673 p=0,001

Mann: Pearson $\chi^2(3)$: 11,674 p=0,009

Totalt: Pearson $\chi^2(3)$: 25,057 p=0,000

Vedlegg 6.6 Kjønn & Kunnskap * Spareform

Kjønn & Kunnskap * Privat pensjonssparing

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Hørt om privat pensjonssparing * Har Privat pensjonssparing * Er du...? Kjønn	1005	97,5%	26	2,5%	1031	100,0%

Hørt om privat pensjonssparing * Har Privat pensjonssparing * Er du...? Kjønn
Crosstabulation

Er du...? Kjønn				Har Privat pensjonssparing		Total
				No	Yes	
kvinne	Hørt om privat pensjonssparing	No	Count	98	0	98
			Expected Count	83,0	15,0	98,0
		Yes	Count	327	77	404
			Expected Count	342,0	62,0	404,0
	Total		Count	425	77	502
			Expected Count	425,0	77,0	502,0
Mann	Hørt om privat pensjonssparing	No	Count	95	0	95
			Expected Count	74,8	20,2	95,0
		Yes	Count	301	107	408
			Expected Count	321,2	86,8	408,0
	Total		Count	396	107	503
			Expected Count	396,0	107,0	503,0
Total	Hørt om privat pensjonssparing	No	Count	193	0	193
			Expected Count	157,7	35,3	193,0
		Yes	Count	628	184	812
			Expected Count	663,3	148,7	812,0
	Total		Count	821	184	1005
			Expected Count	821,0	184,0	1005,0

Kvinne: Pearson $\chi^2(1)$: 22,062 p=0,000

Mann: Pearson $\chi^2(1)$: 31,646 p=0,000

Totalt: Pearson $\chi^2(1)$: 53,536 p=0,000

Kjønn & Kunnskap * Fondssparing

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Hørt om fondssparing * Har Fondssparing * Er du...? Kjønn	1006	97,6%	25	2,4%	1031	100,0%

Hørt om fondssparing * Har Fondssparing * Er du...? Kjønn Crosstabulation

Er du...? Kjønn				Har Fondssparing		Total
				No	Yes	
kvinne	Hørt om fondssparing	No	Count	70	0	70
			Expected Count	52,0	18,0	70,0
		Yes	Count	304	129	433
			Expected Count	322,0	111,0	433,0
	Total		Count	374	129	503
			Expected Count	374,0	129,0	503,0
Mann	Hørt om fondssparing	No	Count	60	0	60
			Expected Count	40,9	19,1	60,0
		Yes	Count	283	160	443
			Expected Count	302,1	140,9	443,0
	Total		Count	343	160	503
			Expected Count	343,0	160,0	503,0
Total	Hørt om fondssparing	No	Count	130	0	130
			Expected Count	92,7	37,3	130,0
		Yes	Count	587	289	876
			Expected Count	624,3	251,7	876,0
	Total		Count	717	289	1006
			Expected Count	717,0	289,0	1006,0

Kvinne: Pearson $\chi^2(1)$: 28,048 p=0,000

Mann: Pearson $\chi^2(1)$: 31,779 p=0,000

Totalt: Pearson $\chi^2(1)$: 60,175 p=0,000

Kjønn & Kunnskap * Aksjesparing

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Hørt om aksjer * Har Aksjer * Er du...? Kjønn	1005	97,5%	26	2,5%	1031	100,0%

Hørt om aksjer * Har Aksjer * Er du...? Kjønn Crosstabulation

Er du...? Kjønn				Har Aksjer		Total
				No	Yes	
kvinne	Hørt om aksjer	No	Count	64	0	64
			Expected Count	52,9	11,1	64,0
		Yes	Count	352	87	439
			Expected Count	363,1	75,9	439,0
	Total		Count	416	87	503
			Expected Count	416,0	87,0	503,0
Mann	Hørt om aksjer	No	Count	48	0	48
			Expected Count	34,8	13,2	48,0
		Yes	Count	316	138	454
			Expected Count	329,2	124,8	454,0
	Total		Count	364	138	502
			Expected Count	364,0	138,0	502,0
Total	Hørt om aksjer	No	Count	112	0	112
			Expected Count	86,9	25,1	112,0
		Yes	Count	668	225	893
			Expected Count	693,1	199,9	893,0
	Total		Count	780	225	1005
			Expected Count	780,0	225,0	1005,0

Kvinne: Pearson $\chi^2(1)$: 15,336 p=0,000

Mann: Pearson $\chi^2(1)$: 20,122 p=0,000

Totalt: Pearson $\chi^2(1)$: 36,360 p=0,00

Vedlegg 6.7 Kjønn & Inntekt * Spareform

Kjønn & Inntekt * Privat pensjonssparing

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
InntektUnder200000 * Har Privat pensjonssparing * Er du...? Kjønn	931	90,3%	100	9,7%	1031	100,0%
Inntekt200000til300000 * Har Privat pensjonssparing * Er du...? Kjønn	931 ^a	90,3%	100	9,7%	1031	100,0%
Inntekt300000til400000 * Har Privat pensjonssparing * Er du...? Kjønn	931 ^a	90,3%	100	9,7%	1031	100,0%
Inntekt400000til500000 * Har Privat pensjonssparing * Er du...? Kjønn	930 ^a	90,2%	101	9,8%	1031	100,0%
Inntekt500000til600000 * Har Privat pensjonssparing * Er du...? Kjønn	932 ^a	90,4%	99	9,6%	1031	100,0%
Inntekt600000til700000 * Har Privat pensjonssparing * Er du...? Kjønn	930 ^a	90,2%	101	9,8%	1031	100,0%
Inntekt700000til800000 * Har Privat pensjonssparing * Er du...? Kjønn	932 ^a	90,4%	99	9,6%	1031	100,0%
Inntekt800000til1000000 * Har Privat pensjonssparing * Er du...? Kjønn	931 ^a	90,3%	100	9,7%	1031	100,0%
InntektOver1000000 * Har Privat pensjonssparing * Er du...? Kjønn	932 ^a	90,4%	99	9,6%	1031	100,0%

Crosstab

Er du...? Kjønn			Har Privat pensjonssparing		Total	
			No	Yes		
kvinne	InntektUnder200000	,00	Count	290	67	357
			Expected Count	300,8	56,2	357,0
	1,00	Count	90	4	94	
		Expected Count	79,2	14,8	94,0	
	Total	Count	380	71	451	
		Expected Count	380,0	71,0	451,0	
Mann	InntektUnder200000	,00	Count	313	97	410
			Expected Count	322,9	87,1	410,0
	1,00	Count	65	5	70	
		Expected Count	55,1	14,9	70,0	
	Total	Count	378	102	480	
		Expected Count	378,0	102,0	480,0	
Total	InntektUnder200000	,00	Count	603	164	767
			Expected Count	624,5	142,5	767,0
	1,00	Count	155	9	164	
		Expected Count	133,5	30,5	164,0	
	Total	Count	758	173	931	
		Expected Count	758,0	173,0	931,0	

Kvinne: Pearson $\chi^2(1)$: 11,814 p=0,001

Mann: Pearson $\chi^2(1)$: 9,746 p=0,002

Totalt: Pearson $\chi^2(1)$: 22,561 p=0,000

Crosstab

Er du...? Kjønn				Har Privat pensjonssparing		Total
				No	Yes	
kvinne	Inntekt200000til 300000	,00	Count	307	64	371
			Expected Count	312,6	58,4	371,0
	1,00	Count	73	7	80	
		Expected Count	67,4	12,6	80,0	
Total	Count	380	71	451		
	Expected Count	380,0	71,0	451,0		
Mann	Inntekt200000til 300000	,00	Count	337	92	429
			Expected Count	337,8	91,2	429,0
	1,00	Count	41	10	51	
		Expected Count	40,2	10,8	51,0	
Total	Count	378	102	480		
	Expected Count	378,0	102,0	480,0		
Total	Inntekt200000til 300000	,00	Count	644	156	800
			Expected Count	651,3	148,7	800,0
	1,00	Count	114	17	131	
		Expected Count	106,7	24,3	131,0	
Total	Count	758	173	931		
	Expected Count	758,0	173,0	931,0		

Kvinne: Pearson $\chi^2(1)$: 3,585   p=0,058

Mann: Pearson $\chi^2(1)$: 0,092   p=0,762

Totalt: Pearson $\chi^2(1)$: 3,166   p=0,075

Crosstab

Er du...? Kjønn				Har Privat pensjonssparing		Total
				No	Yes	
kvinne	Inntekt300000til 400000	,00	Count	306	49	355
			Expected Count	299,1	55,9	355,0
	1,00	Count	74	22	96	
		Expected Count	80,9	15,1	96,0	
Total	Count	380	71	451		
	Expected Count	380,0	71,0	451,0		
Mann	Inntekt300000til 400000	,00	Count	327	88	415
			Expected Count	326,8	88,2	415,0
	1,00	Count	51	14	65	
		Expected Count	51,2	13,8	65,0	
Total	Count	378	102	480		
	Expected Count	378,0	102,0	480,0		
Total	Inntekt300000til 400000	,00	Count	633	137	770
			Expected Count	626,9	143,1	770,0
	1,00	Count	125	36	161	
		Expected Count	131,1	29,9	161,0	
Total	Count	758	173	931		
	Expected Count	758,0	173,0	931,0		

Kvinne: Pearson $\chi^2(1)$: 4,732   p=0,030

Mann: Pearson $\chi^2(1)$: 0,004   p=0,951

Totalt: Pearson $\chi^2(1)$: 1,837   p=0,175

Crosstab

Er du...? Kjønn				Har Privat pensjonssparing		Total
				No	Yes	
kvinne	Inntekt400000til 500000	,00	Count	298	51	349
			Expected Count	294,1	54,9	349,0
		1,00	Count	82	20	102
			Expected Count	85,9	16,1	102,0
	Total		Count	380	71	451
			Expected Count	380,0	71,0	451,0
Mann	Inntekt400000til 500000	,00	Count	302	77	379
			Expected Count	299,1	79,9	379,0
		1,00	Count	76	24	100
			Expected Count	78,9	21,1	100,0
	Total		Count	378	101	479
			Expected Count	378,0	101,0	479,0
Total	Inntekt400000til 500000	,00	Count	600	128	728
			Expected Count	593,4	134,6	728,0
		1,00	Count	158	44	202
			Expected Count	164,6	37,4	202,0
	Total		Count	758	172	930
			Expected Count	758,0	172,0	930,0

Kvinne: Pearson $\chi^2(1)$: 1,484   p=0,223

Mann: Pearson $\chi^2(1)$: 0,645   p=0,422

Totalt: Pearson $\chi^2(1)$: 1,850   p=0,174

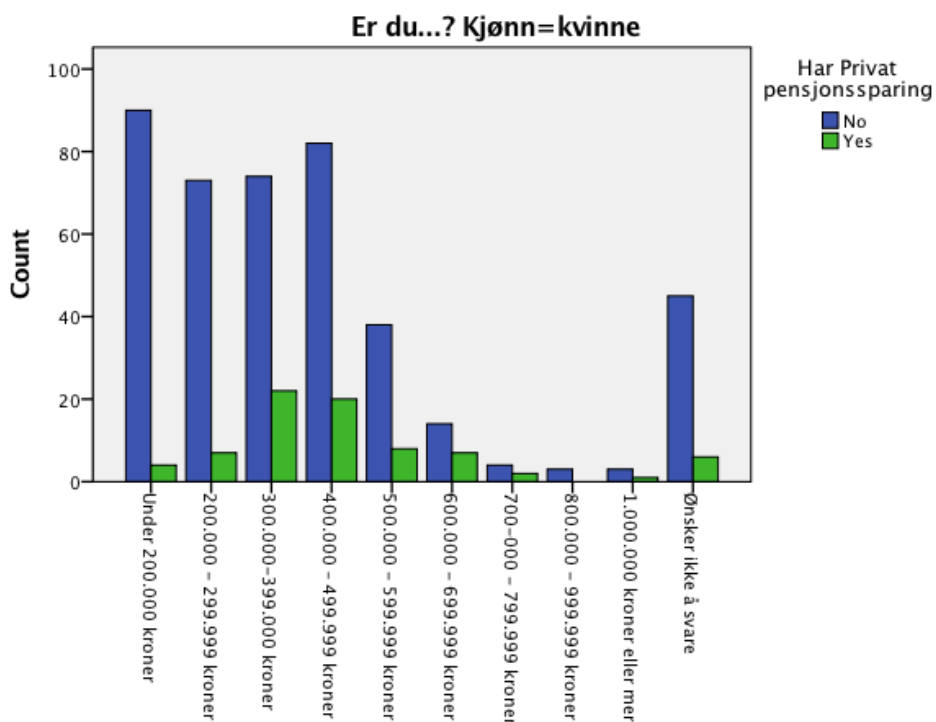
Crosstab

Er du...? Kjønn				Har Privat pensjonssparing		Total
				No	Yes	
kvinne	Inntekt500000til 600000	,00	Count	342	63	405
			Expected Count	341,2	63,8	405,0
		1,00	Count	38	8	46
			Expected Count	38,8	7,2	46,0
	Total		Count	380	71	451
			Expected Count	380,0	71,0	451,0
Mann	Inntekt500000til 600000	,00	Count	313	78	391
			Expected Count	308,1	82,9	391,0
		1,00	Count	66	24	90
			Expected Count	70,9	19,1	90,0
	Total		Count	379	102	481
			Expected Count	379,0	102,0	481,0
Total	Inntekt500000til 600000	,00	Count	655	141	796
			Expected Count	648,2	147,8	796,0
		1,00	Count	104	32	136
			Expected Count	110,8	25,2	136,0
	Total		Count	759	173	932
			Expected Count	759,0	173,0	932,0

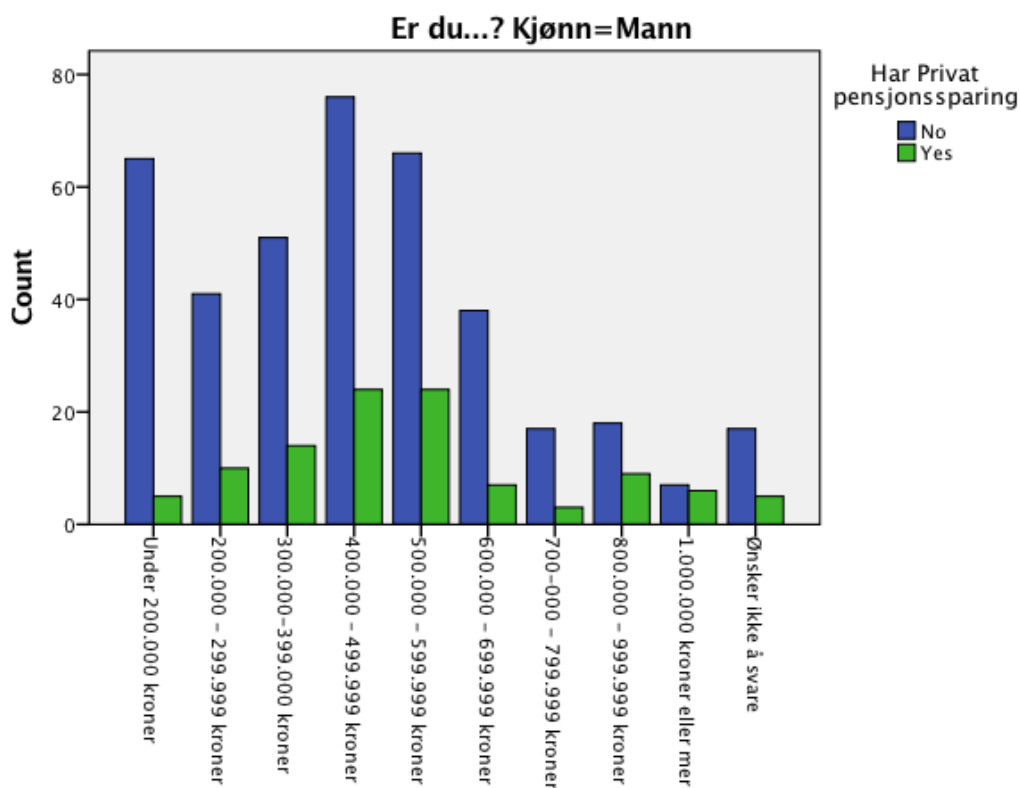
Kvinne: Pearson $\chi^2(1)$: 0,105   p=0,746

Mann: Pearson $\chi^2(1)$: 1,976   p=0,160

Totalt: Pearson $\chi^2(1)$: 2,599   p=0,107

Omtrent hvor stor er din personlige brutto årsinntekt (før skatt og fradrag)?

Omtrent hvor stor er din personlige brutto årsinntekt (før skatt og fradrag)?

Kjønn & Inntekt * Fondssparing

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
InntektUnder200000 * Har Fondssparing * Er du...? Kjønn	931	90,3%	100	9,7%	1031	100,0%
Inntekt200000til300000 * Har Fondssparing * Er du...? Kjønn	931 ^a	90,3%	100	9,7%	1031	100,0%
Inntekt300000til400000 * Har Fondssparing * Er du...? Kjønn	930 ^a	90,2%	101	9,8%	1031	100,0%
Inntekt400000til500000 * Har Fondssparing * Er du...? Kjønn	929 ^a	90,1%	102	9,9%	1031	100,0%
Inntekt500000til600000 * Har Fondssparing * Er du...? Kjønn	931 ^a	90,3%	100	9,7%	1031	100,0%
Inntekt600000til700000 * Har Fondssparing * Er du...? Kjønn	931 ^a	90,3%	100	9,7%	1031	100,0%
Inntekt700000til800000 * Har Fondssparing * Er du...? Kjønn	932 ^a	90,4%	99	9,6%	1031	100,0%
Inntekt800000til1000000 * Har Fondssparing * Er du...? Kjønn	931 ^a	90,3%	100	9,7%	1031	100,0%
InntektOver1000000 * Har Fondssparing * Er du...? Kjønn	931 ^a	90,3%	100	9,7%	1031	100,0%

Crosstab

Er du...? Kjønn			Har Fondssparing		Total	
			No	Yes		
kvinne	InntektUnder200 000	,00	Count	254	103	357
			Expected Count	268,5	88,5	357,0
	1,00	Count	86	9	95	
		Expected Count	71,5	23,5	95,0	
	Total	Count	340	112	452	
		Expected Count	340,0	112,0	452,0	
Mann	InntektUnder200 000	,00	Count	273	137	410
			Expected Count	277,3	132,7	410,0
	1,00	Count	51	18	69	
		Expected Count	46,7	22,3	69,0	
	Total	Count	324	155	479	
		Expected Count	324,0	155,0	479,0	
Total	InntektUnder200 000	,00	Count	527	240	767
			Expected Count	547,0	220,0	767,0
	1,00	Count	137	27	164	
		Expected Count	117,0	47,0	164,0	
	Total	Count	664	267	931	
		Expected Count	664,0	267,0	931,0	

Kvinne: Pearson $\chi^2(1)$: 15,116   p=0,000

Mann: Pearson $\chi^2(1)$: 1,449   p=0,229

Totalt: Pearson $\chi^2(1)$: 14,522   p=0,000

Crosstab

Er du...? Kjønn				Har Fondssparing		Total
				No	Yes	
Kvinne	Inntekt200000til 300000	,00	Count	277	94	371
			Expected Count	278,9	92,1	371,0
	1,00	Count	62	18	80	
		Expected Count	60,1	19,9	80,0	
	Total	Count	339	112	451	
		Expected Count	339,0	112,0	451,0	
Mann	Inntekt200000til 300000	,00	Count	284	145	429
			Expected Count	290,5	138,5	429,0
	1,00	Count	41	10	51	
		Expected Count	34,5	16,5	51,0	
	Total	Count	325	155	480	
		Expected Count	325,0	155,0	480,0	
Total	Inntekt200000til 300000	,00	Count	561	239	800
			Expected Count	570,6	229,4	800,0
	1,00	Count	103	28	131	
		Expected Count	93,4	37,6	131,0	
	Total	Count	664	267	931	
		Expected Count	664,0	267,0	931,0	

Kvinne: Pearson $\chi^2(1)$: 0,284   p=0,594

Mann: Pearson $\chi^2(1)$: 4,199   p=0,040

Totalt: Pearson $\chi^2(1)$: 3,977   p=0,046

Crosstab

Er du...? Kjønn				Har Fondssparing		Total
				No	Yes	
Kvinne	Inntekt300000til 400000	,00	Count	265	90	355
			Expected Count	267,4	87,6	355,0
	1,00	Count	74	21	95	
		Expected Count	71,6	23,4	95,0	
	Total	Count	339	111	450	
		Expected Count	339,0	111,0	450,0	
Mann	Inntekt300000til 400000	,00	Count	286	129	415
			Expected Count	281,0	134,0	415,0
	1,00	Count	39	26	65	
		Expected Count	44,0	21,0	65,0	
	Total	Count	325	155	480	
		Expected Count	325,0	155,0	480,0	
Total	Inntekt300000til 400000	,00	Count	551	219	770
			Expected Count	549,8	220,2	770,0
	1,00	Count	113	47	160	
		Expected Count	114,2	45,8	160,0	
	Total	Count	664	266	930	
		Expected Count	664,0	266,0	930,0	

Kvinne: Pearson $\chi^2(1)$: 0,425   p=0,514

Mann: Pearson $\chi^2(1)$: 2,043   p=0,153

Totalt: Pearson $\chi^2(1)$: 0,057   p=0,812

Crosstab

Er du...? Kjønn			Har Fondssparing		Total	
			No	Yes		
Kvinne	Inntekt400000til 500000	,00	Count	275	74	349
			Expected Count	262,9	86,1	349,0
	1,00	Count	64	37	101	
		Expected Count	76,1	24,9	101,0	
	Total	Count	339	111	450	
		Expected Count	339,0	111,0	450,0	
Mann	Inntekt400000til 500000	,00	Count	255	124	379
			Expected Count	256,4	122,6	379,0
	1,00	Count	69	31	100	
		Expected Count	67,6	32,4	100,0	
	Total	Count	324	155	479	
		Expected Count	324,0	155,0	479,0	
Total	Inntekt400000til 500000	,00	Count	530	198	728
			Expected Count	519,6	208,4	728,0
	1,00	Count	133	68	201	
		Expected Count	143,4	57,6	201,0	
	Total	Count	663	266	929	
		Expected Count	663,0	266,0	929,0	

Kvinne: Pearson $\chi^2(1)$: 10,036 p=0,002

Mann: Pearson $\chi^2(1)$: 0,107 p=0,744

Totalt: Pearson $\chi^2(1)$: 3,391 p=0,066

Crosstab

Er du...? Kjønn			Har Fondssparing		Total	
			No	Yes		
Kvinne	Inntekt500000til 600000	,00	Count	306	99	405
			Expected Count	305,3	99,7	405,0
	1,00	Count	34	12	46	
		Expected Count	34,7	11,3	46,0	
	Total	Count	340	111	451	
		Expected Count	340,0	111,0	451,0	
Mann	Inntekt500000til 600000	,00	Count	268	123	391
			Expected Count	264,7	126,3	391,0
	1,00	Count	57	32	89	
		Expected Count	60,3	28,7	89,0	
	Total	Count	325	155	480	
		Expected Count	325,0	155,0	480,0	
Total	Inntekt500000til 600000	,00	Count	574	222	796
			Expected Count	568,6	227,4	796,0
	1,00	Count	91	44	135	
		Expected Count	96,4	38,6	135,0	
	Total	Count	665	266	931	
		Expected Count	665,0	266,0	931,0	

Kvinne: Pearson $\chi^2(1)$: 0,060 p=0,806

Mann: Pearson $\chi^2(1)$: 0,671 p=0,413

Totalt: Pearson $\chi^2(1)$: 1,251 p=0,263

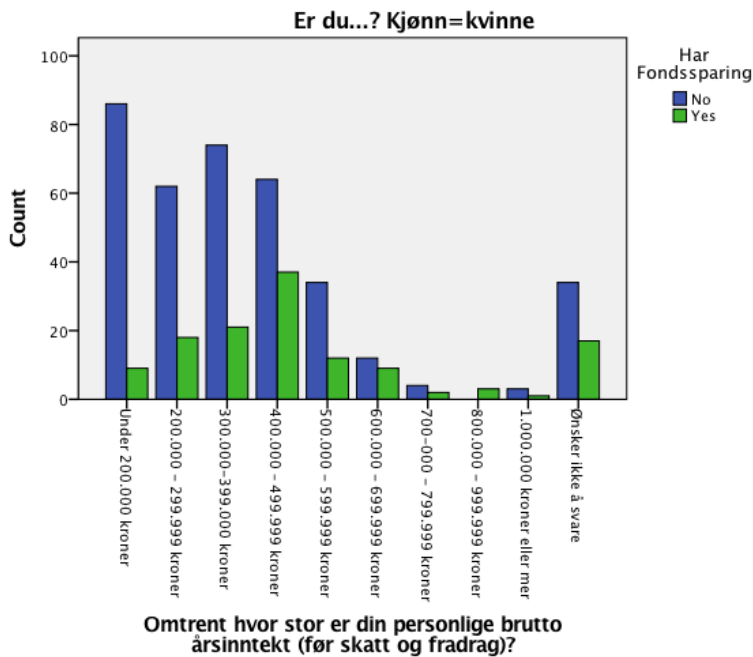
Crosstab

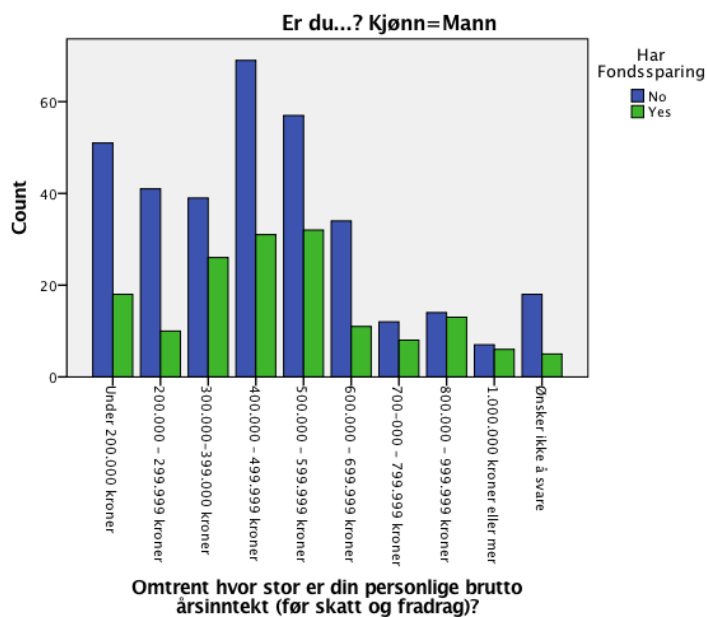
Er du...? Kjønn			Har Fondssparing		Total	
			No	Yes		
kvinne	Inntekt600000til 700000	,00	Count	327	103	430
			Expected Count	323,2	106,8	430,0
	1,00	Count	12	9	21	
		Expected Count	15,8	5,2	21,0	
	Total	Count	339	112	451	
		Expected Count	339,0	112,0	451,0	
Mann	Inntekt600000til 700000	,00	Count	291	144	435
			Expected Count	294,5	140,5	435,0
	1,00	Count	34	11	45	
		Expected Count	30,5	14,5	45,0	
	Total	Count	325	155	480	
		Expected Count	325,0	155,0	480,0	
Total	Inntekt600000til 700000	,00	Count	618	247	865
			Expected Count	616,9	248,1	865,0
	1,00	Count	46	20	66	
		Expected Count	47,1	18,9	66,0	
	Total	Count	664	267	931	
		Expected Count	664,0	267,0	931,0	

Kvinne: Pearson $\chi^2(1)$: 3,833   p=0,050

Mann: Pearson $\chi^2(1)$: 1,399   p=0,237

Totalt: Pearson $\chi^2(1)$: 0,092   p=0,762

Kjønn & Inntekt * Aksjesparing

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
InntektUnder200000 * Har Aksjer * Er du...? Kjønn	931	90,3%	100	9,7%	1031	100,0%
Inntekt200000til300000 * Har Aksjer * Er du...? Kjønn	931 ^a	90,3%	100	9,7%	1031	100,0%
Inntekt300000til400000 * Har Aksjer * Er du...? Kjønn	931 ^a	90,3%	100	9,7%	1031	100,0%
Inntekt400000til500000 * Har Aksjer * Er du...? Kjønn	930 ^a	90,2%	101	9,8%	1031	100,0%
Inntekt500000til600000 * Har Aksjer * Er du...? Kjønn	931 ^a	90,3%	100	9,7%	1031	100,0%
Inntekt600000til700000 * Har Aksjer * Er du...? Kjønn	930 ^a	90,2%	101	9,8%	1031	100,0%
Inntekt700000til800000 * Har Aksjer * Er du...? Kjønn	931 ^a	90,3%	100	9,7%	1031	100,0%
Inntekt800000til1000000 * Har Aksjer * Er du...? Kjønn	930 ^a	90,2%	101	9,8%	1031	100,0%
InntektOver1000000 * Har Aksjer * Er du...? Kjønn	931 ^a	90,3%	100	9,7%	1031	100,0%

Crosstab

Er du...? Kjønn				Har Aksjer		Total
				No	Yes	
kvinne	InntektUnder200000	,00	Count	290	66	356
			Expected Count	298,4	57,6	356,0
	1,00	Count	88	7	95	
		Expected Count	79,6	15,4	95,0	
	Total	Count	378	73	451	
		Expected Count	378,0	73,0	451,0	
Mann	InntektUnder200000	,00	Count	287	124	411
			Expected Count	298,0	113,0	411,0
	1,00	Count	61	8	69	
		Expected Count	50,0	19,0	69,0	
	Total	Count	348	132	480	
		Expected Count	348,0	132,0	480,0	
Total	InntektUnder200000	,00	Count	577	190	767
			Expected Count	598,1	168,9	767,0
	1,00	Count	149	15	164	
		Expected Count	127,9	36,1	164,0	
	Total	Count	726	205	931	
		Expected Count	726,0	205,0	931,0	

Kvinne: Pearson $\chi^2(1)$: 0,425   p=0,514

Mann: Pearson $\chi^2(1)$: 3,994   p=0,046

Totalt: Pearson $\chi^2(1)$: 5,015   p=0,025

Crosstab

Er du...? Kjønn				Har Aksjer		Total
				No	Yes	
kvinne	Inntekt300000til400000	,00	Count	296	59	355
			Expected Count	297,5	57,5	355,0
	1,00	Count	82	14	96	
		Expected Count	80,5	15,5	96,0	
	Total	Count	378	73	451	
		Expected Count	378,0	73,0	451,0	
Mann	Inntekt300000til400000	,00	Count	299	117	416
			Expected Count	301,6	114,4	416,0
	1,00	Count	49	15	64	
		Expected Count	46,4	17,6	64,0	
	Total	Count	348	132	480	
		Expected Count	348,0	132,0	480,0	
Total	Inntekt300000til400000	,00	Count	595	176	771
			Expected Count	601,2	169,8	771,0
	1,00	Count	131	29	160	
		Expected Count	124,8	35,2	160,0	
	Total	Count	726	205	931	
		Expected Count	726,0	205,0	931,0	

Kvinne: Pearson $\chi^2(1)$: 0,231   p=0,631

Mann: Pearson $\chi^2(1)$: 0,611   p=0,434

Totalt: Pearson $\chi^2(1)$: 1,706   p=0,191

Crosstab

Er du...? Kjønn				Har Aksjer		Total
				No	Yes	
Kvinne	Inntekt400000til 500000	,00	Count	294	55	349
			Expected Count	293,2	55,8	349,0
		1,00	Count	84	17	101
			Expected Count	84,8	16,2	101,0
	Total		Count	378	72	450
			Expected Count	378,0	72,0	450,0
Mann	Inntekt400000til 500000	,00	Count	275	104	379
			Expected Count	274,8	104,2	379,0
		1,00	Count	73	28	101
			Expected Count	73,2	27,8	101,0
	Total		Count	348	132	480
			Expected Count	348,0	132,0	480,0
Total	Inntekt400000til 500000	,00	Count	569	159	728
			Expected Count	568,3	159,7	728,0
		1,00	Count	157	45	202
			Expected Count	157,7	44,3	202,0
	Total		Count	726	204	930
			Expected Count	726,0	204,0	930,0

Kvinne: Pearson $\chi^2(1)$: 0,067   p=0,796

Mann: Pearson $\chi^2(1)$: 0,003   p=0,955

Totalt: Pearson $\chi^2(1)$: 0,018   p=0,894

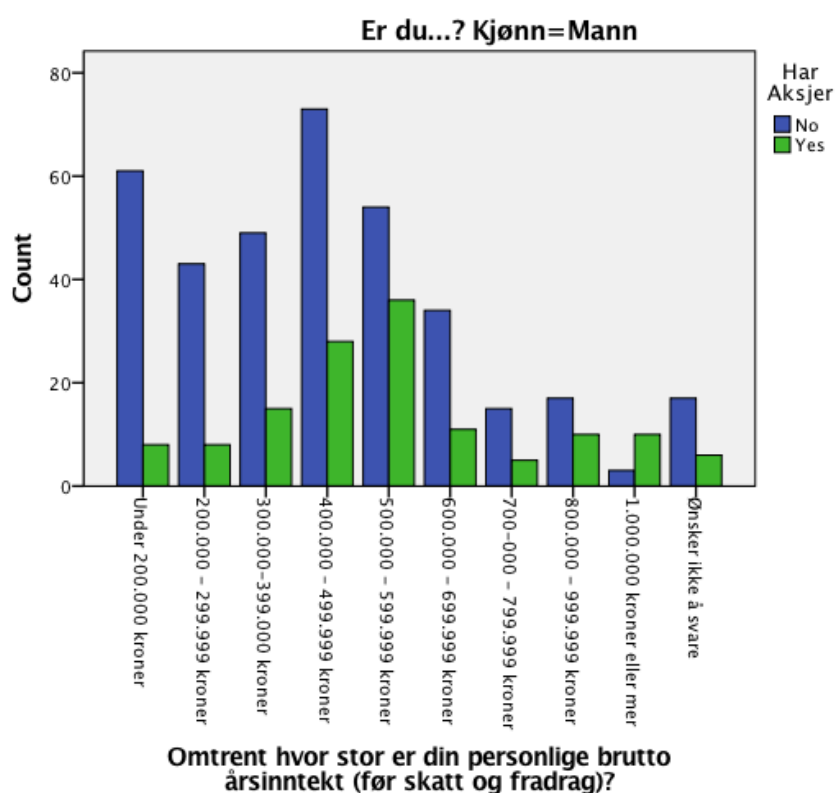
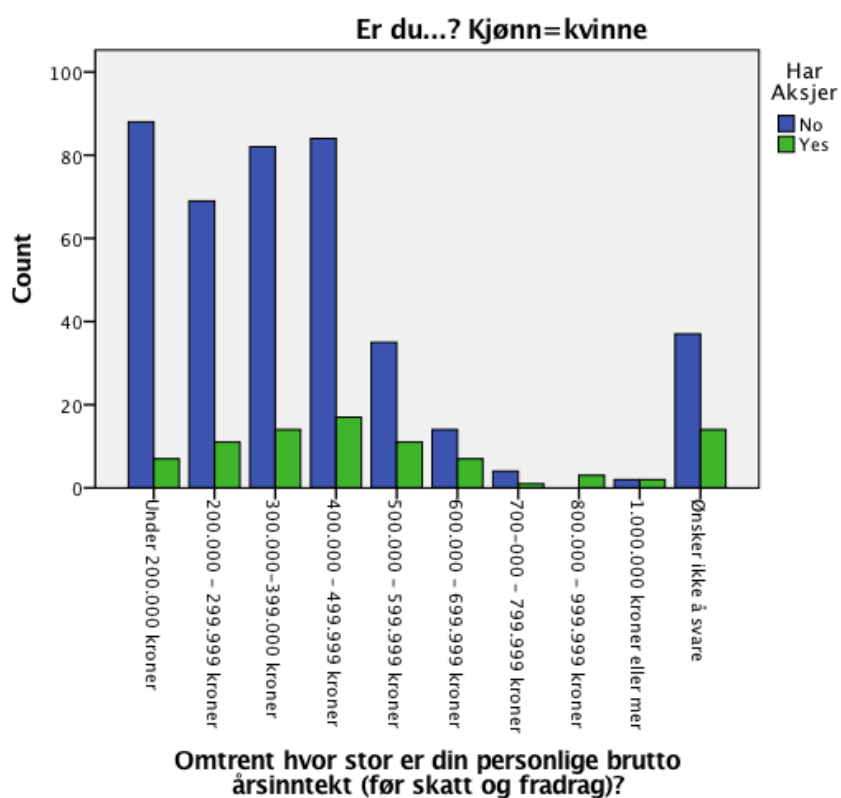
Crosstab

Er du...? Kjønn				Har Aksjer		Total
				No	Yes	
Kvinne	Inntekt500000til 600000	,00	Count	343	62	405
			Expected Count	339,4	65,6	405,0
		1,00	Count	35	11	46
			Expected Count	38,6	7,4	46,0
	Total		Count	378	73	451
			Expected Count	378,0	73,0	451,0
Mann	Inntekt500000til 600000	,00	Count	294	96	390
			Expected Count	282,8	107,3	390,0
		1,00	Count	54	36	90
			Expected Count	65,3	24,8	90,0
	Total		Count	348	132	480
			Expected Count	348,0	132,0	480,0
Total	Inntekt500000til 600000	,00	Count	637	158	795
			Expected Count	619,9	175,1	795,0
		1,00	Count	89	47	136
			Expected Count	106,1	29,9	136,0
	Total		Count	726	205	931
			Expected Count	726,0	205,0	931,0

Kvinne: Pearson $\chi^2(1)$: 2,254   p=0,133

Mann: Pearson $\chi^2(1)$: 8,681   p=0,003

Totalt: Pearson $\chi^2(1)$: 14,548   p=0,000

Vedlegg 6.8 Kjønn & Utdanning * Spareform

Kjønn & Utdanning * Privat pensjonssparing

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Hva er din høyeste fullførte skolegang? * Har Privat pensjonssparing * Er du...? Kjønn	1003	97,3%	28	2,7%	1031	100,0%

Hva er din høyeste fullførte skolegang? * Har Privat pensjonssparing * Er du...? Kjønn
Crosstabulation

Er du...? Kjønn				Har Privat pensjonssparing		Total
				No	Yes	
kvinne	Hva er din høyeste fullførte skolegang?	Grunnskoleutdanning (inntil 10-årig grunnskole, 7-årig folkeskole eller lignende)	Count	38	2	40
			Expected Count	33,9	6,1	40,0
		Videregående utdanning (Allmennfag, yrkesskole eller annet)	Count	157	27	184
			Expected Count	155,8	28,2	184,0
		Fagutdanning etter videregående skole eller fagskole	Count	82	16	98
			Expected Count	83,0	15,0	98,0
		Universitet/høgskoleutdanning bachelornivå/cand.mag eller lavere	Count	89	21	110
	Expected Count	93,1	16,9	110,0		
		Universitet/høgskoleutdanning, mastergrad eller høyere	Count	59	11	70
			Expected Count	59,3	10,7	70,0
Total			Count	425	77	502
			Expected Count	425,0	77,0	502,0
Mann	Hva er din høyeste fullførte skolegang?	Grunnskoleutdanning (inntil 10-årig grunnskole, 7-årig folkeskole eller lignende)	Count	28	9	37
			Expected Count	29,2	7,8	37,0
		Videregående utdanning (Allmennfag, yrkesskole eller annet)	Count	145	30	175
			Expected Count	138,0	37,0	175,0
		Fagutdanning etter videregående skole eller fagskole	Count	113	32	145
			Expected Count	114,3	30,7	145,0
		Universitet/høgskoleutdanning bachelornivå/cand.mag eller lavere	Count	69	21	90
	Expected Count	71,0	19,0	90,0		
		Universitet/høgskoleutdanning, mastergrad eller høyere	Count	40	14	54
			Expected Count	42,6	11,4	54,0

Total	Hva er din høyeste fullførte skolegang?	Grunnskoleutdanning (inntil 10-årig grunnskole, 7-årig folkeskole eller lignende)	Count	66	11	77
			Expected Count	63,0	14,0	77,0
		Videregående utdanning (Allmennfag, yrkesskole eller annet)	Count	302	57	359
			Expected Count	293,5	65,5	359,0
		Fagutdanning etter videregående skole eller fagskole	Count	195	48	243
			Expected Count	198,7	44,3	243,0
		Universitet/høgskoleutdanning bachelornivå/cand.mag eller lavere	Count	158	42	200
			Expected Count	163,5	36,5	200,0
		Universitet/høgskoleutdanning, mastergrad eller høyere	Count	99	25	124
			Expected Count	101,4	22,6	124,0
Total			Count	820	183	1003
			Expected Count	820,0	183,0	1003,0

Kvinne: Pearson $\chi^2(4)$: 4,629   p=0,328

Mann: Pearson $\chi^2(4)$: 2,977   p=0,562

Totalt: Pearson $\chi^2(4)$: 3,852   p=0,426

Kjønn & Utdanning * Fondssparing

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Hva er din høyeste fullførte skolegang? * Har Fondssparing * Er du...? Kjønn	1004	97,4%	27	2,6%	1031	100,0%

Hva er din høyeste fullførte skolegang? * Har Fondssparing * Er du...? Kjønn Crosstabulation

Er du...? Kjønn				Har Fondssparing		Total	
				No	Yes		
kvinne	Hva er din høyeste fullførte skolegang?	Grunnskoleutdanning (inntil 10-årig grunnskole, 7-årig folkeskole eller lignende)	Count	33	6	39	
			Expected Count	29,0	10,0	39,0	
	Videregående utdanning (Allmennfag, yrkesskole eller annet)	Count	142	42	184		
		Expected Count	136,9	47,1	184,0		
	Fagutdanning etter videregående skole eller fagskole	Count	69	29	98		
		Expected Count	72,9	25,1	98,0		
	Universitet/høgskoleutdanning bachelornivå/cand.mag eller lavere	Count	74	35	109		
		Expected Count	81,1	27,9	109,0		
	Universitet/høgskoleutdanning, mastergrad eller høyere	Count	54	16	70		
		Expected Count	52,1	17,9	70,0		
	Total			Count	372	128	500
				Expected Count	372,0	128,0	500,0
Mann	Hva er din høyeste fullførte skolegang?	Grunnskoleutdanning (inntil 10-årig grunnskole, 7-årig folkeskole eller lignende)	Count	28	10	38	
			Expected Count	25,9	12,1	38,0	
	Videregående utdanning (Allmennfag, yrkesskole eller annet)	Count	118	58	176		
		Expected Count	120,1	55,9	176,0		
	Fagutdanning etter videregående skole eller fagskole	Count	99	47	146		
		Expected Count	99,7	46,3	146,0		
	Universitet/høgskoleutdanning bachelornivå/cand.mag eller lavere	Count	64	26	90		
		Expected Count	61,4	28,6	90,0		
	Universitet/høgskoleutdanning, mastergrad eller høyere	Count	35	19	54		
		Expected Count	36,9	17,1	54,0		
	Total			Count	344	160	504
				Expected Count	344,0	160,0	504,0

Total	Hva er din høyeste fullførte skolegang?	Grunnskoleutdanning (inntil 10-årig grunnskole, 7-årig folkeskole eller lignende)	Count	61	16	77
			Expected Count	54,9	22,1	77,0
		Videregående utdanning (Allmennfag, yrkesskole eller annet)	Count	260	100	360
			Expected Count	256,7	103,3	360,0
		Fagutdanning etter videregående skole eller fagskole	Count	168	76	244
			Expected Count	174,0	70,0	244,0
		Universitet/høgskoleutdanning bachelornivå/cand.mag eller lavere	Count	138	61	199
			Expected Count	141,9	57,1	199,0
		Universitet/høgskoleutdanning, mastergrad eller høyere	Count	89	35	124
			Expected Count	88,4	35,6	124,0
Total			Count	716	288	1004
			Expected Count	716,0	288,0	1004,0

Kvinne: Pearson $\chi^2(1)$: 6,402   p=0,171

Mann: Pearson $\chi^2(1)$: 1,283   p=0,864

Totalt: Pearson $\chi^2(1)$: 3,610   p=0,461

Kjønn & Utdanning * Aksjer

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Hva er din høyeste fullførte skolegang? * Har Aksjer * Er du...? Kjønn	1002	97,2%	29	2,8%	1031	100,0%

Hva er din høyeste fullførte skolegang? * Har Aksjer * Er du...? Kjønn Crosstabulation

Er du...? Kjønn				Har Aksjer		Total	
				No	Yes		
kvinne	Hva er din høyeste fullførte skolegang?	Grunnskoleutdanning (inntil 10-årig grunnskole, 7-årig folkeskole eller lignende)	Count	37	3	40	
			Expected Count	33,1	6,9	40,0	
	Videregående utdanning (Allmennfag, yrkesskole eller annet)	Count	156	28	184		
		Expected Count	152,4	31,6	184,0		
	Fagutdanning etter videregående skole eller fagskole	Count	76	22	98		
		Expected Count	81,2	16,8	98,0		
	Universitet/høgskoleutdanning bachelornivå/cand.mag eller lavere	Count	87	22	109		
		Expected Count	90,3	18,7	109,0		
	Universitet/høgskoleutdanning, mastergrad eller høyere	Count	59	11	70		
		Expected Count	58,0	12,0	70,0		
	Total			Count	415	86	501
				Expected Count	415,0	86,0	501,0
Mann	Hva er din høyeste fullførte skolegang?	Grunnskoleutdanning (inntil 10-årig grunnskole, 7-årig folkeskole eller lignende)	Count	29	9	38	
			Expected Count	27,6	10,4	38,0	
	Videregående utdanning (Allmennfag, yrkesskole eller annet)	Count	140	35	175		
		Expected Count	127,1	47,9	175,0		
	Fagutdanning etter videregående skole eller fagskole	Count	101	44	145		
		Expected Count	105,3	39,7	145,0		
	Universitet/høgskoleutdanning bachelornivå/cand.mag eller lavere	Count	61	29	90		
		Expected Count	65,4	24,6	90,0		
	Universitet/høgskoleutdanning, mastergrad eller høyere	Count	33	20	53		
		Expected Count	38,5	14,5	53,0		
	Total			Count	364	137	501
				Expected Count	364,0	137,0	501,0

Total	Hva er din høyeste fullførte skolegang?	Grunnskoleutdanning (inntil 10-årig grunnskole, 7-årig folkeskole eller lignende)	Count	66	12	78
			Expected Count	60,6	17,4	78,0
		Videregående utdanning (Allmennfag, yrkesskole eller annet)	Count	296	63	359
			Expected Count	279,1	79,9	359,0
		Fagutdanning etter videregående skole eller fagskole	Count	177	66	243
			Expected Count	188,9	54,1	243,0
		Universitet/høgskoleutdanning bachelornivå/cand.mag eller lavere	Count	148	51	199
			Expected Count	154,7	44,3	199,0
		Universitet/høgskoleutdanning, mastergrad eller høyere	Count	92	31	123
			Expected Count	95,6	27,4	123,0
		Total	Count	779	223	1002
			Expected Count	779,0	223,0	1002,0

Kvinne: Pearson $\chi^2(1)$: 5,845   p=0,211

Mann: Pearson $\chi^2(1)$: 9,623   p=0,047

Totalt: Pearson $\chi^2(1)$: 12,030   p=0,017

Vedlegg 6.9 Kjønn & Risiko * Spareform

Kjønn & Risiko * Privat pensjonssparing

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Risiko * Har Privat pensjonssparing * Er du...? Kjønn	947	91,9%	84	8,1%	1031	100,0%

Risiko * Har Privat pensjonssparing * Er du...? Kjønn Crosstabulation

Er du...? Kjønn				Har Privat pensjonssparing		Total	
				No	Yes		
kvinne	Risiko	1,00	Count	109	31	140	
			Expected Count	117,2	22,8	140,0	
		2,00	Count	92	20	112	
			Expected Count	93,8	18,2	112,0	
		3,00	Count	84	15	99	
			Expected Count	82,9	16,1	99,0	
		4,00	Count	52	4	56	
			Expected Count	46,9	9,1	56,0	
		5,00	Count	49	5	54	
			Expected Count	45,2	8,8	54,0	
	Total		Count	386	75	461	
			Expected Count	386,0	75,0	461,0	
	Mann	Risiko	1,00	Count	123	45	168
				Expected Count	131,0	37,0	168,0
		2,00	Count	101	38	139	
			Expected Count	108,4	30,6	139,0	
		3,00	Count	91	12	103	
			Expected Count	80,3	22,7	103,0	
		4,00	Count	35	5	40	
			Expected Count	31,2	8,8	40,0	
		5,00	Count	29	7	36	
			Expected Count	28,1	7,9	36,0	
Total			Count	379	107	486	
			Expected Count	379,0	107,0	486,0	
Total		Risiko	1,00	Count	232	76	308
				Expected Count	248,8	59,2	308,0
		2,00	Count	193	58	251	
			Expected Count	202,8	48,2	251,0	
		3,00	Count	175	27	202	
			Expected Count	163,2	38,8	202,0	
		4,00	Count	87	9	96	
			Expected Count	77,6	18,4	96,0	
		5,00	Count	78	12	90	
			Expected Count	72,7	17,3	90,0	
	Total		Count	765	182	947	
			Expected Count	765,0	182,0	947,0	

Kvinne: Pearson $\chi^2(4)$: 9,216 p=0,056

Mann: Pearson $\chi^2(4)$: 13,213 p=0,010

Totalt: Pearson $\chi^2(4)$: 20,808 p=0,000

Kjønn & Risiko * Fondssparing

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Risiko * Har Fondssparing * Er du...? Kjønn	948	91,9%	83	8,1%	1031	100,0%

Risiko * Har Fondssparing * Er du...? Kjønn Crosstabulation

Er du...? Kjønn			Har Fondssparing		Total
			No	Yes	
kvinne	Risiko 1,00	Count	87	53	140
		Expected Count	101,2	38,8	140,0
	2,00	Count	74	39	113
		Expected Count	81,7	31,3	113,0
	3,00	Count	77	22	99
		Expected Count	71,6	27,4	99,0
	4,00	Count	49	7	56
		Expected Count	40,5	15,5	56,0
	5,00	Count	47	7	54
		Expected Count	39,0	15,0	54,0
	Total	Count	334	128	462
		Expected Count	334,0	128,0	462,0
Mann	Risiko 1,00	Count	100	69	169
		Expected Count	113,4	55,6	169,0
	2,00	Count	90	49	139
		Expected Count	93,2	45,8	139,0
	3,00	Count	72	30	102
		Expected Count	68,4	33,6	102,0
	4,00	Count	32	8	40
		Expected Count	26,8	13,2	40,0
	5,00	Count	32	4	36
		Expected Count	24,1	11,9	36,0
	Total	Count	326	160	486
		Expected Count	326,0	160,0	486,0
Total	Risiko 1,00	Count	187	122	309
		Expected Count	215,1	93,9	309,0
	2,00	Count	164	88	252
		Expected Count	175,4	76,6	252,0
	3,00	Count	149	52	201
		Expected Count	139,9	61,1	201,0
	4,00	Count	81	15	96
		Expected Count	66,8	29,2	96,0
	5,00	Count	79	11	90
		Expected Count	62,7	27,3	90,0
	Total	Count	660	288	948
		Expected Count	660,0	288,0	948,0

Kvinne: Pearson $\chi^2(4)$: 23,628 p=0,000

Mann: Pearson $\chi^2(4)$: 16,474 p=0,002

Totalt: Pearson $\chi^2(4)$: 40,404 p=0,000

Kjønn & Risiko * Aksjesparing

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Risiko * Har Aksjer * Er du...? Kjønn	948	91,9%	83	8,1%	1031	100,0%

Risiko * Har Aksjer * Er du...? Kjønn Crosstabulation

Er du...? Kjønn			Har Aksjer		Total	
			No	Yes		
kvinne	Risiko	1,00	Count	109	31	140
			Expected Count	113,6	26,4	140,0
		2,00	Count	90	23	113
			Expected Count	91,7	21,3	113,0
		3,00	Count	81	18	99
			Expected Count	80,4	18,6	99,0
		4,00	Count	47	9	56
			Expected Count	45,5	10,5	56,0
		5,00	Count	48	6	54
			Expected Count	43,8	10,2	54,0
		Total	Count	375	87	462
			Expected Count	375,0	87,0	462,0
Mann	Risiko	1,00	Count	98	71	169
			Expected Count	122,8	46,2	169,0
		2,00	Count	109	30	139
			Expected Count	101,0	38,0	139,0
		3,00	Count	82	21	103
			Expected Count	74,8	28,2	103,0
		4,00	Count	33	7	40
			Expected Count	29,1	10,9	40,0
		5,00	Count	31	4	35
			Expected Count	25,4	9,6	35,0
		Total	Count	353	133	486
			Expected Count	353,0	133,0	486,0
Total	Risiko	1,00	Count	207	102	309
			Expected Count	237,3	71,7	309,0
		2,00	Count	199	53	252
			Expected Count	193,5	58,5	252,0
		3,00	Count	163	39	202
			Expected Count	155,1	46,9	202,0
		4,00	Count	80	16	96
			Expected Count	73,7	22,3	96,0
		5,00	Count	79	10	89
			Expected Count	68,3	20,7	89,0
		Total	Count	728	220	948
			Expected Count	728,0	220,0	948,0

Kvinne: Pearson $\chi^2(4)$: 3,588 p=0,456

Mann: Pearson $\chi^2(4)$: 29,530 p=0,000

Totalt: Pearson $\chi^2(4)$: 28,516 p=0,000

Vedlegg 8 - Binær logistisk regresjon

Vedlegg 7.1 Privat pensjonssparing

Blokk 1:

Variables in the Equation							
	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	
Step 1 ^a	Er du...? Kjønn(1)	,352	,174	4,079	1	,043	1,422
	Constant	-1,609	,133	146,295	1	,000	,200

Klassifiseringsverdi: 80,4% (dårlig på å predikere de som har spareformen)

Endring i -2LL = Omnibus (Block 1): $\chi^2(1) = 4,131$ med $p < 0,05$

Blokk 2:

Variables in the Equation							
	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	
Step 1 ^a	Er du...? Kjønn(1)	,372	,175	4,521	1	,033	1,451
	Hva er din alder?	,012	,005	5,426	1	,020	1,012
	Constant	-2,187	,287	58,087	1	,000	,112

Klassifiseringsverdi: 80,4%

Endring i -2LL = Omnibus (Block 2): $\chi^2(1) = 5,419$ med $p < 0,05$

Blokk 3:

Variables in the Equation							
	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	
Step 1 ^a	Er du...? Kjønn(1)	,411	,176	5,430	1	,020	1,508
	Hva er din alder?	,011	,005	4,241	1	,039	1,011
	fremtid	-,304	,137	4,947	1	,026	,738
	Constant	-1,534	,407	14,230	1	,000	,216

Klassifiseringsverdi: 79,0%

Endring i -2LL = Omnibus (Block 3): $\chi^2(1) = 5,104$ med $p < 0,05$

Blokk 4:

Variables in the Equation							
	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	
Step 1 ^a	Er du...? Kjønn(1)	,347	,179	3,767	1	,052	1,415
	Hva er din alder?	,013	,005	5,296	1	,021	1,013
	fremtid	-,254	,137	3,431	1	,064	,775
	Risiko	-,322	,076	17,800	1	,000	,725
	Constant	-,958	,429	4,990	1	,025	,384

Klassifiseringsverdi: 76,1%

Endring i -2LL = Omnibus (Block 4): $\chi^2(1) = 19,533$ med $p < 0,05$

Blokk 5:

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a Er du...? Kjønn(1)	,269	,188	2,045	1	,153	1,309
Hva er din alder?	,012	,006	4,577	1	,032	1,012
fremtid	-,248	,138	3,249	1	,071	,780
Risiko	-,310	,077	16,229	1	,000	,733
antallr	,082	,065	1,581	1	,209	1,086
Constant	-1,391	,554	6,306	1	,012	,249

Klassifiseringsverdi: 75,90%

Endring i -2LL = Omnibus (Block 5): $\chi^2(1) = 1,634$ med $p=0,201$ ikke signifikant.

Fjerner Antallr i regresjonen og kjører videre med en ny variabel i Block 5, her inntekt.

NY Blokk 5:

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a Er du...? Kjønn(1)	,240	,188	1,627	1	,202	1,271
Hva er din alder?	,003	,006	,245	1	,621	1,003
fremtid	-,267	,141	3,593	1	,058	,766
Risiko	-,321	,078	17,012	1	,000	,726
InntektOver1000000(1)	2,363	,649	13,279	1	,000	10,624
Inntekt200000til300000(1)	1,023	,468	4,780	1	,029	2,783
Inntekt300000til400000(1)	1,701	,430	15,642	1	,000	5,481
Inntekt400000til500000(1)	1,531	,415	13,620	1	,000	4,624
Inntekt500000til600000(1)	1,566	,428	13,375	1	,000	4,786
Inntekt600000til700000(1)	1,449	,484	8,966	1	,003	4,258
Inntekt700000til800000(1)	1,313	,640	4,212	1	,040	3,718
Inntekt800000til1000000(1)	1,754	,560	9,793	1	,002	5,777
Constant	-1,798	,527	11,649	1	,001	,166

Klassifiseringsverdi: 73,2% (bedre fordeling mellom de som har og ikke har spareformen).

Endring i -2LL = Omnibus (Block 5): $\chi^2(8) = 28,660$ med $p < 0,01$

Blokk 6:

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Er du...? Kjønn(1)	,211	,193	1,200	1	,273	1,235
	Hva er din alder?	,002	,006	,124	1	,725	1,002
	fremtid	-,284	,142	3,992	1	,046	,753
	Risiko	-,327	,078	17,509	1	,000	,721
	InntektOver1000000(1)	2,470	,664	13,837	1	,000	11,821
	Inntekt200000til300000(1)	1,043	,470	4,916	1	,027	2,838
	Inntekt300000til400000(1)	1,745	,438	15,846	1	,000	5,727
	Inntekt400000til500000(1)	1,605	,427	14,132	1	,000	4,979
	Inntekt500000til600000(1)	1,666	,448	13,826	1	,000	5,291
	Inntekt600000til700000(1)	1,545	,499	9,596	1	,002	4,689
	Inntekt700000til800000(1)	1,425	,654	4,745	1	,029	4,158
	Inntekt800000til900000(1)	1,851	,572	10,452	1	,001	6,364
	Hva er din høyeste fullførte skolegang?			1,172	4	,883	
	Hva er din høyeste fullførte skolegang?(1)	-,321	,392	,671	1	,413	,725
	Hva er din høyeste fullførte skolegang?(2)	-,323	,405	,636	1	,425	,724
	Hva er din høyeste fullførte skolegang?(3)	-,371	,424	,765	1	,382	,690
	Hva er din høyeste fullførte skolegang?(4)	-,487	,453	1,155	1	,283	,615
	Constant	-1,425	,648	4,838	1	,028	,240

Klassifiseringsverdi: 73,5%

Endring i -2LL = Omnibus (Block 6): $\chi^2(1) = 1,143$ med $p = 0,881$ ikke signifikant.

Endelig modell – Block 5:

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	28,660	8	,000
	Block	28,660	8	,000
	Model	62,847	12	,000

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	793,367 ^a	,070	,111

Classification Table^a

Observed		Predicted			
		Har Privat pensjonssparing		Percentage Correct	
		No	Yes		
Step 1	Har Privat pensjonssparing	No	587	109	84,4
		Yes	123	46	27,3
Overall Percentage					73,2

a. The cut value is ,300

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a						
Er du...? Kjønn(1)	,240	,188	1,627	1	,202	1,271
Hva er din alder? fremtid	,003	,006	,245	1	,621	1,003
Risiko	-,267	,141	3,593	1	,058	,766
InntektOver1000000(1)	-,321	,078	17,012	1	,000	,726
Inntekt200000til300000(1)	2,363	,649	13,279	1	,000	10,624
Inntekt300000til400000(1)	1,023	,468	4,780	1	,029	2,783
Inntekt400000til500000(1)	1,701	,430	15,642	1	,000	5,481
Inntekt500000til600000(1)	1,531	,415	13,620	1	,000	4,624
Inntekt600000til700000(1)	1,566	,428	13,375	1	,000	4,786
Inntekt700000til800000(1)	1,449	,484	8,966	1	,003	4,258
Inntekt800000til1000000(1)	1,313	,640	4,212	1	,040	3,718
Constant	1,754	,560	9,793	1	,002	5,777
	-1,798	,527	11,649	1	,001	,166

Vedlegg 7.2 Fondssparing

Blokk 1:

Variables in the Equation						
	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a Er du...? Kjønn(1)	,265	,149	3,156	1	,076	1,304
Constant	-,980	,111	77,507	1	,000	,375

Klassifiseringsverdi: 51,6%

Endring i -2LL = Omnibus (Block 1): $\chi^2(1) = 3,173$ med $p = 0,075$ ikke signifikant.

NY Blokk 1:

Variables in the Equation						
	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a Hva er din alder?	,015	,004	11,915	1	,001	1,015
Constant	-1,519	,215	49,941	1	,000	,219

Klassifiseringsverdi: 57,8%

Endring i -2LL = Omnibus (Block 1): $\chi^2(1) = 11,987$ med $p < 0,001$

Blokk 2:

Variables in the Equation						
	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a Hva er din alder?	,013	,005	8,161	1	,004	1,013
fremtid	-,221	,116	3,617	1	,057	,802
Constant	-,990	,341	8,412	1	,004	,372

Klassifiseringsverdi: 51,6%

Endring i -2LL = Omnibus (Block 1): $\chi^2(1) = 3,683$ med $p = 0,055$ ikke signifikant.

NY Blokk 2:

Variables in the Equation						
	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a Hva er din alder?	,017	,004	14,311	1	,000	1,017
Risiko	-,397	,062	40,748	1	,000	,673
Constant	-,716	,249	8,254	1	,004	,489

Klassifiseringsverdi: 59,7%

Endring i -2LL = Omnibus (Block 2): $\chi^2(1) = 45,210$ med $p < 0,001$

Blokk 3:

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Hva er din alder?	,015	,005	11,296	1	,001	1,015
	Risiko	-,365	,063	33,489	1	,000	,694
	antallr	,176	,051	11,831	1	,001	1,193
	Constant	-1,719	,390	19,424	1	,000	,179

Klassifiseringsverdi: 60,8%

Endring i -2LL = Omnibus (Block 3): $\chi^2 (1) = 12,217$ med $p < 0,001$

Blokk 4:

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Hva er din alder?	,010	,005	3,548	1	,060	1,010
	Risiko	-,402	,068	34,967	1	,000	,669
	antallr	,176	,057	9,636	1	,002	1,192
	InntektUnder200000(1)	-,475	,576	,679	1	,410	,622
	Inntekt200000til300000(1)	-,332	,575	,333	1	,564	,718
	Inntekt300000til400000(1)	,118	,559	,045	1	,832	1,126
	Inntekt400000til500000(1)	,228	,549	,172	1	,678	1,256
	Inntekt500000til600000(1)	,049	,558	,008	1	,931	1,050
	Inntekt600000til700000(1)	-,102	,592	,030	1	,863	,903
	Inntekt700000til800000(1)	,355	,680	,273	1	,602	1,427
	Inntekt800000til1000000(1)	,865	,653	1,758	1	,185	2,376
	Constant	-1,423	,693	4,216	1	,040	,241

Klassifiseringsverdi: 63,4%

Endring i -2LL = Omnibus (Block 4): $\chi^2 (8) = 15,004$ med $p = 0,059$ ikke signifikant

NY Blokk 4:

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Hva er din alder?	,015	,005	10,900	1	,001	1,015
	Risiko	-,366	,063	33,411	1	,000	,693
	antallr	,177	,052	11,480	1	,001	1,194
	Hva er din høyeste fullførte skolegang?			2,076	4	,722	
	Hva er din høyeste fullførte skolegang?(1)	-,044	,370	,014	1	,906	,957
	Hva er din høyeste fullførte skolegang?(2)	,209	,244	,733	1	,392	1,233
	Hva er din høyeste fullførte skolegang?(3)	,262	,257	1,041	1	,308	1,299
	Hva er din høyeste fullførte skolegang?(4)	,288	,265	1,186	1	,276	1,334
	Constant	-1,915	,452	17,978	1	,000	,147

Klassifiseringsverdi: 60,7%

Endring i -2LL = Omnibus (Block 4): $\chi^2(4) = 2,116$ med $p = 0,714$ ikke signifikant.

Endelig modell – Block 3:

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	12,714	1	,000
	Block	12,714	1	,000
	Model	69,912	3	,000

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	1092,242 ^a	,071	,101

Classification Table^a

Observed			Predicted		
			Har Fondssparing		Percentage Correct
			No	Yes	
Step 1	Har Fondssparing	No	381	279	57,7
		Yes	93	195	67,7
		Overall Percentage			60,8

a. The cut value is ,300

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Hva er din alder?	,015	,005	11,296	1	,001	1,015
	Risiko	-,365	,063	33,489	1	,000	,694
	antallr	,176	,051	11,831	1	,001	1,193
	Constant	-1,719	,390	19,424	1	,000	,179

Vedlegg 7.3 Aksjesparing

Blokk 1:

Variables in the Equation						
	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a Er du...? Kjønn(1)	,568	,166	11,752	1	,001	1,765
Constant	-1,548	,129	143,816	1	,000	,213

Klassifiseringsverdi: 77,3% (predikerer ingen ja)

Endring i -2LL = Omnibus (Block 1): $\chi^2(1) = 12,055$ med $p < 0,001$

Blokk 2:

Variables in the Equation						
	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a Er du...? Kjønn(1)	,622	,169	13,611	1	,000	1,863
Hva er din alder?	,024	,005	22,457	1	,000	1,024
Constant	-2,700	,285	89,528	1	,000	,067

Klassifiseringsverdi: 70,6% (mye bedre ja-predikering)

Endring i -2LL = Omnibus (Block 2): $\chi^2(1) = 22,881$ med $p < 0,001$

Blokk 3:

Variables in the Equation						
	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a Er du...? Kjønn(1)	,599	,170	12,387	1	,000	1,821
Hva er din alder?	,024	,005	21,391	1	,000	1,024
fremtid	-,087	,126	,475	1	,491	,917
Constant	-2,489	,395	39,607	1	,000	,083

Klassifiseringsverdi: 70,6%

Endring i -2LL = Omnibus (Block 3): $\chi^2(1) = 0,478$ med $p = 0,489$ ikke signifikant.

NY Blokk 3:

Variables in the Equation						
	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a Er du...? Kjønn(1)	,581	,171	11,510	1	,001	1,788
Hva er din alder?	,026	,005	24,776	1	,000	1,026
Risiko	-,332	,071	21,708	1	,000	,717
Constant	-2,021	,319	40,003	1	,000	,133

Klassifiseringsverdi: 72,3%

Endring i -2LL = Omnibus (Block 3): $\chi^2(1) = 23,706$ med $p < 0,001$

Blokk 4:

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Er du...? Kjønn(1)	,426	,179	5,626	1	,018	1,531
	Hva er din alder?	,025	,005	21,667	1	,000	1,025
	Risiko	-,308	,072	18,189	1	,000	,735
	antallr	,180	,066	7,348	1	,007	1,197
	Constant	-2,970	,487	37,245	1	,000	,051

Klassifiseringsverdi: 72,8%

Endring i -2LL = Omnibus (Block 4): $\chi^2(1) = 7,962$ med $p < 0,005$

Blokk 5:

		Variables in the Equation					
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Er du...? Kjønn(1)	,271	,187	2,105	1	,147	1,312
	Hva er din alder?	,023	,006	15,294	1	,000	1,024
	Risiko	-,288	,073	15,488	1	,000	,750
	antallr	,129	,068	3,649	1	,056	1,138
	InntektUnder200000(1)	2,587	,642	16,215	1	,000	13,292
	Inntekt200000til300000(1)	2,462	,630	15,265	1	,000	11,734
	Inntekt300000til400000(1)	2,280	,614	13,776	1	,000	9,781
	Inntekt400000til500000(1)	2,068	,600	11,882	1	,001	7,913
	Inntekt500000til600000(1)	1,535	,603	6,484	1	,011	4,642
	Inntekt600000til700000(1)	1,826	,637	8,216	1	,004	6,206
	Inntekt700000til800000(1)	2,076	,752	7,621	1	,006	7,970
	Inntekt800000til1000000(1)	1,228	,689	3,173	1	,075	3,414
	Constant	-16,620	4,120	16,270	1	,000	,000

Klassifiseringsverdi: 73,3%

Endring i -2LL = Omnibus (Block 5): $\chi^2(8) = 33,078$ med $p < 0,001$

Blokk 6:

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a Er du...? Kjønn(1)	,239	,193	1,543	1	,214	1,270
Hva er din alder?	,023	,006	14,790	1	,000	1,024
Risiko	-,290	,074	15,564	1	,000	,748
antallr	,135	,069	3,831	1	,050	1,144
InntektUnder200000(1)	2,529	,654	14,955	1	,000	12,545
Inntekt200000til300000(1)	2,465	,639	14,878	1	,000	11,769
Inntekt300000til400000(1)	2,316	,622	13,847	1	,000	10,139
Inntekt400000til500000(1)	2,083	,604	11,884	1	,001	8,029
Inntekt500000til600000(1)	1,554	,606	6,566	1	,010	4,729
Inntekt600000til700000(1)	1,818	,640	8,062	1	,005	6,161
Inntekt700000til800000(1)	2,078	,755	7,588	1	,006	7,992
Inntekt800000til1000000(1)	1,177	,694	2,876	1	,090	3,245
Hva er din høyeste fullførte skolegang?			2,380	4	,666	
Hva er din høyeste fullførte skolegang?(1)	,035	,395	,008	1	,930	1,035
Hva er din høyeste fullførte skolegang?(2)	,337	,404	,695	1	,405	1,401
Hva er din høyeste fullførte skolegang?(3)	,157	,424	,137	1	,712	1,170
Hva er din høyeste fullførte skolegang?(4)	-,006	,453	,000	1	,989	,994
Constant	-16,712	4,152	16,196	1	,000	,000

Klassifiseringsverdi: 74,4%

Endring i -2LL = Omnibus (Block 3): $\chi^2 (1) = 2,364$ med $p = 0,669$. ikke signifikant.

Endelig modell – Block 5

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	33,078	8	,000
	Block	33,078	8	,000
	Model	99,683	12	,000

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	844,425 ^a	,107	,163

a. Estimation terminated at iteration number 5 because parameter estimates changed by less than ,001.

Classification Table^a

Observed		Predicted			
		Har Aksjer		Percentage Correct	
		No	Yes		
Step 1	Har Aksjer	No	548	133	80,5
		Yes	102	98	48,8
	Overall Percentage				73,3

a. The cut value is ,300

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a						
Er du...? Kjønn(1)	,271	,187	2,105	1	,147	1,312
Hva er din alder?	,023	,006	15,294	1	,000	1,024
Risiko	-,288	,073	15,488	1	,000	,750
antallr	,129	,068	3,649	1	,056	1,138
InntektUnder200000(1)	2,587	,642	16,215	1	,000	13,292
Inntekt200000til300000(1)	2,462	,630	15,265	1	,000	11,734
Inntekt300000til400000(1)	2,280	,614	13,776	1	,000	9,781
Inntekt400000til500000(1)	2,068	,600	11,882	1	,001	7,913
Inntekt500000til600000(1)	1,535	,603	6,484	1	,011	4,642
Inntekt600000til700000(1)	1,826	,637	8,216	1	,004	6,206
Inntekt700000til800000(1)	2,076	,752	7,621	1	,006	7,970
Inntekt800000til1000000(1)	1,228	,689	3,173	1	,075	3,414
Constant	-16,620	4,120	16,270	1	,000	,000

Vedlegg 9 - Refleksjonsnotat

Masteroppgaven er en kartlegging av nordmenns finansielle forståelse, samt om denne påvirker norske kvinner og menns spareatferd. Resultatet av analysen er at norske menn har høyere finansiell forståelse enn norske kvinner. De norske mennene svarer i gjennomsnitt bedre på alle spørsmål om de finansielle konseptene som er brukt for å dokumentere den finansielle forståelsen. Vi finner også at sparemetoder har en signifikant sammenheng med kjønn. Når vi videre i analysen kontrollerer for andre påvirkningsfaktorer, finner vi at resultatene av kjønnsforskjellen ved valg av spareform i stor grad forklares av andre bakenforliggende faktorer. Spareformen med høyest kjønnsforskjell, forklares i større grad av risikovillighet, inntektsnivå og alder, og i mindre grad av den finansielle forståelsen. Konklusjon på problemstillingen vår: ”Er det forskjell i finansiell forståelse og spareatferd mellom norske kvinner og menn” blir at det eksisterer forskjell i finansielle forståelse på norske kvinner og menn. Men at den finansielle forståelsen ikke har en signifikant påvirkning på spareatferden mellom norske kvinner og menn.

Internasjonalt fokus

Lederne av G20 brakte tema stor internasjonal oppmerksomhet, som blant annet førte til OECD's arbeid med å kartlegge den finansielle kompetansen i flere land. Litteraturen for temaet har i de siste tiår hatt en stor økning. Vi ser en internasjonal trend med at flere store aktører satser på finansiell forståelse og ønsker å belyse viktigheten av denne. Økt teknologi samt mindre regulering føler til at mer ansvar legges på hvert enkel, for å skape sin egen gode økonomiske framtid. Jeg anser dermed oppgavens relevans for å bli stadig viktigere og mer sentral for å kunne avdekke finansielle kunnskapshull, slik at man har mulighet til å konstruere strategier som kan tette disse hullene.

Innovasjon

Innovasjon handler om nytenkning og menneskeskapte endringer. Da vår oppgave er den første i Norge som avdekker forskjeller mellom finansiell forståelse og spareatferd, anser jeg oppgaven som innovativ. Siden vi ikke skriver oppgaven for en bedrift, kan jeg ikke se på hvordan bedriften opptrer innovativt. Ny teknologi vil bare øke oppgavens relevans, da dette vil føre flere samt større finansielle valg for den enkelte.

Ansvar

Jeg velger å identifisere ansvar opp mot aktører som har interesse for befolkningens finansielle kompetanse. Det kan diskuteres for at god finansiell forståelse kan føre til internasjonalt konkurransefortrinn. Man kan også se på ansvar gjerne staten samt aktører i finans markedet har for å utdanne befolkningen, slik at de kan ta bedre økonomisk avgjørelser. Kartleggingen i denne utredningen, kan være et bidrag til å gå kunnskapen fortere inn i skolen.